

# HOMO HISPANISTICUS

FORDÍTÓMŰHELY  
2017-2018

SZEGED



***HOMO HISPANISTICUS***

**FORDÍTÓMŰHELY**

**2017-2018**

**SZEGED**

**2018**

# *HOMO HISPANISTICUS – FORDÍTÓMŰHELY*

2017-2018

Szerkesztette:  
Katona Eszter

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM  
HISPANISZTIKA TANSZÉK  
[www.hispanisztikaszeged.hu](http://www.hispanisztikaszeged.hu)

ISSN 2498-7964 (nyomtatott)  
ISSN 2498-7972 (on-line)

A kiadvány a „Hazai Tudományos Diákköri műhelyek támogatása”  
c. pályázat támogatásával valósult meg.  
A pályázati kategória kódja: NTP-HHTDK-17-0005.



## Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	5
MŰFORDÍTÓ SZEMINÁRIUM: KORTÁRS MEXIKÓI DRÁMÁK	7
Javier Malpica: A papa az Atlantiszon van (Brunclik Anikó, László Lili fordítása)	9
Verónica Musalem Moreno: New York vs. El Zapotito (Bencze Adrienn, Varga Nikolett fordítása)	35
KRÓNIKÁK ÉS KRÓNIKÁSOK SZEMINÁRIUM	65
Ramón Pané: Beszámoló az indiánok régmúltjáról (Andrasek Fruzsina, Kis Cintia, Péter Ildikó, Zádori Ramóna fordítása)	67
BALATONFÜREDI FORDÍTÓMŰHELY	83
Darvasi László: Csókok története	84
László Darvasi: Historia del beso (Bíró Orsolya, Fuchs Bernadett, Majoros Csilla, Marcos Eduardo de Juana Espinosa fordítása)	84
László Darvasi: História do beijo (Bense Mónika, Böngyik Ádám, Mészáros Enikő, João Miguel Henriques fordítása)	84
László Darvasi: Storia dei baci (Bimbó Dorina, Ferencz Judit, Godó Edit, Jenei Orsolya, Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter fordítása)	85
László Darvasi: Història del petó (Kupecz Orsolya, Nemes Krisztina, Szekeres Mónika, Andreea Isabella Stefan fordítása)	85
László Darvasi: Musuen historia (Molnár Sára, Ulicsni Viktor, Oxel Uribe-Etxebarria Lete fordítása)	85
Szív Ernő: A kerékpározás dicsérete	86
Ernő Szív: Elogio a la bicicleta (Bíró Orsolya, Fuchs Bernadett, Majoros Csilla, Marcos Eduardo de Juana Espinosa fordítása)	88
Ernő Szív: Elogio da bicicleta (Bense Mónika, Böngyik Ádám, Mészáros Enikő, João Miguel Henriques fordítása)	90
Ernő Szív: Lode al pedalare (Bimbó Dorina, Ferencz Judit, Godó Edit, Jenei Orsolya, Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter fordítása)	92
Ernő Szív: Elogi del ciclismo (Kupecz Orsolya, Nemes Krisztina, Szekeres Mónika, Andreea Isabella Stefan fordítása)	94
Ernő Szív: Bizikletaren laudorioa (Molnár Sára, Ulicsni Viktor, Oxel Uribe-Etxebarria Lete fordítása)	96

HISPÁN KÖLTÉSZETI SZEMINÁRIUM: CHILEI KÖLTŐK VERSEI	99
Gabriela Mistral: Tierra chilena	100
Gabriela Mistral: Chile földjein (Jernei Gabriella fordítása)	101
Gabriela Mistral: Dame la mano	102
Gabriela Mistral: Nyújtsd a kezed (Jernei Gabriella fordítása)	103
Víctor Jara: Vientos del pueblo	104
Víctor Jara: Föltámadott a szél, a nép szele (Péter Ildikó fordítása)	105
Víctor Jara: Somos cinco mil	106
Víctor Jara: Ötezren vagyunk (Péter Ildikó fordítása)	107
Nicanor Parra: La víbora	110
Nicanor Parra: A vipera (Csurgó Márta fordítása)	111
Nicanor Parra: El último brindis	112
Nicanor Parra: Az utolsó pohárköszöntő (Csurgó Márta fordítása)	113
Elvira Hernández: Ciudad interior	114
Elvira Hernández: Belső város (Gergely Kata Viola fordítása)	115
Elvira Hernández: Xerografía santiaguina	116
Elvira Hernández: Santiagói xerográfia (Gergely Kata Viola fordítása)	117
Vicente Huidobro: Me alejo en silencio	118
Vicente Huidobro: M'allunyo en silenci (Pau Sitjà Márquez fordítása)	119
Vicente Huidobro: Ella	120
Vicente Huidobro: Ella (Pau Sitjà Márquez fordítása)	121

## ELŐSZÓ

A *Homo Hispanisticus* idei száma ismét műfordításokkal jelentkezik. Nagy öröm, hogy jelen kötet még hosszabb terjedelmű lett, mint a tavalyi, s ez jelzi azt is, hogy hallgatóink szívesen fordítanak irodalmi szövegeket. Lelkesedésüket látva oktatóink és lektoraink az elmúlt két félévben még változatosabb feladatok és kihívások elé állították a diákokat, hiszen ebben a számban mindhárom műnemhez tartozó szövegek fordításai helyet kaptak.

A kötet első részében a Fordító- és tolmács mesterképzés spanyol-angol szakos hallgatóinak a 2017–2018-as tanév első szemeszterében, a *Mű/fordítás: a spanyol nyelvű irodalmak magyar műfordításának története* című kurzuson született két drámafordítását adjuk közre. A színdarabok kiválasztásával szerettünk volna kapcsolódni a Szegedi Tudományegyetem Amerika-közi Tanulmányok Kutatóközpontja 2017. november 16–18. között megrendezett nemzetközi konferenciájának tematikájához, ezért két olyan kortárs mexikói drámát választottunk, melyek a Mexikó és az Egyesült Államok közötti migráció kérdését mutatják be. Javier Malpicának *Papá está en la Atlántida* (2005) című darabja – melyet Brunclik Anikó és László Lili ültettek át magyarra – a mexikói családok szétszakításának megrázó drámájára fókuszálva két gyermekszereplő nézőpontjából mutatja be a problémát. Verónica Musalem Moreno *Nueva York vs. El Zapotito* (2010) című – Bencze Adrienn és Varga Nikolett fordításában adjuk közre –, a realitástól elemelkedő művében pedig a női perspektíva dominál, és két nő, az Anya és a Lány mágikus víziójából ismerhetjük meg a mexikói falvak elnéptelenedésének szomorú valóságát.

A második szekción belül Hispaniola szigetére utazunk, néhány száz évet azonban visszarepülünk az időben. A *Krónikák és krónikások* szeminárium négy mesterszakos hallgatója, Andrasek Fruzsina, Kis Cintia, Péter Ildikó és Zádori Ramóna az első, spanyol nyelven, de az amerikai kontinensen íródott munkát, Ramón Pané atyának a *Relación acerca de las antigüedades de los indios* című krónikáját fordították le. Az írás a mai Haiti és a Dominikai Köztársaság területén élt őslakosok, a tainó indiánok szokásait és hitvilágát mutatja be.

A kötet harmadik részében kaptak helyet a Magyar Fordítóházban született próza-fordítások szövegei. A balatonfüredi fordítóműhelyünk több éves múltra tekint immár vissza, 2017-ben azonban újdonság volt, hogy az eddigi célnyelvekhez – a spanyol, a portugál, a katalán és a baszk – egy újabb nyelv, az olasz is csatlakozott. Darvasi László szövegeit – a *Csókok története* és a Szív Ernő név alatt publikált *A kerékpározás dicsérete* című munkákat – így öt nyelven adjuk most közre. A műhelymunkában a Szegedi Tudományegyetem hallgatói és lektorai vettek részt, kiegészülve az Eötvös Loránd Tudományegyetem néhány diákjával. A fordításokat Bíró Orsolya, Fuchs Bernadett, Majoros Csilla, Marcos Eduardo de Juana Espinosa (spanyol), Bense Mónika, Böngyik Ádám, Mészáros Enikő, João Miguel Henriques (portugál), Bimbó Dorina, Ferencz Judit, Godó Edit, Jenei Orsolya, Lorenzo Marmiroli, Sermann Eszter (olasz), Kupecz Orsolya, Nemes Krisztina, Szekeres Mónika, Andreea Isabella Stefan (katalán), valamint Molnár Sára, Ulicsni Viktor és Oxel Uribe-Etxebarria Lete (baszk) készítették.

Az idei szám negyedik részében lírafordításokat mutatunk be. A XX. századi chilei költőktől, Vicente Huidobrotól, Gabriela Mistraltól, Víctor Jarától, Nicanor Parrától és Elvira Hernándezről válogatott verseket a *Hiszán költészeti szeminárium* hallgatóinak –

Csurgó Mártának, Gergely Kata Violának, Jernei Gabriellának és Péter Ildikónak – a fordításában közöljük. Huidobro két verséből pedig katalán fordítások is születtek, amelyek az Erasmus-ösztöndíjjal nálunk tanuló Pau Sitjà Márquez munkái.

A műfordítás szép, de egyáltalán nem egyszerű feladat. Kosztolányi zsákban futáshoz, Nagy László két nyelv közötti párviadalhoz, Rába György pedig a kör négyzögesítéséhez hasonlítja a versfordítást. Természetesen nemcsak a líra-, hanem a próza- és drámafordításnak is megvannak a nehézségei – a szépségei mellett –, s ezt diákjaink a munka során gyakran meg is tapasztalták. A fáradságos munkának azonban meglett a gyümölcse. Bízunk benne, hogy az itt összegyűjtött műfordításokon a nehézségek már kevésbé érződnek, és az olvasók is örömeiket lelik majd az eredményben.

Katona Eszter  
Szegedi Tudományegyetem  
Hispanisztika Tanszék

# MŰFORDÍTÓ SZEMINÁRIUM KORTÁRS MEXIKÓI DRÁMÁK

2017. szeptember – december

---







JAVIER MALPICA

**A PAPA AZ ATLANTISZON VAN**

Fordította:  
Brunclik Anikó  
László Lili

Lektorálta:  
Katona Eszter

**Szereplők:**

Idősebb testvér: 11 éves kisfiú

Fiatalabb testvér: 8 éves kisfiú

**Helyszín:** Mexikó

**Játszódik:** napjainkban

**VIDÉKI DOLGOK**

- <: Negyvenkettő, negyvenhárom.  
>: De meleg van!  
<: Negyvennégy tehen.  
>: Miért csinálod ezt?  
<: Mit?  
>: A számolást. Teheneket számolni hülyeség. Hagyd abba!  
<: Még soha nem láttam ennyi tehenet.  
>: Utálom a teheneket. Hagyd abba a tehénszámolást!  
<: Jól van. Akkor lovakat számolok.  
>: Lovakat se számolj. Se birkákat, se kecskéket, se semmit. Ne számolgass állatokat! Ki nem állhatom a vidéki állatokat.  
<: ...  
>: ...  
<: A nagymamának lehet, hogy vannak lovai, igaz?  
>: Hú, de meleg van!  
<: Azt mondtad, hogy vannak csirkéi. Ha csirkéi vannak, talán van egy lova is.  
>: Biztos nem tudod kinyitni az ablakot?  
<: Láttad, hogy be van ragadva.  
>: Itt a mezőn kibírhatatlan a meleg. Csak úgy tapad rád a ruha és minden bűzlik.  
<: Szerinted a nagymama megengedi majd, hogy lovagoljunk nála?  
>: A nagymamának nincsenek lovai.  
<: Honnan tudod?  
>: Csak egy tyúkóla van, ami mindig bűzlik a csirkekakitól.  
<: Lehet, hogy mégis van egy lova. Talán egy kicsike.  
>: Te nem emlékszel a nagymamára. Azért örülsz ennyire. Majd ha egyszer megismered, látni fogod, milyen szörnyű is lehet egy ember.  
<: Nem lehet annyira rossz.  
>: A papa azt mesélte, hogy a nagymama a Bibliával verte a gyerekeit. Egy olyan nehéz Bibliával, mint egy kő. Utána kényszerítette őket, hogy elmondjanak egy Miatyánkot. A papa azt mondta, hogy egyszer betörte Rodrigo bácsi fejét, és azt hitte, hogy kifolyik az agya.  
<: Nem hiszem, hogy rosszul merne bánni velünk. Végül is a vendégei vagyunk.  
>: A vendégei... Mít gondolsz, vakációzni megyünk, vagy mi?

<: Hát persze, hogy vakációzni megyünk.  
>: Nem vakációzni megyünk.  
<: Dehogynem!  
>: Soha nem mentünk még vakációzni.  
<: Egyszer el kell kezdeni. Azt mondják, nem?  
>: Tényleg? És miért most? A tanév közepén...  
<: Ha a nagymamának van egy kicsi lova, minden nap lovagolni fogok. Lucernával fogom etetni, és a legjobb barátok leszünk.  
>: Mondtam már, hogy nem vakációzni megyünk.  
<: Az a lónak mindegy.  
>: Ne beszélj már a vidéki állatokról.  
<: ...  
>: ...  
<: Ha nem vakációzni megyünk, akkor miért megyünk a nagymamához?  
>: Te tényleg hülye vagy.  
<: Megmondalak a papának, hogy már megint csúfolsz.  
>: Idegesítsd csak fel, aztán majd nézhetsz! Világosan megmondta, hogy maradjunk ülve, és ne kapcsoljuk ki az övet.  
<: Miért mondod, hogy nem vakációzni megyünk?  
>: ...  
<: ...  
>: A papa ott fog hagyni minket.  
<: A nagymamánál?  
>: Hallottam, hogy beszélt vele telefonon. Olyanokat mondott neki, hogy “csak egy hónapra, anya”, meg hogy “hidd el, hogy nem lesz velük gondod”.  
<: Hova megy?  
>: Nem tudom. De nem vihet minket magával. Az biztos.  
<: Hazudsz. Megkérdezem, és meglátod, hogy ez nem is igaz.  
>: Mit gondolsz, miért kellett bepakolnunk az összes ruhánkat?  
<: A papa nem hagyta ott minket.  
>: Szerinted miért ezzel a busszal jövünk, ami így tele van? A papának sürgős, hogy elvigyen minket a nagymamához.  
<: Hova siet?  
>: ...  
<: Igaz, hogy a papa félt a nagymamától?  
>: Persze. Attól lettek vallásosak, hogy egy Bibliával verte a fejüket.  
<: Én nem akarom, hogy a nagymama kiverje az agyamat a Bibliájával.  
>: Inkább ne mondtam volna neked semmit se.  
<: Én azt hittem, hogy a papa ott fog maradni velünk.  
>: Egy hónapig el kell, hogy viseljük a tyúkol szagát.  
<: Csak egy hónapig?  
>: Inkább számold tovább a teheneket.

## RÉMISZTÓ DOLGOK

- <: Nem tetszik ez a ház.  
>: Neked semmi sem tetszik.  
<: Öregsza van. Szerinted nincs öregsza?  
>: Mégis mit vártál? A nagymama öreg, és minden más is öreg, ami a házában van. És ami öreg, annak öregsza van.  
<: A bútorok vagy ezer évesek lehetnek. Nézd ezt a ruhásszekrényt és a tükört. Tele vannak pókhálóval, olyan régiek.  
>: Mióta megérkeztünk, csak nyafogsz. Mást se csinálsz, csak picsogsz.  
<: Nem picsogtam.  
>: Ha nem akartál maradni, miért nem mondtad meg a papának.  
<: Ez az ágy kemény. Biztos, hogy még soha senki sem aludt benne. El akarok menni.  
>: Azt akarod, hogy idejöjjön a nagymama, és megüssön a Bibliájával? Imádkozni akarsz? Elfelejtetted, mit meséltem neked a nagymamáról és a Bibliájáról?  
<: ...  
>: ...  
<: Nem szeretem ezt a házat.  
>: Most már inkább aludj.  
<: Nem tudok aludni, ha nem kapcsolod le a villanyt, nagyon jól tudod.  
>: Szerinted, hogy olvassak lekapcsolt villanynál, te nagyokos?  
<: A nagymama azt mondta, hogy hatkor ébren kell lennünk. Hallottad... A te hibád lesz, ha nem kelek fel időben. Nem akarom, hogy kiüsse az agyam a botjával. Ha miattad nem kelek fel, megmondom neki, hogy téged verjen meg.  
>: Most tartok a legizgalmasabb résznél.  
<: Már vagy ezerszer olvastad ezt a könyvet.  
>: Most olvasom először.  
<: Hiába próbálsz rejtegetni. Látom a tükörből. Ez ugyanaz a vámpíros könyv, amit mindig olvasol. Már vagy ötezerszer elolvastad.  
>: Mi közöd hozzá?  
<: Megmondom a nagymamának, hogy nem hagysz aludni.  
>: Mindig nyafogsz. Ezért nem vittelek ki a sínekhez a barátaimmal. Egyikünk sem akar bögőmasinákkal lenni.  
<: Juan azt mondta, hogy kövekkel dobáltatok az elhagyatott vagonokat. Nem akarok elmenni, és hülye vonatokat dobálni kövekkel.  
>: Juan éppolyan hülye, mint te. Fogalma sincs semmiről. Sokkal több dolgot csinálunk, mint a kődobálás. Mindketten buták vagytok.  
<: Mikor kapcsolod már le a villanyt?  
>: ...  
<: Lekapcsolod?  
>: Lekapcsolom, de ha jön a szellem, én nem védelek meg.  
<: Mit beszélsz?  
>: A szellem, te nagyokos. Nem tudtad, hogy ezeken az öreg, pókhálós helyeken jön elő?  
<: Hazudsz.

- >: A régi tükrökből bújik elő. Nem tudtad? Hiszen te magad mondtad, hogy ez a tükör olyan öreg, mint a nagymama.
- <: A tükör arra való, hogy megnézzük benne magunkat, és kész. Látod? Itt vagyunk, te meg én, és nem látszik semmi más.
- >: Amikor fel van kapcsolva a villany... A szellemeket minden fény megijeszti. Nem tudtad, hogy az égből lepottyant angyalok nem bírják a fényt? De ha leoltjuk, kihasználják az alkalmat, hogy a tükrön keresztül kémkedjenek. A szellemek a nagy tükrökön keresztül osonnak be a házakba.
- <: Nem is igaz!
- >: Sok ilyen régi házban az emberek éjszakára fekete kendővel borítják le a tükröket, hogy a szellemek ne hogy előjőjenek.
- <: Ezt csak most találok ki.
- >: Kérdezz meg bárkit. Ha lekapcsoljuk a villanyt, tíz perc sem telik el, és kihajol egy szellem a tükrökből. És amint elalszunk, bemászik az ágyunkba, hogy elrabolja az emlékeinket.
- <: Ezt csak most találok ki.
- >: Ha akarsz, lekapcsoljuk a villanyt, hogy lásd.
- <: Nem hiszek neked.
- >: ...
- <: Mit csinálsz? Ne kapcsold le a villanyt! Nehogy lekapcsold!
- >: Na, majd meglátod. Te, aki nem hiszel el nekem semmit. Majd meglátod, hogy előjön a szellem.
- <: Kiabálni fogok a nagymamának.
- >: Látod, milyen egy bögőmasina vagy?
- <: Nem vagyok bögőmasina.
- >: Akkor lekapcsolom a villanyt.
- <: Ha lekapcsolod, kiabálok a nagymamának.
- >: Ha kiabálsz, megtámad a szellem. A szellemek mindig hallanak téged. Még a tükör mögött is hallanak.
- <: Nem hiszek neked.
- >: Halkabban, még meghall! És mindent lát is, ami mozog.
- <: Kapcsold fel a villanyt! Egy szavadat se hiszem. Szellemek nem is léteznek.
- >: Akkor vedd le a lepedőt a fejedről. Mégis, hogy akarsz látni, hogy a szellem nem létezik, ha elbújsz?
- <: Ezt az egészet csak kitalálok.
- >: Várj! Azt hiszem, láttam valamit.
- <: Nem igaz!
- >: Vedd le a lepedőt a fejedről!
- <: Megmondalak a papának, ha visszajön.
- >: Várnod kell egy hónapot. A papa nem jön vissza csak egy hónap múlva.
- <: Akkor is megmondom neki.
- >: Várj! Ne mozdulj! Ha mozogsz, megtámad!
- <: És miért nem téged?
- >: Én már elbújtam az ágy mögött, engem nem lát. Ne mozogj!... Csss! Még meghall! Látom már..., olyan, mint..., mint egy árnyék.
- <: Komolyan mondd?

- >: Ne mozogj, vagy megtalál... A függöny mögül jött elő. Nem gondoltam volna, hogy ilyen egy szellem. Olyan az arca, mint egy öregemberé. Várj, azt hiszem a bőre nem is piros, inkább lilás, mintha heges lenne. És a szemei...
- <: Milyenek?
- >: Nincsenek szemei. Feketék, mint két bogár. Hegyesek a fülei..., ahogy mondtam. A fejét mozgatja, végignéz a szobán, szerintem be akar jönni. Ne mozogj!
- <: A papámat akarom!
- >: Várj! Azt hiszem, észrevett.
- <: Pedig nem is mozogtam.
- >: Remeg a lepedőd. Úgy reszketsz, mint a nyárfalevél.
- <: Jaj, kapsold fel a villanyt!
- >: Azt hiszem, be fog jönni.
- <: Kapsold fel a villanyt!
- >: Akkor meglát engem.
- <: Ha nem kapsolod fel, elrabolja az emlékeimet.
- >: Ha felkapcsolom a villanyt, és elintézem, hogy elmenjen, hagysz olvasni?
- <: Kapsold fel a villanyt!
- >: Jól van. Mekkora egy bőgőmasina vagy!
- <: ...
- >: ...
- <: Elment már? Hm, bátyó? Levehetem a lepedőt? Bátyó? Hol vagy? Hol vagy?... Ne ijesztgess! Gyere már elő! Szelleme nem is léteznek.... Nagymama!
- >: ...
- <: A szellem elvitte a bátyót! Nagymama!
- >: Hova méysz?! Ne bosszantsd fel a nagymamát!
- <: ...
- >: Ezt az butaságot. Szellem a tükörben!...

## FÉRFIDOLGOK

- >: Ezer éve rád várok. A nagymama mérges lesz. Azt mondta, hogy korán otthon kell lennünk. Miért lóगतod az orrod? Mi történt?
- <: Semmi. Menjünk már!
- >: Történt valami?
- <: Nem történt semmi. Menjünk már!
- >: Miért nem nézel rám?
- <: Azt mondta a nagymama, hogy hamar haza kell érnünk.
- >: Mutasd!
- <: Nem. Ki fogsz nevetni.
- >: Mégis miért nevetnék ki?
- <: Mert mindig kinevetsz, ha történik velem valami.
- >: Nem igaz. Sosem nevettelek ki.
- <: És amikor rám esett a *piñata*?
- >: Az egyszer volt.
- <: És amikor Ana bedobott a medencébe?
- >: Megígérem, hogy most nem nevetlek ki.

<: Ne felejtsd el, mit ígértél!

>: Ki csinálta ezt veled?

<: Menjünk!

>: Megütöttek?

<: Már nem szeretem ezt az iskolát.

>: Megvédted magad? Visszaütöttél?

<: Vissza akarok menni a régi iskolámba.

>: Mondd meg, ki volt?

<: Vissza akarok menni a városba.

>: Mondd már! Miért vertek meg?

<: ...

>: ...

<: Mit jelent az, hogy *chilango*?

>: *Chilangónak* hívtak?

<: Azt mondták, hogy ebben a faluban senki sem szereti a *chilangókat*.

>: ...

<: Mi az?

>: *Chilangónak* hívják a fővárosi embereket. De sértésből.

<: Azt mondták, hogy mivel egy mocskos *chilango* vagyok, biztos egy zsebkést vagy egy pisztolyt rejtegetek. És hogy biztos egy betörő, meg mit tudom én, mi más vagyok még.

>: Ezért nem akartam egy ilyen faluba jönni, ahol tehenek vannak... Az emberek mindenfélét kitalálnak, ami nem igaz.

<: Megmondtam nekik, hogy sosem volt pisztolyom, ezért meg akartak motozni, de nem hagytam magam, mire azt mondták, hogy ha olyan bátor vagyok, akkor meg kell verekednem mindenkiel.

>: Hányan voltak?

<: Én nem akarok visszamenni az iskolába.

>: Ezt kapod, amiért mindig nyafogsz. Hányszor mondtam neked, hogy a férfiak nem sírnak. Hogy akarod, hogy tiszteljenek, ha nem látják benned a férfit, csak a kislányt?

<: Nem vagyok se síró, se kislány. Érzékeny vagyok. A nagymama is megmondta. Különben is, azért vertek meg, mert fővárosi vagyok.

>: A nagymama nem ért ezekhez a dolgokhoz. Ő nő.

<: Lehet, hogy nő, de a boltos bácsi is fél tőle.

>: Én nem értem a nagymamát: ha te sírsz, azt mondja, érzékeny vagy, engem meg minden semmiségért elver a botjával.

<: Meg ne mondd neki, hogy megverték az iskolában.

>: Akkor hallgatnod kell rám, és vissza kell ütnöd.

<: Nem szeretem az erőszakot, még akkor sem, ha ők úgy gondolják.

>: ...

<: ...

>: Megtanítalak bokszolni.

<: Te nem is tudsz bokszolni.

>: Dehogynem tudok! Csak te sosem vetted észre, hogy Rodrigo bácsi bokszleckéket adott nekem. Egyszer ugyanilyen monoklival jöttem haza. A bácsikám észrevette és elkezdett bokszolni tanítani. Egy hét múlva



- megkerestem a fiút, aki megvert, és kihívtam egy bokszmeccsre. Két körig se húzta. Onnantól kezdve mindenki tisztelt.
- <: Te soha nem is jöttél haza monoklis szemmel.
- >: A jobb horog ment a legjobban.
- <: Ha monoklisan jöttél volna haza, a mama elvitt volna az orvoshoz.
- >: Két-három lecke után majd meglátod.
- <: Szerintem jobb lesz, ha inkább megmondom a tanító néninek.
- >: Megőrültél? Ha megmondod egy tanárnak, az iskolában mindenki az ellenséged lesz. Tisztelned kell a harc törvényeit. A tanítónők nem avatkozhatnak bele a verekedésekbe.
- <: ...
- >: ...
- <: Amikor a tanító néni megkérdezte, mi történt velem, azt mondtam, hogy az egyik hintával ütöttem meg magam.
- >: Jól tetted. Így nem fognak piszkálni. Nem voltál bőgőmasina.
- <: Nem azt mondtad, hogy mindig csak sírok?
- >: De egy dolog a nagymamánál sírni, a tanárnőnek pedig egy másik.
- <: Akkor nem hiszed, hogy bokszleckékre lenne szükségem?
- >: Betartottad a bunyósok becsületkódexét.
- <: A kövér fiú volt.
- >: Az, amelyik úgy néz ki, mint egy hájas disznó?
- <: Ne olyan hangosan! Még meghallja!
- >: Igazad van, jobb, ha vele nem verekszel. Az ellen a fiú ellen nem győzne még Rodrigo bácsi se, de még a nagymama se.
- <: ...
- >: ...
- <: Soha nem láttalak monoklis szemmel. A mama elájult volna.
- >: Jobb lesz, ha nem tanítalak meg bokszolni. Nem tudnád megtanulni a jobb horgot. Az nagyon nehéz.

## A PAPA DOLGAI

- >: Ne kövess már!
- <: Megmondta neked a nagymama, hogy vigyáznod kell rám.
- >: Nem jöhetsz velem.
- <: Hova mész?
- >: Menj haza!
- <: Nem akarok.
- >: Én vagyok a nagyobb, és mint a nagytestvéred, parancsolgathatok neked.
- <: Nem parancsolgathatsz. Csak a papa parancsolgathat nekem.
- >: Sosem hallottál még a rangsorról? Egy családban mindig a legidősebb parancsolgat. A papa parancsolgatott, amikor velünk volt. Ha lenne egy bátyánk, ő parancsolgatna, és ha lenne egy öcsénk vagy egy kutyánk, neki te parancsolgatnál, de mivel csak te és én vagyunk, én parancsolok. Úgyhogy parancsolom, hogy menj haza!
- <: A nagymama idősebb. Még a papának is ő parancsol.

- >: De ő nő. Ha egy vad medve megtámadna minket, ő semmit sem tudna tenni. Csak a ház legidősebb férfinja tudna. Az pedig én vagyok. Én vagyok a ház ura.
- <: Ha-ha-ha!
- >: Mit nevezsz? Megparancsolom, hogy ne neved.
- <: Te nem lehetsz a ház ura.
- >: Mi? Miért nem?
- <: Hiszen félsz a nagymamától.
- >: Te meg a tükröktől félsz.
- <: Rádásul itt nincsenek is medvék.
- >: Azt akarod, hogy megüsselek?
- <: Üss meg, és elmondom a barátainak, hogy félsz a nagymamától.
- >: Megparancsolom, hogy menj haza.
- <: Kivel mérsz? Miguellel?
- >: Semmi közöd hozzá.
- <: Hova mérsz? Köveket dobáltok a vonatokra?
- >: Mondtam, hogy tűnj el innen.
- <: Nem tudok róla, hogy bármilyen vonat is járna erre.
- >: Ha nem tűnsz el, téged foglak megdobálni kővel.
- <: Nem szeretem Miguelt, és te is azt mondtad, hogy ki nem állhatod.
- >: Elmérsz végre? Elegendem van abból, hogy követsz. Mindenhova jössz utánam. Olyan vagy, mint az árnyékom. Sőt, még rosszabb, mint az árnyékom, mert az legalább békén hagy, amikor nem süt a nap.
- <: ...
- >: Nem fogok köveket hajigálni. Nem is Miguellel megyek. Csak egyedül szeretnék lenni, gondolkodni akarok egy kicsit.
- <: Nem igaz! Senki sem szeret egyedül lenni. Miért akarnál egyedül lenni?
- >: Higgy, amit akarsz.
- <: ...
- <: Jól van, elmegyek. De csak ha válaszolsz egy kérdésemre.
- >: Miért nyaggatsz még mindig?
- <: Tudod, hol van a papa?
- >: Mit mondasz?
- <: Hogy tudod-e, hol van a papa?
- >: Nyilván nem tudom, senki sem tudja.
- <: Hát én igenis tudom. És nem mondom el neked, ha nem viszel magaddal.
- >: Ostobaság. Honnan tudnád, hogy hol van a papa? Még maga a nagymama sem tudja.
- <: Már utánajártam, és egy mesés helyen van. Egy olyan helyen, amiről mindenki azt hiszi, hogy elsüllyedt, pedig nem. Egy csodálatos helyen. És el fog vinni minket oda.
- >: Bolond vagy. Jobb lesz, ha hazamérsz, mielőtt a naptól megbuggyan az agyad.
- <: A papám az Atlantiszon van.
- >: Hogy hol?
- <: Az Atlantiszon. És lefogadom, hogy nem is tudod, mi az. Megkérdeztem a tanító nénimet, és azt mondta, hogy egy csodálatos hely volt, ahol minden ember boldog volt.
- >: Az Atlantisz egy olyan hely, ami sohasem létezett. Ezt mindenki tudja.

- <: Dehogynem léteznek! Kitalálták, hogy elsüllyedt, hogy ne lepjék el az emberek.
- >: Az Atlantisz olyan, mint Sohaország. Egy kitalált hely. Inkább menj vissza a nagymamához, és ott álmodozz.
- <: Dehogynem léteznek az Atlantisz.
- >: Azt akarod, hogy megverjelek, mint az a kövér gyerek az osztályodból?
- <: A tanító néni azt mesélte, hogy egy nagy sziget volt, amin sok görög élt, és csomó könyve volt mindegyiknek. Azt mondta, hogy egy Platón nevű nagy bölcs sokat mesélt arról, hogy ott milyen jól éltek. A tanító néni azt is elmesélte, hogy a sziget elsüllyedt, de biztos vagyok benne, hogy nem süllyedt el, és még mindig ott van.
- >: Az a hely soha nem létezett.
- <: Az Atlantisznak még postája is van.
- >: Disneylandnek is van postája.
- <: Ha nem is létezik, akkor a papa mégis hogy tudott onnan írni?
- >: A papa nem írt, te is tudod.
- <: Elmegyek, de akkor nem mutatom meg, hogy mit vettem el a nagymamától.
- >: Mi az?
- <: Nem lehetsz te a ház ura, mert te félsz a nagymamától, és nem merted volna megcsinálni, amit én megcsináltam. Én bizony be mertem menni a szobájába.
- >: Mit vettél el tőle?
- <: ...
- >: A papa levelét?
- <: De hiszen te el akartál menni az új barátaiddal.
- >: Mutasd!
- <: Hazamegyek.
- >: Mutasd már!
- <: ...
- >: ...
- <: Látod? Az Atlantiszról küldte. A borítékon rajta van.
- >: Nem Atlantiszról, hanem Atlantából, te majom.
- <: Tényleg? Én Atlantisznak olvastam.
- >: Miért nem írsz semmit arról, hogy mikor jön vissza?
- <: Hol van ez az Atlanta?
- >: Csak üdvözlétét küldi, de nem írja, hogy mikor jön értünk.
- <: Messze van ez az Atlanta?
- >: Nincs rajta a címe.

## A MAMA DOLGAI

- <: Hét négy az eredményjelzőn, barátaim, a kilencedik kör végén. A liga legjobb ütőjátékosa nagy ütésre készül. Elfoglalták a bázisokat. Ne felejtsetek, barátaim, hogy a mexikói ütőjátékosnak már több mint ötven hazafutása volt a szezonban. A liga és az egész univerzum minden rekordját megdöntötte, és még egyet meg akar. Két *strike* nélküli labda. Jön a dobás, éééés... *strike!* Nem lehet igaz! A játékos akkorát lendített, hogy bárki azt mondaná, hogy a labdát a stadion másik végébe akarta ütni. Ma délután már négyszer a kerítésen túl

- ütötte a labdát, és most az ötödikre hajt. Jön a dobás, éééés.... labda! Minden idők legjobb ütőjátékosa még mindig a csúcson, barátaim! A dobó felkészül, a bázisokat nézi, éééés... még egy *strike!* Nem lehet igaz, hölgyeim és uraim! Úgy tűnik, az *Atlanta Braves* elveszítheti a mérkőzést. A döntő dobás jön. *Full count*, a futók készen állnak. Éééés....
- >: Mit csinálsz?
- <: Nem hiszem el. Miattad a *Braves* elvesztette a *World Series*-t.
- >: Korábban nem szeretted a baseballt, most meg minden nap nézed.
- <: Atlantában majd baseballjátékos leszek, és egy nap majd az *Atlanta Braves*-ben fogok játszani.
- >: Nevetséges vagy, ahogy egy szivacsabdával és egy seprűnyéllel baseballlozol.
- <: Kértem pénzt a nagymamától ütőre, de ő ezt adta csak.
- >: Szerencséd van, hogy nem vert meg vele.
- <: Te mit fogsz csinálni, majd ha Atlantába megyünk?
- >: Azt mondják, hogy az ottani emberek nem szeretik a külföldieket.
- <: Dehogynem szeretik! A nagy baseballjátékosok mindig más országból valók.
- >: Az a baseballban van, de az ottaniak nem szeretik, ha a külföldiek mást is dolgoznak náluk. Mit gondolsz, miért pucol vécét vagy szed gyümölcsöt az összes külföldi?
- <: Nem hiszem, hogy a papa vécét pucolna.
- >: Add ide a labdát! Majd én dobom.
- <: Ez a meccs kezdete, uraim. És az *Atlanta Braves* újra a *World Series*-ben.
- >: Ha a mama itt lenne, a papa soha nem ment volna el egy másik országba vécét tisztítani.
- <: Középre dobd!
- >: A mama sosem engedte volna, hogy szétszakadjon a család.
- <: Amikor meghalt, egy hétig sírtam.
- >: Ha a mama nem halt volna meg, akkor a papa még mindig tanító lenne.
- <: Nem tudom elképzelni a papát tanítóként.
- >: Ez középre megy.
- <: És mekkora ütés! A labda repül és repül, és egy hazafutást láthatunk, barátaim, egy hazafutást az *Atlanta Braves* történetének legjobb ütőjátékosától!
- >: Néha olyan, mintha nem emlékeznél semmire. Mint például arra, amikor a papa eladta a lakást, hogy kimásszunk az adósságokból.
- <: Talán órákat tart Atlantában.
- >: Babot és tésztát ettük. Babot és tésztát...
- <: Persze, hogy emlékszem a babra és a tésztára.
- >: A mama és a papa jó csapat voltak.
- <: Mindig is szerettem a tésztát.
- >: Mint egy baseballcsapat.
- <: ...
- >: ...
- <: Hiányzik a mama.
- >: Az évfordulójukon a papa mindig adott neki egy plüssállatot.
- <: Hiányzik a citromhabos pitéje.
- >: Nem értettem, hogy miért, de később elmesélték, hogy az állatkertben ismerkedtek meg. Nagyon szerették ezt a történetet mesélni.

- <: Egyszer segítettem neki pitét sütni.  
 >: Mindig valamilyen pitével ünnepelték az évfordulójukat.  
 <: Talán, ha megkérem rá, a nagymama sütné nekem egy mama-féle pitét.  
 >: Remélem, a papa nem felejt el minket.  
 <: Játsszunk tovább! Dobd ide a labdát még egyszer!

## AZ UTOLSÓ ÁLLOMÁS DOLGAI

- >: Ne rugdosd már a széket!  
 <: Mikor jön értünk a bácsikám?  
 >: Nem tudom. Ne rugdosd a széket!  
 <: Késik. És ha visszamegyünk a virrasztásra?  
 >: Nem. Megmondta, hogy itt várjuk.  
 <: De hagyott neked pénzt, hogy fizess, nem?  
 >: Igen, de azt mondta, hogy itt várjuk meg.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Figyelj csak... Te... szeretted őt?  
 >: A nagymamát?  
 <: Igen.  
 >: Te szeretted?  
 <: Nem tudom. Szerintem igen. Ő volt az egyetlen nagymamánk, nem?  
 >: Sosem értettem, engem miért vert többet, mint téged.  
 <: ...  
 >: Na, ne rugdosd már azt a széket. A pincérnő mérges lesz.  
 <: Szerintem te nem szeretted. Nem sírtál, amikor a kórházból szóltak nekünk. Sem akkor, amikor a koporsóban láttad.  
 >: Az, hogy te mindenért sírsz, nem jelenti azt, hogy nekem is kell.  
 <: Engem igenis elszomorított. Még csak el sem köszönt.  
 >: Mégis, hogy akartad volna, hogy elköszönjön, ha ennyire hirtelen lettek fájdalmai? Épphogy beszállt a taxiba.  
 <: Vele kellett volna mennünk.  
 >: És az iskolával mi lett volna, te majom? Ráadásul, ha vele mentünk volna, akkor sem változtak volna meg a dolgok.  
 <: Nem, de elköszönt volna. Nem tudom. Megmondta volna, mit csináljunk.  
 >: ...  
 <: Vissza kell mennünk a virrasztásra.  
 >: Te mondtad, hogy éhes vagy. Ráadásul még biztosan a rózsafüzért imádkozzák.  
 <: Luis Medina azt mondta nekem, hogy egész éjszaka virrasztanak a halott mellett, és másnap eltemetik. Mit jelent a virrasztás? Egész este ébren kell maradni és imádkozni?  
 >: Nem tudom. A mamánál nem így volt.  
 <: Nem. A mamánál nem így volt.  
 >: ...  
 <: Szerinted a papám szomorú lesz, amikor megtudja?  
 >: A mamája volt, nem?

<: Emlékszem, hogy amikor a mama meghalt igenis sírtál.  
 >: Különben sem beszélt róla soha.  
 <: Ki?  
 >: Nem tudom, hogy kérjek-e egy üdítőt.  
 <: De beszélni fog, nem? Előbb-utóbb beszélnie kell, nem?  
 >: Biztosan sok dolga van. Ott az Egyesült Államokban sokat kell dolgozni, vagy visszaküldenek ide. Ne rugdosd már azt a széket!  
 <: De a papa nagyon dolgozó ember, nem?  
 >: Persze, hogy az. Ha nem lenne az, semeddig se bírta volna ott. És már régóta ott van. Ha nem lenne dolgozó ember, már visszaküldték volna ide. Ezért nem szólt. Ezért. Érted? Ezért.  
 <: Igen, biztos.  
 >: Már nem futja másik üdítőre.  
 <: Figyelj csak... És az igaz, hogy elvisznek minket Hermosillóba?  
 >: Ezt honnan veszed?  
 <: Felipe mondta. Azt mondta, hogy velük fogunk élni.  
 >: Nem igaz.  
 <: De igaz. Én is hallottam, ahogy a nénikém megkérte Meche nénit, hogy segítsen összepakolni.  
 >: Nem igaz. Csak kitalálsz.  
 <: Esküszöm.  
 >: Hát akkor csak te méssz velük, mert én nem megyek sehova.  
 <: Nem igaz. Mindketten megyünk.  
 >: Csak te, már mondtam. Én a nagymama házában maradok.  
 <: De nem fogják hagyni, hogy ott maradj egyedül.  
 >: Majd én elrendezem.  
 <: Mondod ezt te, de a bácsikám úgysem fogja hagyni.  
 >: Majd meglátjuk.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Hadd maradjak veled.  
 >: Nem. Jobb lesz, ha velük méssz. Úgy engem sem nyaggatsz.  
 <: Kérlek! Hadd maradjak veled! Megígérem, hogy nem foglak zavarni.  
 >: Nem. Különben is, te jól kijössz Felipével és Héctorral is.  
 <: Nem igaz. Én sem szeretem őket.  
 >: Felipével és az *action man*jével játszottál. Vagy nem?  
 <: Igen, de utálok. Esküszöm, hogy ki nem állhatom. Reggel elvette az egyik képemet, és kicsavarta a kezem, íígy...  
 >: De nem maradhatsz. Egyedül nem tudsz magadra vigyázni.  
 <: Te sem. Te is kicsi vagy még. Attól mert nagyfiúskodsz, még kicsi vagy. A bácsikám nem fogja hagyni.  
 >: ...  
 <: A nagymama nagyon csúnya volt. Teljesen beesett az arca, igaz? A mamám is így nézhetett ki?  
 >: Dehogy, te majom! A mamám fiatal volt, a nagymama pedig öreg. Ne légy buta!  
 <: Elég csúnya dolog a halál, nem? Bár a nagymama arca beesett és sápadt volt, amikor fölé hajoltam, azt hittem, ki fogja nyitni a szemét.

>: ...  
<: Lehet, hogy én sem szerettem.  
>: Én nem mondtam, hogy nem szerettem.  
<: ...  
>: Miért nem mész el a bácsikámhoz, és kérsz tőle még pénzt egy üdítőre?  
<: Menj te. Én nem vagyok szomjas.

## ISTEN ÉS A MENNYORSZÁG DOLGAI

<: Én hiszek neked.  
>: Mit is csináltam volna én egy csomag cukorral?  
<: Hát ez igaz. Sosem tudtad volna eladni.  
>: Biztos Héctor volt! Állandóan piszkál valamivel.  
<: Jobb ez így.  
>: Mi a jobb?  
<: Hogy az a büntetésünk, hogy nem mehettünk a misére. Jobb így.  
>: Téged nem büntettek meg. Te elmehettél volna.  
<: De nem akartam. Tudod, hogy hívott mindig a mamám?  
>: Persze, hogy tudom.  
<: Nilsnek. Nils Holgersonnak. Mindig ezt mondta nekünk, ha nem akartunk a misére menni. Mindig is féltem, hogy majd eljön értem egy manó, és egy liba hátán elröpít egy sötét országba. Te nem?  
>: Biztosan Héctor volt!  
<: Tudtad, hogy a *Braves* bejutott a *playoff*ba?  
>: Tudod, hogy nem érdekel a sport.  
<: Az a jó, hogy vasárnaponként alig vannak vásárlók, nem? Akár még a tévét is nézhetjük vagy képregényeket is olvashatunk.  
>: Elmehettél volna velük.  
<: Az a helyzet, hogy idegesít az a pap. Mindig olyan dolgokat kérdezget a Bibliából, amiket nem tudok.  
>: Azért mert nem voltál elsőáldozó. Meg szerintem téged nem kedvel a pap. Engem sosem kérdezget.  
<: Felipét is kérdezte egyszer. Ő persze tudott válaszolni.  
>: Jobb, ha engem nem is kérdez, mert nagyot is nézne.  
<: Mert te nem hiszel a mennyországban, ugye?  
>: Ha létezne mennyország, a mamám már megkeresett volna minket, ebben biztos vagyok.  
<: Vagy a nagymama, nem?  
>: Nem. Ő nem, mert neki nem is hiányzunk. De a mamámnak, neki igen.  
<: Igen. A mamának igen.  
>: ...  
<: Mit csinálsz? Szíveket rajzolgatsz?  
>: Látod? Már is idegesítesz. Ezért mondtam neked, hogy velük kellett volna menned a misére.  
<: Már tudom, miért rajzolsz szíveket. Graciela miatt.  
>: Na, nyomás! Válogasd csak szét az üdítőszüvegeket!

<: Csinos, ugye?

>: Válogasd már az üvegeket, gyerünk! Ne bosszants! A bácsikám kérdezte, hogy segítesz-e majd nekem, és te azt mondtad, igen. Akkor tessék, most segíthetsz!

<: Segíték az eladásban. Ha majd jön egy vásárló, kiszolgálom.

>: Még mit nem! Csináld, amit mondtam, vagy hazaküldelek!

<: Felipe és én miért nem szolgálhatunk ki a boltban? Én már tudok számolni.

>: Ha nem segítesz nekem az üdítőkkal, akkor ne is csinálj semmit, de ne zavarj!

<: ...

>: ...

<: A mennyország a létező legszebb hely, ugye?

>: Azt mondom majd a bácsikámnak, hogy azért nem mentél a misére, hogy lustálkodj és engem bosszants. Majd fogsz kapni, meglátod!

<: Mondjak neked valamit? A mennyország tele van medencékkel, meg olyan játékokkal, mint amilyenek a parkban vannak.

>: ...

<: És ha megéhezünk, csak sütit és csokiturmixot ennének ott.

>: Fogadok, hogy ha tíz sütinél többet ennél, ki is hánynád.

<: Hát én meg tudnék enni akár ezret is!

>: Beszélsz itt össze-vissza. A végén úgyis hánynál.

<: És a mennyországban éjjel-nappal filmeket vetítenek.

>: Szörnyes filmeket is?

<: Nem. Olyanokat nem.

>: Na, látod? Teljesen butaságokat beszélsz.

<: Mert nem hiszel a mennyországban. De én igen. Majd meglátod!

>: Mit látok majd meg? Hogy amikor majd meghalsz, te a mennyországba mész, én meg nem? Mondom, hogy csak hülyeségeket beszélsz. Hogyan láthatnám ezt meg? Ne butáskodj!

<: A te mennyországodban ott lehetne Graciela.

>: Már megint Graciélával jössz... Fogd már be! Inkább kapsold be a tévét. Ha már nem bírsz csendben maradni, kapsold be a tévét!

<: Látod, elvörösödtél.

>: Fogd már be! Kapsz egyet, komolyan. Fogd be a szádat!

<: ...

>: ...

<: Szeretnék iskolába járni. Unom már, hogy mindig csak a nénikémet kísérgetem mindenfelé, és segíték számolni a boltban.

>: Szerinted én nem? Azt hiszed, hogy én szeretek itt gürizni?

<: Héctort ki nem állhatom. Ha betörhetném a képét, bizony megtenném.

>: Ne csak a szád járjon! Miért nem verted akkor be Felipének a képét? Hisz megtehetnéd.

<: Mert ő nem mondja rám azt, hogy „hívatlan vendég” vagyok, Héctor pedig igen. Ráadásul Héctor elég nagydarab. Kivérné a fogam vagy betörné az orrom.

>: Hát én mondom neked, ha megtudom, hogy Héctor tüntette el azt a csomag cukrot, igenis kiverem a fogát vagy betöröm az orrát.

<: Használhatod a jobb horgot, amit Rodrigo bácsikámtól tanultál.

>: ...

<: ...



- >: Add azt vissza!
- <: Na, látod? Én megmondtam. Ezek itt szívek.
- >: Ne üsd bele az orrod! Majd este meglátod! Egy skorpiót teszek az ágyadba.
- <: Jaj, ne! Bocsáss meg!
- >: Amíg alszol, egy olyan skorpiót fogok az ágyadba tenni, amelyet valamelyik nap láttunk. És sosem fogsz majd felébredni.
- <: Ne, ne! Bocsáss meg! Segíték neked az üdítőkkal.
- >: Mindenbe beleütöd az orrod. Várd ki csak az estét! Én tudom ám, hol van sok skorpió. Csak elmegyek egyért, és beteszem az ágyadba.
- <: Ne, ne! Bocsáss meg! Kérlek, bocsáss meg!
- >: Ne sírj már! Te kerested a bajt.
- <: ...
- >: Most már hallgass!
- <: ...
- >: Jól van, na. Nem teszek semmit az ágyadba. De most már hallgass! Nem is tudom, hogy mit kotnyeleskedsz ennyit és miért vagy ilyen böngőmasina.
- <: ...
- >: Gyerünk, kapcsold be a tévét! Hátha van valami rajzfilm.
- <: ...
- >: ...
- <: Csinos, ugye?
- >: Ki? Graciela? Mondjuk.
- <: Bárcsak eljönne szerdán.
- >: A bácsikám azt mondta, hogy eljön. Az egész családot meghívta a bulira. El kell jönnie.
- <: Szerinted az én születésnapomat is úgy ünnepeljük majd, mint Felipéét?
- >: Persze, hogy nem.
- <: Honnan tudod? Talán megünnepeljük. Kevesebb, mint két hónap múlva lesz. Lehet, ha jól viselkedem...
- >: Na ja, persze! Talán még ezer sütit is vesznek majd neked. Hahaha!
- <: Nem, te majom. Csak egyet, de az jó nagy lesz.
- >: Töröld meg az arcod! Látni fogják rajtad, hogy sírtál, és én leszek a hibás.
- <: Tudod, mi van még a mennyországban? Egy baseballstadion.

## CSALÁDI DOLGOK

- <: Tegnap tanulmányoztam Mexikó térképét a papírbolt falán. Tudtad, hogy Sonora fővárosa Hermosillo, és hogy Sonora az USA-val határos?
- >: Úgy tűnik, hogy elhallgatott.
- <: Szerintem adtak neki valamilyen gyógyszert.
- >: De jó. Már alig bírtam elviselni a kiabálását.
- <: Annyira azért nem volt vészes, nem?
- >: Hát neked, mert még sosem fáj a fogad. De ha ugyanúgy fájna neked is, mint neki, óbégatnál te is rendesen!
- <: Én nem vagyok olyan síró, mint Felipe.
- >: Igaz is, te még sírósebb vagy.

<: ...

>: Tőlem aztán bent maradhat örökre. Nem is tudom, minek kellett elkísérnünk. Mintha bármi is történhetne vele.

<: A nénikém azt mondta, hogy csak kis ideig kell vele lennünk, amíg meg nem érkezik a gázos.

>: Azt csak kitalálta, hogy ne kelljen jönnie.

<: Nem igaz. Tudod jól, ha nem lesz ma gázunk, keddig kell várnunk, hogy visszajöjjön a busz. És ha elfogy a gázunk, hideg vízben kell fürdenünk.

>: Na és, akkor mi van? Úgyis olyan meleg van.

<: De reggel ötkor igenis hideg van. Akkor mész a bácsikámmal a gyümölcsökért, nem?

>: Biztosan kihúzzák a fogát. És megint kiabálni fog.

<: Fájt még a tegnapi?

>: Micsoda?

<: Amikor Héctor és a barátai neked estek.

>: Nem. Már nem.

<: Azt hittem, nem éled túl. Vagy tíz percig rajtad voltak, nem?

>: Még többet is. Majd megfulladtam. Több is volt az tíz percnél.

<: Én kiabáltam a nénikémnek, hogy jöjjön ki, de oda sem figyelt rám.

>: Hát persze, hogy nem figyelt rád.

<: ...

>: Mit mondtál neki?

<: Hogy mindenki rád ugrott, és hogy palacsintát csináltak belőled. Meg hogy nem tudsz kimászni, és lehet, hogy eltörték az összes csontodat.

>: És erre mit mondtott?

<: Hogy csak játszotok, és hogy ne idegeskedjek.

>: Hát, persze.

<: Bezzeg, ha Héctor vagy Felipe kiabált volna... Mint most. Még el is sápadt volna. Most meg ideküldött minket. Még taxit is hívott. Mintha olyan nagy ügy lenne.

>: És hallgathatjuk, ahogy az unokatesód kiabál...

<: A te unokatesód is.

>: Inkább a tied, mint az enyém. Te néha játszol vele.

<: Kettejük közül kít utálsz jobban?

>: Nem tudom. De elegendő van.

<: Miből?

>: Hogy itt unatkozunk. Add ide nekem azt az autós magazint.

<: Király!

>: Add már ide! Én akartam megnézni, nem te!

<: Hadd nézzem meg egy kicsit.

>: Nem. Ha meg akartad nézni, miért nem vetted el korábban?

<: Az egy Lamborghini?

>: Nem. Egy Porsche.

<: A mindenit! Ha nagy leszek, majd megtervezem a saját kocsimat.

>: Tényleg? Na, azt megnézném!

<: Széles abroncsokat teszek majd rá, és nagyon gyors lesz. Sötétített üvege lesz, az ajtókra pedig lángokat festek.

- >: Ha nagy leszel és mázlid lesz, akkor is legfeljebb csak boltos lehetsz. Ahhoz, hogy megtervezz egy kocsit, először sokat kell tanulnod.
- <: Azt mondta a bácsikám, hogy a következő évben beírat bennünket az iskolába. Azért nem idén, mert nem jutott rá pénz, de jövőre be fog majd íratni.
- >: Te meg amilyen hülye vagy, el is hitted neki.
- <: Azt mondta.
- >: Persze, meg azt is mondta, hogy elvisz minket nyaralni. És végül csak ők négyen mentek. Nekünk a szomszédasszonnyal kellett maradnunk. És azt is mondta, hogy már számtalanszor beszélt a papámmal.
- <: És nem igaz?
- >: Te mit gondolsz?
- <: Nekem azt mondta, hogy nem telefonálhat sokat, mert a *gringó* rendőrök lehallgathatják a hívást, és ezért nem adta sosem oda nekünk a telefont. De azt mondta, hogy üdvözlök minket, és hogy jól van.
- >: Te meg amilyen hülye vagy, ezt is elhitted neki.
- <: Miért mondod, hogy nem igaz?
- >: Azért, mert nem igaz. Kérdezd meg tőle, hogy az Egyesült Államok melyik államában van Atlanta, és majd meglátod, hogy nem fogja tudni. Kérdezd meg tőle, hogy melyik iskolába akar minket beíratni. Kérdezd meg tőle, hogy miért bánik úgy velünk, mintha a rabszolgái lennénk?
- <: ...
- >: Már nem tudom elviselni őket.
- <: Múltkor csúnyán rám kiabált, de kibírtam, és nem sírtam.
- >: Már elegendő van, hogy csak túrnöm kell.
- <: Talán, ha jobban viselkedünk...
- >: Legközelebb majd a nadrágszíjával fog elverni.
- <: Azt azért nem hiszem.
- >: Te addig akarsz várni, amíg el nem ver a nadrágszíjjal? Hát én nem...
- <: De hát mit tehetnénk?
- >: ...
- <: Én a sarki iskolába akarok járni, ami ott van a szökőkútnál.
- >: Törődj bele végre, hogy csak szolgálja vagy boltos lehetsz.
- <: ...
- >: Mondtam neked, hogy kiveszik a fogát. Megint elkezdett kiabálni.
- <: Én a szökőkútnál lévő iskolába akarok járni. Gyűjtöm a ceruzákat és a radírokat, amik már nem kellenek Felipének. És van két füzetem is, szinte teljesen újak.
- >: Ha nekem lenne egy ilyen autóm, senki sem tudna megállítani. Addig mennék egyenesen, amíg el nem érnék a tengerhez.
- <: ...
- >: Az biztos, hogy a nénikém nem akart jönni. Ezért küldött minket, hogy vigyázzunk az unokatesódra.
- <: Meséltem már neked, hogy láttam egy térképet a papírboltban, amin látszik, milyen közel van Hermosillo az Egyesült Államokhoz?
- >: Hú, ez most durva volt. Olyan, mintha kínoznák.
- <: ...
- >: Mit kérdeztél?

- <: Semmit. Figyelj... Hogy is hívják azt a szőke motorost?  
 >: Melyiket?  
 <: Aki valamelyik nap bejött az üzletbe. Graciela fiúját.  
 >: Nem tudom. Nem is érdekel.  
 <: *Gringó?*  
 >: Hogy lenne már *gringó?* Dehogy az. Ne beszélj butaságokat.  
 <: De beszél angolul?  
 >: Nem tudom. Nem is érdekel.  
 <: Egy ilyen újságot nézegetett, csak motorosat. És az egész angolul volt. Nagyon nehéz lehet megtanulni angolul?  
 >: Nem tudom. Nem hiszem. Ha az az idióta tud angolul, nem lehet olyan nehéz. Sőt, a világ legkönnyebb dolga lehet. Olyan egyszerű, mint motorozni, amit bármelyik idióta meg tud tanulni.  
 <: Te mi akarsz lenni, ha nagy leszel?  
 >: Ha lenne egy ilyen kocsim, senki nem érne utol.  
 <: Lehet, hogy olyan, mint az úszás. Amikor már nem félsz a víztől. Emlékszem a papám milyen boldog volt, amikor megmutattam neki, hogy már tudok úszni. Vagy olyan, mint biciklizni. Vagy törtekkel számolni. Egyszer elcsórtam egy füzetet Felipétől, és leellenőriztem, hogy össze tudom-e még adni őket. Talán egy nap tényleg meg tudom majd tervezni a saját kocsimat, ha még mindig emlékszem, hogyan kell törteket összeadni. Az azért elég nehéz.  
 >: Na, ez olyan volt, mintha egy lány lett volna. Biztos egyesével húzzák ki az összes fogát, ha így sikongat. Mit is kérdeztél?  
 <: Semmit. Csak, hogy mi akarsz lenni, ha nagy leszel?  
 >: Nem tudom. Még nem gondolkodtam ezen. Talán fogorvos.  
 <: Jön majd a nénikém?

## GRINGÓDOLGOK

- <: Ott vagyunk már?  
 >: Ha még egyszer megkérdezed, megkérem a sofőrt, hogy álljon meg, és hagyjon itt téged az út közepén.  
 <: Hát az van, hogy...  
 >: Mi van?  
 <: Pisilnem kell.  
 >: Akkor menj el a mosdóba. Ott van hátul.  
 <: Gyere velem!  
 >: Miért akarod, hogy veled menjek? Nem lesz semmi bajod.  
 <: Kísérj el!  
 >: Nem. Nem is férnék el ketten.  
 <: Majd megvársz kint. Kérlek!  
 >: Mondtam már, hogy nem. És ne nyaggass már! Ha el akarsz menni a mosdóba, akkor menj. Ha meg nem akarsz, akkor ne menj.  
 <: Van egy férfi, aki mindig csúnyán néz rám, ha hátra nézek.  
 >: Melyik?  
 <: Az a bajszos, aki bőrkabátban van.

- >: Ja, igen. Már látom.
- <: Kísérij el!
- >: Nem fog bántani. Amúgy is, ez logikus, te majom. Amikor az előbb hátra néztem, engem is megbámult. Ez logikus. Ha hátra nézel, azért néz rád, mert egyenesen előre néz, nem pedig téged bámul.
- <: Inkább várok. Úgyis nemsokára odaérünk.
- >: De gyáva vagy. A férfi meg biztosan azt gondolja, hogy te bámulod őt. Sőt, biztos arra gondol, hogy ha megint hátra fordulsz, előre megy majd panaszkodni a sofőrnek, hogy szállítson le.
- <: Nem igaz.
- >: Én ezt csinálnám.
- <: Nem fogok hátra nézni. Amúgy is, nemsokára odaérünk. Nézd csak. Rajzoltam egy kis térképet. Itt van Hermosillo. Itt van Nogales. Szerintem erre megyünk, vagyis nemsokára odaérünk.
- >: Buta vagy. Emerre megyünk.
- <: Nem igaz!
- >: Dehogynem! Erre megyünk. Majd meglátod. Inkább menj el végre a mosdóba, aztán meg aludj, különben nem fogod kibírni.
- <: De, ki fogom bírni.
- >: Ahogy akarod.
- <: ...
- >: ...
- <: Ehetek egy szendvicset?
- >: Nem. Ne is álmodj róla! Még csak most indultunk.
- <: Csak egy falatot.
- >: Felőlem akár megeheted mind a négyet, ami a tied. De aztán majd ne nyavalyogj, hogy éhes vagy, és hogy adjak neked az enyéimből!
- <: Vehettél volna nekem egy sütit. Vagy chipset.
- >: Nincs annyi pénzünk. Epphogy elég az útra. És még azt sem tudjuk, hogy jutunk át a határon. Meg odaát is szükségünk lesz pénzre. Te meg csak a nassolásra meg a sütikre gondolsz.
- <: Éhes vagyok.
- >: Nem vagy éhes. Csak nyafogsz. Ismerlek. Az előbb még pisilni akartál, most meg éhes vagy. Inkább aludj!
- <: Észrevetted, hogy a buszra az volt írva, hogy Nogales?
- >: Ne nyaggass már! Aludj inkább!
- <: ...
- >: ...
- <: Milyen szavakat tudsz angolul? Én tudom azt, hogy *bathroom*, ami arra jó, hogy elmenj a mosdóba.
- >: Ezt mégis mire használnád, ha még pisilni sem tudsz elmenni egyedül?
- <: Azt is tudom, hogy *money*, ami a pénz. Meg, hogy *bómrán*. Azt is, hogy *strike* és... dupla *play*. Na meg, hogy *baby*, ami a kisbaba. És hogy *Stop motherfucker!*
- >: Mi van? Ezt meg hol hallottad?
- <: Egy krimiben. Amikor előjött az olasz férfi azt kiabálta „*Stop motherfucker!*”, miközben előrántotta a pisztolyát. Azt is kiabálta, hogy „*Freeze police!*”.
- >: És ezt mire fogod ott használni?

<: Nem tudom. Mondjuk, ha megtámadnának, vagy ilyesmi...

>: Már megint kezdted a hülyeségeidet. Ha megtámadnak, jobb, ha halottnak tettetted magad, mert ott mindenki legalább két méter magas. Tudod te, mennyi az a két méter? Hát kétszer akkora, mint te. Ha nem vagy elég óvatos, bármelyik *gringó* úgy eltapos, mint valami hangyát.

<: ...

>: ...

<: Húha! Nem ezt vesztette el Héctor az iskolában?

>: Ő azt hitte. De én vettem ki a hátizsákjából aznap, amikor a vállamba szúrta a rajzszöveget.

<: De király. Van benne elem?

>: Nincs, de nem számít. Majd később veszünk bele.

<: Mennyire menő! De kár, hogy nem vettünk az induláskor. Egész úton játszhattunk volna.

>: Igen, de nem számít. Majd később veszünk bele.

<: Én is nagyon dühös lettem rá, amikor láttam, hogy beléd nyomja azt a rajzszöveget.

>: Add már ide! Ne tedd tönkre!

<: Hadd legyen nálam egy kicsit.

>: Nem. Amúgy is, mire kéne, ha úgysem látsz semmit a képernyőn?

<: Csakhogy nyomogassam a gombokat.

>: Már nyomogattad. Gyerünk! Add csak ide! Add ide!

<: Mit jelent az, hogy *stop*? Itt az áll, hogy *stop*. Itt meg azt írja, hogy *start*.

>: Azt jelenti, hogy ki- és bekapcsolni.

<: Tényleg? És mit jelent, akkor a „*Stop motherfucker?*” Azt, hogy *kapcsold ki a tévét*, vagy valami hasonló?

>: Azt jelenti, hogy fogd már be a szád! Add ide a játékot! Tönkre fogod tenni!

<: A bácsikám rocklemezeit hallgattam, hogy értek-e belőlük valamit, de nem. Csak a *baby* szót értettem, ami kisbabát jelent. Miért mondják a rockzenében azt, hogy *baby*? Olyanok, mint a bölcsődalok, vagy valami hasonló?

>: Hülye vagy? Már hogy lennének bölcsődalok?

<: Akkor miért éneklük a kisbabáknak?

>: Hát mert ez a szokás. A *gringóké* szokása. Minden országnak megvan a maga furcsasága.

<: Ott baseballt játszanak, mi meg focit. Ők szőkék, mi pedig barnák vagyunk. Ott a babáknak *rock and rollt* énekelnek, itt meg bölcsődalokat.

>: ...

<: Majd meglátod, hogy a papám milyen boldog lesz, amikor meglát minket. Az első dolog, amit kérni fogok tőle, az az lesz, hogy vigyen el a moziba egy filmre.

>: Egy szörnyesre.

<: Na, ne piszkálj már! Persze, hogy nem olyanra. Hanem egy hajósra. Vagy egy dinósra.

>: ...

<: Tényleg, végül elvitted a levelet Graciélának?

>: A levelet? Ja, igen.

<: És mit mondott?

>: Semmit.

<: Miért?  
 >: Nem volt otthon. Otthagytam a postaládában.  
 <: De buta vagy. Meg kellett volna várnod, amíg hazaér.  
 >: Azt te csináltad volna, nagyokos. Te, akinek már vagy egymillió barátnője volt.  
 <: Adtál neki puszit?  
 >: Már hogy adtam volna? Nem érted? Nem volt otthon.  
 <: Nem úgy. Máskor. Megpusziltad?  
 >: Mit érdekel ez téged?  
 <: Még egy puszit sem adtál neki soha.  
 >: Mit tudsz te...  
 <: Meg kellett volna várnod, hogy hazaérjen.  
 >: Igazad van. Meg kellett volna várnom. És egyedül kellett volna elküldenem téged Nogalesbe. Téged, aki még pisilni sem tud elmenni egyedül.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Bárcsak észrevett volna téged, igazán csinos volt.  
 >: ...  
 <: Szerinted hiányzunk a bácsikáméknak? Még ha csak egy kicsit is. Ha rájönnek, hogy nem megyünk vissza, megijednek majd? Szerinted hiányzunk nekik egy kicsit? Amikor elkísértem a nénikémet ügyeket intézni, néha nevetgéltek. Te pedig sokat segítettél a bácsikámnak az üzletben.  
 >: ...  
 <: Már biztosan emlékszem, hogy a buszon az állt, hogy Nogales. Már emlékszem.

## SIVATAGI DOLGOK

<: Nagyon sötét van.  
 >: ...  
 <: Már nem akarok menni.  
 >: Hallgass, és gyérünk tovább! Mi történt? Miért álltál meg?  
 <: Nagyon szomjas vagyok. És nagyon sötét van.  
 >: Mégis mi lenne? Éjszaka van, és be van borulva.  
 <: Nem lenne jobb, ha visszafordulnánk?  
 >: Hermosillóban néha kimentünk este az utcára, amikor nem látszott a Hold. Akkor nem mondtál semmit.  
 <: Az orromig sem látok. El is eshetek. Meg kell várnunk, amíg előjön a Hold.  
 >: Így jobb. Így senki sem láthat meg bennünket.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Jobb lenne, ha visszafordulnánk.  
 >: Te akartál először a papa után jönni. Hetente legalább egyszer sírtál. Most meg vissza akarsz fordulni?  
 <: Már nem sírok.  
 >: De igen. Tegnap is hallottalak sírni.  
 <: ...  
 >: ...

<: Nagyon sötét van.  
 >: Befognád végre?  
 <: Álljunk meg egy kicsit. Fáradt vagyok. És nem is ettünk, amióta elfogyott a szendvics és a keksz, amit vettünk.  
 >: Ha megállunk, csak rosszabb lesz.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Azt mondják, hogy azokat az embereket, akik a sivatagon vágnak át, össze szokták keverni a prérifarkasokkal és lelövik őket.  
 >: Ezeket a hazugságokat csak kitalálják. Meg akarják ijeszteni az embert, hogy ne menjen át. Te meg mindent elhiszel, amit mondanak.  
 <: Jobb volna visszafordulni. Ha képesek lennének úgy megölni minket, mint a prérifarkasokat, biztos nem látnak minket szívesen ezen az oldalon. Jobb volna visszafordulni.  
 >: Gyerünk tovább!  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Biztos sok van még. Te magad mondtad, hogy Atlanta olyan messze van, hogy nincs is rajta a térképen.  
 >: Azt azért mondtam, hogy ne reménykedj. És hogy ne egyél meg olyan hamar mindent. De nem lehet olyan messze.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Szomjas vagyok.  
 >: Gondolj a papa arcára, amikor majd meglát minket.  
 <: Jó. Nagyon fog majd örülni, ugye?  
 >: El sem fogja hinni.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Ez mi volt?  
 >: Nem tudom. Semmi.  
 <: Vannak itt viperák? Nem egy vipera volt?  
 >: Nem tudom, de biztos nem vipera volt. Csak egy ág reccsent.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Kezd hideg lenni. A sivatagban tényleg olyan hideg van este, hogy akár meg is fagyhatsz?  
 >: Persze, hogy nem. Ez egy sivatag. A sivatagban meleg van. És éjszaka, hát... kevésbé van meleg. De nincs hideg.  
 <: Hát, én fázom. És nagyon szomjas vagyok.  
 >: Most ne arra gondolj. Gondolj másra.



<: ...

>: ...

<: Talán Atlanta mégis hasonlít az Atlantiszra, és ott van a létező összes víz, amit csak el tudsz képzelni.

>: És ha eltévedünk? Hoznom kellett volna egy iránytűt, de buta vagyok.

<: Mit beszélsz?

>: Semmit. Mesélj tovább.

<: Tehát, érthető, hogy rengeteg medence van. És annyi víz, hogy el sem hiszed. Annyit ihatsz, amennyit csak akarsz. Atlantában sosem leszel szomjas.

>: És ha már el is tévedtünk?

<: Mit mondasz? Mit csináltunk?

>: Semmi. Gyerünk tovább! Mesélj még!

<: Már nem akarok mesélni. Vissza akarok menni. Szomjas és fáradt vagyok.

>: Nehogy elkezdj sírni! Komolyan mondom! Nehogy elkezdj sírni!

<: Nem sírok. De fáradt vagyok.

>: ...

<: ...

>: Mondd el, hogy milyen kocsit tervezel majd, ha nagy leszel. Na, mesélj!

<: Nem akarok. Vissza akarok menni.

>: ...

<: ...

>: Ne állj meg! Kérlek! Ne állj meg!

<: Itt. Csak egy kicsit. Nézd, itt, ezen a kis homokdombon. Nagyon álmos lettem.

>: ...

<: ...

>: El ne aludj!

<: Miért?

>: Nem tudom. Azt mondják, hogy az nem jó ötlet. Ne aludj el! Kérlek! Mesélj nekem valamit!

<: Gyere! Ül le ide mellém! Nézd!

>: ...

<: ...

>: ...

<: Ide, a homokba.

>: ...

<: ...

>: Rendben. Pihenjünk egy kicsit.

<: Igen. Dőlj nekem. Így kevésbé fázunk.

>: ...

<: Vennünk kellett volna elemet.

>: Vennünk kellett volna elemet, és akkor tudnánk játszani...

<: ...

>: ...

<: ...

>: ...

<: Te nem vagy álmos?

>: Egy kicsit.

<: ...  
 >: ...  
 <: Biztos nincsenek itt viperák?  
 >: Persze, hogy nincsenek. És hideg sincs. Hogy is lenne hideg a sivatagban? Ezek csak butaságok, az emberek találják ki.  
 <: Biztos. Igazad van.  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: Tudod, mi van még Atlantában a medencéken kívül?  
 >: Mi?  
 <: Rengeteg játék, mint a parkban. És mindig van süti, meg csokiturmix is.  
 >: De jó!  
 <: És éjjel-nappal filmeket vetítenek.  
 >: ...  
 <: Meg tudnék enni vagy ezer sütit, és meg tudnék inni vagy ezer csokiturmixot.  
 >: Én is.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: Gondolj a papa arcára, amikor majd meglát minket.  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: Elaludtál? Hm?  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: Alszol?  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...  
 <: ...  
 >: ...



**VERÓNICA MUSALEM MORENO**

**NEW YORK VS. EL ZAPOTITO**

Fordította:  
Bencze Adrienn  
Varga Nikolett

Lektorálta:  
Katona Eszter

## Szereplők:

- Anya: Meghatározhatatlan korú, nagyon idős asszony. Kora látszatra azonos a világeával. Hagyománytisztelő, régi vágású, falusi parasztasszony. Egy cirkusz tulajdonosa.
- Lány: Fiatal nő. Divatosan öltözött. Barna bőrű, indián vonásokkal. Vékony, körülbelül negyvenéves. Könnyű nadrágot, ujjatlan felsőt és túracipőt visel. Utazó benyomását kelti.
- Férfi: Fiatalember. Néha ő Nicanor, máskor a mágus, a porondmester, a lány szeretője vagy egy filmhős.

## Helyszín:

*A darabban javasolt helyszínek sokféle és egymástól igen különbözőek: ajánlott egy közös tér kialakítása, ahol egy kietlen mezőn lévő ház – vagy annak egy részlete – látható. A padlón fonott hánccszőnyegek. Néhány jelenet a házon kívül – a mezőn, a heggyen, a cirkuszban – játszódik, így a helyszínek inkább jelzésértékűek legyenek.*

## Első rész

### I.

*A színpad egyik oldalán felülről jövő fény világít meg egy bőröndjével érkező fiatal nőt. Kutyából egy száraz, kopár erdő közepén.*

*A városi divat szerint öltözött nő kinézete teljesen ellentétes a vidéki, szegényes helyszínnel. A színpad többi része félhomályban. A nő ideges, zaklatott, elveszettnek tűnik. A távolból egy tehén, egy kutya és a szél süvítése hallatszik. Hirtelen teljes csend lesz, a nő egy pillanatra megáll a kis kutyából ajtájának a küszöbénél. Lerakja a bőröndjét, mozdulni sem bír, a félelem visszatartja. Ismét hallani a süvítő szelet és valakinek a fütttyentését. A nő megmerevedik a félelemtől. Hogy teljen az idő, előveszi mobilját, üzeneteket próbál küldeni, a kijelzőt nézi. Nyilvánvalóan nincs térerő.*

Lány: Hahó! Van itt valaki? Csend. Anya, itthon vagy? Megkaptad a táviratomat? Anya? Ki van ott?

*Suttogás és léptek hangja hallatszik a színen kívülről.*

Lány: A fenébe is! Ki járkál ott?

*Egy szalmakalapos földműves lép be elnyűtt, nem hagyományos öltözetben; farmernadrágot, ujjatlan pólót és szandált visel. Izgadt, káosz korszak. Nyugtalannak, idegesnek tűnik.*

Nicanor: Miért kiabál, kislány? Nézzen csak körbe... Gondolja, hogy fog válaszolni magának valaki itt, az éjszaka közepén? Senki... Nincs itt senki, főleg ha beesteledik.

Lány: Ki maga?

Nicanor: Nicanor, a mágus...

Lány: Maga akart rám ijeszteni... Nem igaz? Miért nem jött elő? Nem szeretem a vicceket, különösen az ilyeneket nem...

Nicanor: Épp csak erre jártam. Láttam, ahogy megérkezett. Gondoltam, hogy senki sincs a házban... Rég nem láttam az asszonyságot. Biztosan a faluban sétál. Nem látta arrafelé? Én is ugyanúgy megijedtem, ahogy maga...

Lány: Nem, nem láttam... Este nyolc óra van, és éhes vagyok. Egész nap nem ettem semmit. Láttam néhány helybelit az úton... Senki nem állt szóba velem. Agyagszobroknak tűntek, mind mozdulatlanul állt... Carmen asszonyt keresem... az édesanyámat...

Nicanor: Igen, már tudom, kit keres és hogy kicsoda maga. Az asszonyság nincs itt, de lehet, nemsokára megjön. Mindenesetre menjen be, és helyezze magát kényelembe, hiszen otthon van. Ha látom, megmondom neki, hogy a lánya megérkezett... Nem tudom, mi mást mondhatnék neki... Hát enni meg csak holnap tud, ilyenkor nagyon nehéz találni valakit, aki vacsorát adna magának. Ilyen későn meg aztán végképp. Körbekérdezek, van-e valaki, aki megszánja magát egy kis enivalóval. Ne mozduljon innen, mindjárt jövök...

Lány: Köszönöm, Nicanor... A mágus... Mágust mondott, ugye? Az édesanyámnak dolgozik a cirkuszban?

Nicanor: Igen, a közönséget szolgáltuk... Most már alig-alig, csak néhanapján, mert hát én és az édesanyja már öregek és fáradtak vagyunk ahhoz, hogy ide-oda utazzunk...

Lány: De hát maga nem is öreg! Hány éves? Negyven, legfeljebb ötven...

Nicanor: Na, ne vicceljen! Ha azt mondom, öreg vagyok, akkor az vagyok!

*Csend.*

Lány: Az emberek... Nem voltak...

Nicanor: Az emberek vagy alszanak, vagy bezárkóztak a házaikba. Ha egy órán belül nem kerül elő az édesanyja, zárkózzon be maga is, és ne menjen ki semmiképp se. Ha valamit, valakit, akár egy állatot is hall, a világért se hagyja el a házat! Ne tegyen mást, csak zárkózzon jól be, reteszelve el az ajtót, és várja meg, amíg megvirrad, mert igen veszélyes lehet odakinn. Olyan dolgokat hallhat és láthat, amelyek nem is azok, aminek tűnnek. Várja meg, hogy az édesanyja vagy én magáért jöjjünk, de ne aggódjon, máris megkeresem az asszonyságot... Semmi esetre se menjen ki a hegyre, és ha pisilnie kellene, végezze nyugodtan a sarokban, ne zavartassa magát.

Lány: Várjon! Ne menjen el! Várjunk együtt! Az országútra vezető úton láttam egy férfit, kérdeztem tőle néhány dolgot, de nem válaszolt, csak nézett, és egy szót sem szólt. A főúton volt egy másik asszony, csak ült

és szótt vagy hímzett, de rám sem nézett, amikor köszöntem neki és azt mondtam: „Jó napot, asszonyom!”, a szeme se rebbent, meg se mozdult. Furcsa volt, nagyon furcsa. Nem tudom, mit mondhatnék ezután a fogadtatás után... Köd volt, nem láttam jól az utat. Ezt a vidéki utat, amely idehozott... Enyészet, ez a megfelelő szó... Nem ettem az utolsó nagyváros óta. Nagyon sokat utaztam, hogy idejőjjen. Az egyetlen, amire vágyom, az az, hogy egyek és felfrissüljek... Maga pedig azzal jön, hogy nincs itt az anyám, és hogy sehol sem ehetek, kilenc után zárkózzak be ebbe a szobába, reteszelve be jól az ajtót, és ha bármilyen zajt is hallok, ne nyissam ki... és még tudom is én, miket hordott itt össze... Elég! Tűnjön a szemem elől! A magához hasonló emberek miatt tartunk ott, ahol. A magafajta babonás és ellenszenves emberek miatt. Már el is felejtettem, de igenis, a francba! Az itteniek csak félelmet keltenek az emberben, de az Istenért! Azt akarják, hogy neked is rosszul menjen, meg azt mondják, hogy nincs senki... Hát ide figyeljen: jó pár idiótával találkoztam már én is az életben... Gyerünk, tűnjön el!

Nicanor: De...

Lány: Tűnés! Menjen innen! Ne nézzen rám! Írtam az anyámnak, hogy körülbelül ekkor meg ekkor jövök. Nagyon messziről érkeztem, az Egyesült Államokból. A civilizációból. Csak azt hittem, hogy majd megérkezek, és minden könnyebb lesz. Ennyi!

*Nicanor szélesebben kimegy.*

Lány: Várjon! Uram! Ne haragudjon rám... Uram, kérem, bocsásson meg!

*Zaj hallatszik. Felerősödik a szél. Kutya ugatását hallani.*

Lány: Kétségbeesetten. Anya, te vagy az?

*Kimegy, a szőnyeg üres. Kívülről.*

Elég legyen! Nem engedem, hogy gúnyt űzzön velem! A fenébe is! Hagyja abba ezt a ricsajt, és...! Nicanor, elég! Elég!

*A lány belép, a félelemtől dermedten. Egy pillanatra megmerevedik. Teljes sötétség.*

## II.

*Egy idős asszony lép be a házba. A lány nem veszi észre. Az anya sem veszi észre a lányt. Az idős nő nagyon szegény, indián asszony. A kunyhó egyik sarkában foglal helyet, ruhái közül egy darab kenyeret vesz elő, lassan eszegeti. Nem néz a lányra, csak magában beszél.*

Anya: Kérsz babfőzeléket sajttal?

*Csend.*

Lány: Hányszor meg akartam mondani, hogy tartsd tiszteletben, amit teszek. Nem könnyíthetnéd meg a dolgokat? Nem is tudom, jobban odafigyelhetnél rám. Nemcsak az utazással kapcsolatban. Az is nagyon fontos, amit teszek. Át kell mennem. Mindkettő fontos... Ne sírj, már eldöntöttem! Te és én... Nem lesz semmiben sem hiányod... Mindig küldök majd pénzt, amikor csak tudok. Azt szeretném, hogy itt maradjak? Nyomorúságos életem van itt, ezen a helyen mi vár rám? Kísértetváros ez, nincs itt senki. Alig élünk meg, ráadásul nincs munka, se semmi, ezért nincs értelme tovább szaporítani a szót. Ez itt maga a pokol. Hol van a reményesség? Hol van a boldogság? Miért tűnt minden el? Az összes unokatestvérem elutazott már. Tudod, hogy New Yorkba utazom? Új életet kezdek; tanulok majd, dolgozom, megházasodom, gyerekeim lesznek, akik nem egy olyan helyen születnek majd, mint ez. Boldog leszek! Amint tudlak, meglátogatlak majd, és ha lesz rá lehetőségem, elviszlek magammal.

Anya: Kérsz babfőzeléket sajttal?

Lány: Igen, ez az álmom... A cirkusz már nem működik, sosincs senki... Semmi értelme nincs egyik faluból a másikba cipelni a sátrat. Nem maradok itt... Már összegyűjtöttem a pénzt az embercsempészeknek, és már biztos, anyácskám, hogy elmegyek. Nem akarsz tönkretenni az életem, igaz? Tudom, hogy egyedül vagy... És akkor is mi van? Mi nők itt hozzászokunk a magányhoz. Ne mondd nekem, hogy nem így van!

Anya: Kérsz egy kis frissen készült tortillát hozzá?

Lány: Esküszöm, hogy nem fogsz hiányt szenvedni semmiben.

*A világitás megváltozik.*

Anya: Nem bírom tovább, nem tudok többé veled táncolni! Nem akarok! Kimerítesz! Fárasztasz! Ki nem állhatom! Akkor keress, ha máshogy gondolod... Ezt mondtam tánc közben annak az embernek. Hagyj! Nem táncolok többé veled, mert nem érdekel. Férjem van, és egy nap majd visszatér... De soha nem jött vissza, így öregebb lettem, és a férfiak többé már nem kértek fel. Nagyanyád egy nap bölcsen azt mondta: „Ha valaha újra megházasodsz, most tedd meg, és ne akkor, mikor már öreg leszel. A férfiak nem szeretik az öregasszonyokat...” Egy idő után aztán már nem jártam táncolni, és egyik napról a másikra magányos öregasszony lettem. Igen, de mivel nagyon szerettem a táncot, eljártam ezekre a táncos estékre, de hátul ültem és csak néztem a táncoló párokat. Rágyújtottam a cigarettámra és egy tequila társaságában nézelődtem. Egy nap valaki felajánlotta nekem a cirkuszt, én pedig megvettem. Jó fogás volt, alig fizettem érte valamicskét... Néhány ezer pezóm volt, az a jó ember pedig meglegedett annyival. Megvettem a sátrat, a kis mozit, majd faluról falura jártunk a filmekkel és a cirkuszi számokkal.



Lány: De nem tettem semmit... Csak éltem az életem. Átjutottam... New Yorkba, így nevezik ott... és maradtam... Jól ment sorom. Néhány év itt is, néhány év ott is, el se tudod elképzelni. Ha elmesélnék mindent, sosem érnék a végére. De nem is fogom, azt sem tudnám, hol kezdjem. *Csend.* Végül is, az egy olyan hely, ahol mindig hideg van, ahol esik a hó, és te, anyácskám, sosem értenéd meg. Semmit sem tudsz a hóról. Megérkezett a pénz, amit küldtem? Minden egyes évben, minden hónapban, kivétel nélkül küldtem neked pénzt. Ez a kis szertartás tartotta bennem a reményt, hogy érdemes folytatnom. A tudat, hogy szükséged van arra a pénzre. Ha egyszer átjutsz, nem jöhetsz vissza. Senki nem jön vissza... Mert rohadt nehéz ám eljutni és beilleszkedni a gringók közé. Tanulni és ráadásul ott az a sok szarság, amit magunkkal cipelünk. Meg kell magad húzni, és csak túrni a sok szívást. Ott nincs senki, aki segítsen, csak rohadék szutykok. Egyik rosszabb, mint a másik. Ráadásul hülye lennék visszajönni, ha már annyi pénzt költöttem arra, hogy elmehessek. Nincs visszatérés, nincs... Végeztünk az országunkkal, mivel itt nem maradt semmi... Senki sem mondja, hogy visszatér a semmibe...

Anya: Szerettem volna egy férfit, akivel táncolhatok, de rájöttem, hogy az nem te vagy. Eljártam a táncestekre, a zenekar játszott, én meg rágyújtottam. Persze vigyáztam, nehogy meglásson egyik nagybátyád, mert ha elkaptak volna, akkora pofont lekeverték volna, hogy azt sem tudom, fiú vagyok-e vagy lány. Jól van, ez régen történt... Táncolni a filmekből tanultam... Jól megfigyeltem és megtanultam őket. Nagyon jól ment. Senki nem kapott rajta... De jó is volt!

Lány: Mi történt? Nem így volt? Mégis hogy volt? Meséld el...

*A lány kedvetlenül leül.*

Anya: Készíthetek házi torillát. Nem fogsz éhen halni, kicsim.

Lány: Csak szerettem volna lenni valaki. Nem volt más választásom, csak az, hogy elmenjek. Nem volt sok szerencsém a csempéssel, sem azokkal, akikkel utaztam. A jó édesanyjukat!... Kiraboltak, mindenemet elvették... De megérkeztem. Kimerülten, de megérkeztem. Padlót fogtam. Végre megszereztem a papírokat... Fogalmad sincs róla, mennyit jelentenek; végre szabadon jöhetek, mehetek. Szabad, amerikai állampolgár vagyok! Világpolgár vagyok! Most végre magammal vihetek, új lehetőségek nyílnak meg előttem. Az álmok országa lett a hazám. Felsőszolgálat vagyok egy étteremben... Ott mindenki étteremben dolgozik, felszolgálóként...

Anya: Mi, falusi nők, régen mindenhez hozzászoktunk. Azelőtt elrabolták a nőket, ez volt a szokás: a menyasszonyszöktetés. Több napig tartottak a lakodalmak. Anyám mindig azt mondta: „házasodj meg, lányom, hogy sose menj el...”. A nagyanyám nagyanyja ugyanezt mondta, és a nagyanyám nagyanyjának a nagyanyja is. Minden nagymama a világon. Ilyen volt az életünk, egyszerű, bonyodalmak nélküli. Akkoriban, mi

nők egyetlen férfié voltunk, csak egyé. Azok voltak a szép idők! Ennyi volt csak, aztán jöttek a gyerekek, és kész... Mindenhol így van a világ, ahol a nők csupán ennyik; nők... Most már nem így van.

*Az utolsó mondatot követően az anya kimegy. A lány csendben marad, hátradől egy pillanatra. Sír a fáradtságtól és a nosztalgiától.*

Lány: Igen anya, kérek babfőzeléket sajttal. Egy kis gondoskodás most jól esne... A kezed érintése, a mindent elmondó mosolyod, a kedvességed... Igen, főzz nekem babfőzeléket sajttal és házi tortillát szósszal. Most, hogy itt vagyok... Anyácskám... Igen, kérek...

### III.

Lány: Egy ideje már várlak...

Anya: Megérkeztél, tudtam... Lányom, régóta vársz rám?

Lány: Úgy gondoltam, hogy nagyon, de nagyon öreg leszel.

*Egy különös ölelésben olvadnak össze. Az anya egy olyan nő, akít mindig összezavar az érzelmek kimutatása. A Lány merev és mozdulatlan marad. Csend.*

Lány: Anyácskám, úgy örülök! Sosem gondoltam volna, hogy egyszer újra látlak, annyi év eltelt... *Kinyitja a bőröndöt, egy ajándékot ad át.* Tessék. A túloldalról hoztam ezt az ajándékot, onnan, ahol élek. Abból a városból, amit New Yorknak hívnak. Hatalmas, ezüstözött város az, tele hatalmas épületekkel. Rendkívüli, el sem tudod képzelni, milyen.

Anya: Egy csupa fém város... Fémről készült épületekkel... Fémemberekkel... Milyen szórakoztató, hercegnőm! Igen, tudom, álmomban láttalak abban a fémről készült városban...

Lány: Én is láttalak álmomban. Most, hogy megvan minden papírom, akkor jövök-megyek, amikor csak akarok. Elviszlek magammal, egy új életbe. Megérte a fáradságot, de most itt vagyok. Megállás nélkül beszélek, mert ideges és fáradt vagyok. Megérkezett a pénz, ugye?

Anya: Igen, meg.

Lány: Mit lett a sátorral... A kis cirkusszal? Ott mindig elmentem egy cirkuszba, amikor csak tehettem. El sem tudod képzelni, hogy milyen hatalmas sátrak, tele fényekkel meg mindennel... Habár a számok ugyanazok; a mágus, a kettéfűrészelős mutatvány. Annyi mindent kéne elmesélnem... Az elején egy pincében laktam. Mexikóiaktól béreltem, Guerrero államból érkeztek... aztán eljöttem onnan, és minden egyre jobb lett... Elértem az álmat, így mondják ott: az amerikai álmat. Gondolom, eladtad a cirkuszt meg a sátrat. A sátorról jut eszembe; találkoztam Nicanorral, azt mondta, hogy mágus.

Anya: Ezt mondta? Nos, igen, mágus, a jobbik fajtából.

Lány: Nem mondott semmit, csak néhány jelentéktelen hülyeséget... Az a lényeg, hogy most már itt vagy. Régóta ismered?

- Anya: Ő ilyen, sosem mond semmit. Csak sétálgat, csendben, nézegeti az embereket szótlantul.
- Lány: Pedig velem be nem állt a szája, és csak mondta a hülyeségeit. Persze nem találtam senkit a faluban. Elszomorítóan szegény itt minden. Igen, minden borzasztó! Elviszlek magammal, jól fogsz élni, jobban, mint itt. Ott másképp működnek a dolgok; minden tiszta, civilizált és van pénz... nem úgy, mint itt.
- Anya: Kérsz egy kis babfőzeléket?
- Lány: De előbb az ajándékokod... *A Lány segít kibontani az ajándékot, egy nagyon giccses Szabadság-szobrot.* Ez a tiéd: a Szabadság-szobor. Hatalmas, egy szigeten áll... Tetszik? Az Egyesült Államok jelképe, nagyon szeretem.

*Az Anya megfogja a furcsa alkotást. Láthatóan fogalma sincs, mit kezdjen vele.*

- Anya: Nagyon tetszik. Nem értem kislányom, de nagyon tetszik, és valamire biztosan jó lesz. Szép... *Otthagyni a szoba közepén, a földön.* A Szabadság-szobor. Nagyon szép ajándék. Hagyd itt! Majd később keresünk neki helyet.
- Lány: Örülök, hogy tetszik! Nem tudtam, mit vegyek neked, így hát emellett döntöttem. Ez a kedvenc helyem. Az új élet reményében érkező összes bevándorlóé ez a hely.
- Anya: Beszélj nekem inglisül, lányom! Úgy szeretem. Régen szerettem a gringókat, olyan szép az inglis... Ha magaddal viszel, meg kell tanulnom a nyelvet. Az nem lehet, hogy megérkezek, és ne értek semmit... Tudod, életem, hogy mennyire imádkozok fecsegni és mesélni. Ha elviszel, muszáj megtanulnom az inglist...

*Megváltozik a fény. Az Anya kimegy.*

#### IV.

*Éjszaka. A lány az egyik szőnyegen alszik. Hirtelen szélzugás és kutyangatás hallatszik, mely inkább tűnik emberi, mintsem állathangnak. A hangok egyszer távolinak, máskor közelebbinek hatnak. A Lány izzadt, láza van, fél. Különböző nyelveken beszélő nők hangja hallatszik nagyon halkan a távolból. Olyan, mint egy indián ima. Egy vásár, egy cirkusz zaja is beszűrődik, belép Nicanor. Látni, hogy a Lány alszik, kimegy. Ezzel egy időben az egész színpad kivilágosodik. Azt az érzést kell kelteni, mintha egy régi képeslapot látnánk, mintha csak egy elveszett időből származó álom lenne. Belép Nicanor. Olcsó és kopottas vásári ruha van rajta.*

- Férfi: Jó napot, jó napot, kedves családok! Hölgyeim és uraim, megérkezett a mozi! A legújabb filmekkel várjuk önöket és egész családjukat. Nem fogják megbánni, az előadás 20 pezóba kerül. A legújabb, friss, lenyűgöző filmek! Musicalek, és cirkuszi számok a sátorban... itt lesz velünk a kígyónő, a természet igazi torzszülöttje, akit sosem láthattak még egy ilyen kis porfészekben. A csodálatos akciófilmek világ-bemutatói... Romantikus filmek... Igen, Uraim! Mágusunk, a szibériai

sztyeppékről érkezett Nicanor előadása is megtekinthető. Jöjjenek velünk! Földünk legbámulatorosabb élőlényei. A tökéletes szórakozás legtökéletesebbike az egész család számára. Azért vagyunk, hogy örömet csempésszünk a szívükbe! Barátaim, vegyék meg a jegyeiket, és lépjenek be szép sorjában! Álljanak sorba, hogy megtelhesse a sátor! A mozi tele van padokkal, székekkel, hatalmas kivetítővel. Van elég hely az egész család számára! Tökéletes szórakozás! Hahaha! Nézzenek oda! Máris megtelt a sátor! Gyönyörű! Micsoda tömeg! Vegyék meg a jegyeiket! Mennyi család! A film címe: „Az ős napjai”. Mennyi gyerek, mennyi szép hölgy! Fáradjanak beljebb! Telt ház, nem marad több hely. Járlanak a családjuk kedvébe! Ne bánjanak rosszul az asszonnyal! Kezdünk! Ne tolakodjanak! Jut hely mindenkinek! Hej, de szép is a teli sátor! Hogy peregnek a dobok! Hogy iparkodik a jegyszedő! Megtelt a sátor! Tele van! Ez az egyetlen, amit tudunk; Örömmel töltjük meg a szívüket! Fáradjanak beljebb! Keeeeeezdőőőőőőőőőőőiiiiiiiiik!

Anya: Nicanor, mit csinálsz? Még nem érkezett el az idő. Hagyd aludni! Szegényke, fáradt. Nem kezdünk még... mondtam, hogy majd szólok. Mit csinálsz? Felkeltesz mindenkit!

Férfi: Maga mondta, hogy majd hajnalban. Hát hajnal van... Kezdenünk kell, elérkezett az idő...

*A Lány még mindig nyugtalanul álmodik. Mint egy alvajáró, hipnotizáltan felkel, felsikolt és összeesik a szőny közepén.*

Anya: Szegény kislányom! Rélmok gyötrik...

Férfi: Keltse fel, asszonyom! Nézze szegényt! Olyan ártatlan. Az ő New Yorkja meg az amerikai álma. Már elmeséltem neki, hogy én is jártam az Egyesült Államokban. Az első chicagói gyárak idején. Az ottani cirkuszokban kezdtem, fel s alá... szétszóródott családokat hagytam magam után végig a 66-os út mentén. A híres 66-os út. Minden faluban szétszakadt családokat láttam. Az Atlanti-óceán túloldaláról érkeztem, az egyik Európából jövő hajóval.

Anya: Miket beszélsz?! Más nőt etess a hazugságaidal! Én mondom, ki látott még ilyet?

## V.

Lány: Később, azon az estén Nicanor kilenc után érkezett meg, ahogy ígérte. Majd' éhen haltam és kértem, adjon valamit ennem, de nem mondott semmit, hirtelen durván ellökött, majd beretteszte a kunyhó ajtaját. Kis idő múlva, miután üvöltve könyörgtem, hogy nyissa ki, furcsa hangokat hallottam; egy vonyító kutyát és néhány imádkozó nőt, majd néhány gyereket, akik a kunyhó tetején ugráltak. Hallottam a nevetésüket, viszont tudtam, hogy nem gyerekek. Hogy honnan? Nem tudom... A kutya ugatott, de nem kutya ugatása volt. Úgy tűnt, mintha az a kutya beszélne és mesélne. Hallatszott a vihar, a szél, minden. Borzasztó volt.

Nem értettem semmit, nem tudtam mit tegyek, így halálra rémülve elaludtam. Mikor reggel felébredtem, az ajtó nyitva volt, és minden eltűnt.

## VI.

*A Lány eszméletlenül, ájultan fekszik a földön. Nyugtalan álmában megjelenik a most még öregebbnek látszó, bosszú hajú, furcsa öltözötű Anya. Azt a benyomást kelti egyes jelenetekben, hogy igen fáradt és mozgása nehézkés, míg más jelenetekben igazán fürgé. Igen harsány, szép nő.*

Anya: A folyó túlszárjáról jöttem, mert hallottam az énekét és a sírását. Hallottam a falum, a nővérem, az anyám, a lányom énekét. Hallani lehetett a barlangokban, visszhangzott a hegyekben, az óceán mélyén és a méhembemben is. A sírások nem hagytak nyugodni. Szüntelen siránkozást hallottam, így hát eljöttem. Hallottam az örömet is, már láttam mindent. Én csak egyetlen nő vagyok, de ezer nő is vagyok. Egy öreg nő vagyok. Tudok ordítani és tudok sírni. Képes vagyok egyszerre mindenre. Csendet! A világ alszik. A nahua szellemek itt bolyonganak köztünk. A férfiak tovaszállnak a széllel. Észre se veszed, lányom... Csendet! Az éjkirálynők ébren vannak. Csendet! A nőstényfarkasok a közelben járnak, a gyógyítók, a boszorkányok és a többiek imádkoznak, ahogy mindig is teszik, ha leszáll a viharos éjszaka. Ilyenkor el kell rejtőzni. Olyan dolgokat láttam, amiket ha elmesélnék, senki nem venne komolyan. Lányom, a férfiak tovaszállnak a széllel... Ezt mondták nekem. Ezt mondták nekem, és ezt mondják az öregasszonyok is minden faluban. Csendet! *Megváltozik a testtartása. A lányára néz.* Ezelőtt nem lehetett szólni, így jól nevelten mindenre igent mondtunk. Igent az apámnak, igent a testvéreimnek, igent a férjemnek, igent a fiaimnak. Igen, igen, igen! A fenébe is! Soha nem mondhattuk: „nem”, „talán”, „lehet” vagy „nem tudom”. Nem, mert csak igent mondhattunk: „Igen, igen, igen, ahogy parancsolja, tábornok úr.”... Itt vagyok az éjszaka közepén, hallani a távoli énekeket és a táncok hangjait. Látni a titkos szeretőket a bozótban, a lerészegedő férfiakat és asszonyokat, a moziban nevető tömeget, a bujkáló szerelmeseket. Amott, a folyó túlszárjárán folyton ünnepelnek... Ott azt teszem, amihez csak kedvem van. Mindközül legjobban az órákig tartó, fáradhatatlan táncot szeretem. Cigizhetek, énekelhetek. Már látni a falu és a vásár fényeit, hallani a zenekart, ahogy játszik... Ideje, hogy odamenjünk. Gyere kislány, ideje felkelni, elérkezett az idő.

*Felébred álmából a Lány.*

Lány: Elvesztettem az időérzékeimet, hol voltál? Egész délután téged kerestelek. Kerestelek a faluban, de nem volt ott egy lélek sem... Utána a környéken kerestelek, a kunyhók közt, de nem találtam senkit. Egy asszony állt a háza előtt, rólad kérdezősködtem, de csak kinevetett...

Úgy tűnt, mintha nem is ismerne téged. Végre, csakhogy itt vagy... Nem szeretek itt lenni, nincs itt semmi, csak a pusztulás... Hol voltál? Jött egy férfi, Nicanor, a mágus. Legalábbis azt mondta, így hívják. Annyira furcsa volt, nem tetszett... El kell tűntetni innen, nem tetszik, hogy itt ólálkodik az átkozott. Bezárt ide. Én meg majd' éhen haltam, mert azt mondta, nincs mit enni.

*Csend. A Lány nem szól egy szót sem, csak az Anyját és a helyet figyeli.*

- Anya: Nicanor mondta, hogy itt vagy. Látod, jöttem, amint tudtam. Szegénykém! Nicanor nem fog bántani... Ráadásul itt nem tud bezárni: se ajtó, se semmi.
- Lány: Mit csináltál a pénzzel, amit havonta küldtem? Azért kérdezem, mert itt nincs semmi. Ezen a helyen nincs semmi! Se kályha, se hűtő, de még tévé sincs. Egyáltalán, semmi sincs.
- Anya: A pénz arra kellett, hogy kifizessem Nicanort és a cirkuszban dolgozókat...
- Lány: Nem szemrehányásként mondom, de tényleg nincs semmi ebben a házban... Nem szeretem a szegénységet. Gyűlölöm ezt a falut és a gyökereimet! Gyűlölöm az országomat! Mindent!
- Anya: Lányom, ha nem tetszik, hát nem tetszik, de ne húzd fel magad ennyire, nem éri meg. Ki kellett fizetnem és etetnem kellett a kígyónót, a bűvészt és mindenki mást. Nicanort, a bohócokat és a többi szereplőt... hogy fenntartsam a cirkuszt, gondozzam a lovakat, a kuttyákat, és hogy a filmeket is tovább játszhasuk. De ebből nem maradt semmi. Egy nap elért minket a pestis, a himlő és a tífusz. Mindenki távozott. Örökre továbbálltak. Néhányan maradtunk csak itt a hegyek közt.
- Lány: Itt a hegyek közt... Néha azért kemény volt ott is az élet, mert a gringók azt szeretik, ha gyorsan történik minden, és minél gyorsabban, annál jobb... A sátor borzasztó, már nem használod, ugye? Igazad van, nincs semmi, egyáltalán semmi... egyszerűen semmi.

*Az Anya eltávolodik tőle és leül egy sarokban, rágyújt egy cigarettára, a lányt bámulja.*

- Anya: Ki lehetne boldog egy öreg, rozoga testben? Ki? Hát senki! Egyáltalán nem látok, nem hallok. Ül le mellém, gyere, nézzük együtt a Holdat, a csillagokat, nézzük hogyan telik az éj! Lenyugszol végre valahára? Gyere kicsim... A dolgok nem olyan borzasztóak, mint amilyenek tűnnek...

*A lány leül mellé, vigasztalhatatlanul sír.*

Amott egy szerelmes éppen rágyújt. A kikötőben egy asszony sír. Nézd, hogy szórakoznak a faluban! Nézd az ünnepi fényeket! Velem tartasz? Megyünk együtt? Csatlakozzunk hozzájuk, olvadjunk be

közéjük! Jössz vagy sem? Beszálsz velem a csónakba? Az anyád vagyok... gyere velem...

Lány: Hova viszel, anya?

Anya: Erre, arra, amarra... a cirkuszba... a sátorba... a régi időkbe... a vásárba... a régi filmekbe... Menjünk hát!

Lány: Anya, már nincs semmi, ebben a faluban nem maradt semmi.

Anya: A fenébe is, jössz vagy sem?

Lány: Ha szeretnéd...

Anya: Elviszlek a vásárba, hozd rendbe magad! Már mindenki felkelt, csak ránk várnak... De szép ruhát vegyél fel, így nem mutatkozhatasz. És kérek, fess ki magad! Mosolyogj, mert élni megyünk, táncolni, szeretni...

Lány: Hajnali két óra van... Nem fogok ilyenkor átöltözni... Kell, hogy legyen valami ennivaló a faluban...

Anya: Ilyenkor kezdődik ám az igazi mulatság... Hallod? A zenekar játszik. Mikor megérkezünk, már mindenki holt részeg lesz. Ne aggódj, hogy kevesen lesznek. Nézd, milyen gyönyörű kivilágítva a falu, nézd a tűzijátékokat, a zenekart, hogy milyen szépek a lányok a hajfonataikkal, a férfiak a kalapjaikkal. Tetszik kislányom? A falud, itt van a helyed. Mit tettek veled, hogy már nem tudsz nevetni sem?

Lány: Igen, tetszik, szép. Egyáltalán nem emlékeztem erre. Csak egy kietlen, csúnya, öreg, szegény és nyomorúságos hely élt az emlékeimben.

Anya: Igazam volt... vissza kellett volna hozzalak... Senkinek nem szabadna gyűlölettel és fájdalommal teli szívvel távoznia.

## Második rész

### Az emlékek

#### I.

*A második felvonásban a kunyhó némileg megváltozik. Kevésbé sivár. Folyamatosan hallani egy öreg filmvetítő gép hangját, és időről időre egy-egy részletet az alábbi filmekből: „Ő” (Luis Buñuel-től), „Az ősz napjai”, „Az azulea virága”. Hallani a távoli vásár zaját. Érzékeltetni kell, hogy már pirkad.*

Anya: Hajnali kettőkor kezdtünk sétálni, elvittem a faluba. Egyáltalán nem volt jól. Amint megérkeztünk, belekezdett a túloldalról szóló litániájába. De hagyta, hogy vezessem. A legerősebb mezcalból adtam neki, hogy elengedje magát, és végre ne a gringókról, a zöldkártyákról meg a sok-sok cseszegetésről beszéljen, amit el kellett viselnie. Megérkeztünk egy aprócska házhoz, ahol megnéztünk egy régi filmet, olyat, amit még a fekete-fehér időkben adtak. Majd a folyóhoz mentünk, a sátorba, ahol Nicanorral már előkészítettünk néhány számot. Nem tudom pontosan, mennyi ideig tartott, talán egész éjszaka. Ide-oda mászkáltunk, odavoltunk egész éjjel. Kicsikém...

*A Lány belép a kunyhóba, mezátláb, összefogott hajjal, kacérabb öltözetben. Szép. Hirtelen megáll, sikolt egyet. A fény megváltozik. Az Anya ételt szolgál fel. A Lány éhesen habzsol. Másnak tűnik, mint az első jelenetben, valami megváltozott benne. A Lány most fiatalabbnak látszik, kamasszánnyá változott. Van valami valóságérületen ebben a jelenetben. Akár egy régi kép: kopott, múltbéli. A Lány a síró anyját kémleli. Az Anya keservesen sír.*

*Egyszer csak visszatér a valóságba, abbahagyja a sírást, és segít a Lánynak felvenni a menyasszonyi ruhát. Régi ruha. Síri csöndben történik minden. Az Anya néhány ékszert vesz elő egy kis ládikából, majd a lányára adja őket. A lány egyedül marad, várja, hogy jöjjön valaki, a vőlegény. Kis idő múltán rájön, hogy faképnél hagyták. Belép Nicanor, húszas évekbeli fehér lenvászon öltönyt és szalmakalapot visel. Fiatal és jóképű.*

A férfi: Mi történt veled, kislány?

*A férfi nagy nevetésben tör ki, áthalad a színpadon.*

Anya: Mi történik, Nicanor? A többi történethez hasonlóan, sosem jött el... Ilyenek voltak régen a filmek, csupa szomorú, lehangoló történet...

Lány: Sosem jött el, sosem! Cserbenhagyott... igen, itt hagyott.

Anya: Sosem jött el, sosem! Mit vártál? A filmekben is így van. Emlékszel a hídon futó menyasszonyra? Hogy hívták? Nem emlékszem. Szánalmas! Emlékszem, amikor levetítettük a sátorban, minden asszony sírt. Azt mondták: „Annyira szomorú. Szerencsétlen kislány!”

Lány: Mert valóban szomorú volt.



*Az Anya odaszalad hozzá, hogy átölelje és megnyugtassa. A Lány futva távozik. Az Anya csendben marad, önt egy tequilát magának. A Lány a menyasszonyi ruha nélkül tér vissza.*

Lány: *Telefonál.* Igen, Antonio otthona? Nincs ott? Elutazott. *Csend.* A feleségével? Feleséget mondott. A felesége... Ha egyszer már tudtam, miért lepődök meg mégis?

Anya: Megmondtam! A házasság története ez, aki elhagyja a lányt és nem jön, mert felesége van. Vagy százszor láttam ezt a filmet. És újra megtörténik... De nem játszottad jól.

Lány: *Telefonál.* Antonio otthona? Elutazott? A feleségével? Mondja meg neki, ha találkozik vele, hogy menjen a pokolba! Fel fogom hívni a feleségét, hogy elmondjam neki, én vagyok Antonio szeretője, és hogy ma házassodunk össze. Ön az anyósa? Mondja meg a lányának, hogy egy ribanc! Mind menjenek a pokolba! *Leteszi.*

*Az Anya és a Lány nevetnek. Az Anya tapsol.*

Lány: Ki nem járt házasságban? Ne csináljunk felhajtást egy mindennapos dologból. Ez az egész dráma, nem olyan nagy ügy...

Anya: *Tapsolva.* Bravó, bravó kicsikém! Nagyon ügyes vagy. Így is van. Na, most már menjünk.

*Mindketten el.*

## II.

*Az Anya menyasszonyi ruhát varr, a semmibe réved. Lassan feláll, egy kopott dobozból régi fényképeket vesz elő. Sír.*

Anya: Már a sírás sem használ. Mennyire szerettelek! A szüleim, a bátyáim, a lányom ellenében. A gond csak az volt, hogy te nem szeretted, csak a családi ékszereket akartad. De nem léteznek, nem is léteztek. Csak az ünnepségre kaptam kölcsön, te csirkefogó! Mennyi fájdalom, nem gondolod? És a fenébe, minden annak az ostobának jutott! Éjjel-nappal kiabáltam, de soha nem jöttél vissza. Így hervadtam el, amíg már nem tudtam kiáltani. Így, amíg tudtam, hogy van egy sír, ahova az összes nőnek mennie kell. Akkor leveszik a blúzukat, befekszenek bármelyik férfi sírjába, hogy így végre szabadok és boldogok legyenek. Ezt tettem. Ez van, így mennek el: repülve, tovarepülnek a széllal. Téged csak az ékszerek érdekeltek.

*Az Anya egyetlen pontot néz. Belép a Lány a Férfival, semelyikük sem néz rá. Mintha az Anyának játszanának el egy filmet. Mindkettő komoly és melodramai.*

Férfi: Haza kell mennem. Várnak...

Lány: Semmit sem szóltál erről, nem mondtad, hogy haza kell menned. *Szűnet.* El kell hagynod, nem gondolod?

Férfi: Ó a feleségem, tudtad jól.

Lány: Nem leszek a szeretőd. Mikor kell visszamenned?

Férfi: Rendben, veled maradok. Egyébként is esik, nem akarok elázni.

Anya: *Dühös, cigizik és iszik.* Újra! Így nem jó... Mindkettő hasznavehetetlen!

Mindketten Pedig olyan jól játszottuk!

Férfi: Haza kell mennem. Várnak...

Lány: Semmit sem szóltál erről, nem mondtad, hogy haza kell menned. *Szűnet.* El kell hagynod, nem gondolod?

Férfi: Ó a feleségem, tudtad jól.

Lány: Nem leszek a szeretőd. Mikor kell visszamenned?

Férfi: Rendben, veled maradok. Egyébként is esik, nem akarok elázni.

Lány: *Fokozatosan, magából kikelve.* Figyelj ide, rohadtul nem érdekel, hogy vissza kell menned a feleségedhez. A szeretőd vagyok. Na és akkor? Nekünk így jó. Ami a filmekben van, nem nekem való. Nem fogok sírni, sem pedig jelenetet rendezni. De a feleséged biztosan nincs otthon, péntek este van. Nem fog arra várni, hogy hazatérj. Itt maradsz, és holnap meglátjuk, mit mondasz neki. Most viszont itt maradsz, kényeztetesz, és bármit megteszel, amit kívánok. Lepakcsoljuk a villanyt, becsukjuk a szemünket, és maradsz, mert nem maradok egyedül péntek éjszaka. Egyébként is szakad az eső...

Férfi: Egyébként is szakad az eső...

*Mindketten nevetnek. Csatlakozik az Anya is.*

Anya: Hadd találjam ki! „Az ősz napjai”.

Lány: Honnan tudtad?

Anya: Mert ez az egyik kedvencem, azért, csak azért... Habár a változás nagyszerű. A francba! Így megy ez... Amikor valaki megváltozik, már nem lehet úgy folytatni, mint a régi filmekben... Milyen ósdi dolog... Most másként van, nem gondolod? Vannak nők, akik úgy akarnak boldogulni, hogy újra és újra megalkotják a múltat... Nincsen személyiségük. Nem változnak, csak a korábbi filmeket játsszák újra, mert valójában nincs semmijük. Ismertem egy nőt, aki cigánynak mondta magát, szegényke. Cigány ruhában járt a faluban és egyéb butaságokat csinált. Mind kigúnyoltuk a vásári ruhái miatt, ő pedig csak azt hajtogatta, hogy „boszorkány vagyok”, meg „cigányasszony vagyok”. Képzelheted, szívecském! Mikor valakinek nincs semmije, csupa nevetséges dolgot tesz, én mondom.

### III.

#### A fűrészelős mutatvány

*Anya és lánya a színpadon, mindketten olcsó, vásári jelmezeket viselnek.*

Anya: Tisztelt hölgyeim és uraim! Kedves családok, jöjjenek! Hamarosan kezdődik a leghíresebb mutatványunk. A kettéfűrészelt ember! Jöjjenek közelebb! Csupán 20 pezócskáért egy különleges, megismételhetetlen mutatványt láthatnak. Mindjárt kezdünk! Foglaljanak helyet, nem fogják megbánni. Ahhhh! Hajmeresztő! Kedves családok, jöjjenek! Tökéletes szórakozás! Mindjárt kezdünk! Ez a mutatvány színtiszta mágia, olyat fognak látni, amelyet eddig még senki! Ez egy kegyetlen mutatvány! Ajjajaj! Talán megérdemli az az ember, talán nem, döntse el a közönség. Ez csak bátraknak való mutatvány. Hozzák a családjaikat! A gyerekeiket! Jöjjön mindenki a vásárba! Jól fogunk szórakozni.

*Felgördül a függöny, hallani a dobpergés hangját. Egy jellegzetes bűvészmutatványt látunk: a bűvész kettéfűrészel egy embert. A gesztusai túlzóak. Amikor az embert végül kettéfűrészelték, a két nő egymásra néz.*

Anya: Erre igyunk, kicsim, sikerült!  
Lány: Erre igyunk!  
Anya: *Körbe járkaálva.* Én a felső részét akarom.  
Lány: Nem, azt nem adom. Én akarom a felső részét!  
Anya: Mire kellene nekem az alsó része? Semmire se jó...  
Lány: Megörültél? Hiszen ez a legjobb része...  
Anya: Több tiszteletet, te ördögfióka. Akkor is a felső részénél maradok. Azt lehet csókolgatni meg néha simogatni. Csak néha...  
Lány: Nekem sok megbeszélni valóm van vele. Mivel sose hallgat meg, most csak magamnak akarom. Vita lezárva. Sose volt még férfi mellettem úgy, hogy csak az enyém lett volna.  
Anya: Hát nekem sem. Te nem is vagy képes arra, hogy együtt élj valakivel, semmire se vagy jó. Egy elcseszett nő vagy. Hány férfi menekült már el tőled?  
Lány: És tőled? Te beszélsz? Mihaszna vagy, sőt, még rosszabb... alázatos, őrült és kétségbeesett. Belefáradtál... Egy szakítást kivéve...  
Anya: Mint te, lányom. Azt gondoltam, hogy majd te fogod megtörni a családi átkot. Az összes nő a családunkban bőgőmasina, és el is hagyták mindet. Mint a nagynénédet, Benitát, akinek csak két semmirekellő gyereke volt. Kész katasztrófák a nagynénéid...  
Lány: Most már hallgass...  
Anya: Az anyád vagyok!  
Lány: Én pedig a lányod.  
Anya: Ne beszélj így velem. Enyém lesz a...

*Mindketten isznak egy kupicával.*

Lány: *Elgondolkodva.* Melyik részét is akartam?  
Anya: *Elgondolkodva.* Már nem is tudom, melyik része lenne jobb...  
Lány: Én sem tudom, mert ha a fejénél maradok, utána hogy fogom elhallgattatni?  
Anya: Ugyanezt mondom én is. Tudod, hogy én csak a szívét akarom, a többi egy fikarcnyit sem érdekel.  
Lány: Én ugyanezt akarom.  
Anya: A fenébe! Ennek így sose lesz vége. A derekát...  
Lány: A kezeit, hogy néha megsimogasson.  
Anya: A szemeit, hogy megkívánjon...  
Lány: A máját... Nem dehogy, mire kellene nekem a mája?  
Anya: A száját...  
Lány: Én a szerelmét akarom!  
Anya: A gyengédségét és a hűségét...  
Lány: Hogy ne meneküljön el, és ne ijedjen meg tőlem!  
Anya: Hogy ne hagyjon cserben!  
Lány: Hogy örökre itt maradjon!  
Férfi: Elég legyen most már, őrült tyúkók. Amit tőlem kérnek, azt egy férfi se adja meg maguknak. Egyetlen egy se! Elég legyen! A mutatványnak vége!

*Megnáltoznak a fények. Mindketten hisztérikusabbak és elégedettebbek.*

Anya: A derekát...  
Lány: A kezeit, hogy néha megsimogasson.  
Anya: A szemeit, hogy megkívánjon...  
Lány: A máját... Nem, dehogy, mire kellene nekem a mája?  
Anya: A száját...  
A lány: Én a szerelmét akarom!  
Anya: A gyengédségét és a hűségét...  
Lány: Hogy ne meneküljön el, és ne ijedjen meg tőlem!  
Anya: Hogy ne hagyjon cserben!  
Lány: Hogy örökre itt maradjon!

*Ebben a pillanatban felállítanak egy csónakot, mindketten beleülnek. A férfi elszökött. Így bajóznak a folyón. Isznak és cigarettáznak.*

Anya: Ezt nevezem!  
Lány: Sose nevettem még ennyit!  
Anya: Én sem...  
Lány: Minden olyan vicces volt...  
Anya: És utána mi történt?  
Lány: Mindezek után, bár kettéfűrészelték, megszökött, elfutott... Már nem emlékszem olyan jól.  
Anya: Ilyenek a tünékeny dolgok...

Lánya: Elillannak...  
Anya: A szerelem, csak egy pillanat... Ennyi! Életem, kicsi lányom, drágaságom... most máshova megyünk, egy másik vásárba, onnan is egy másikba, és utána... Hogy sose virradjon meg... Hogy megint boldog lehess!

#### IV.

*Az Anya és a Lány a csónakban.*

Anya: Ez egy nagyon veszélyes folyó. Olyan folyó volt, ami bármit magával sodort; az embereket, az emlékeket, a halottakat, a kutyákat. Volt a faluban egy varázsló, Ta Checu volt a neve, nagyon jó ember volt. Volt egy unokatestvére, aki megbetegedett, és elvitte a folyó. Vagyis nem vitte el... hanem az történt, hogy a múlt századi nagy áradásokban bement a vízbe, hogy segítsen a fuldoklókon. És ott, bent a vízben, a folyó fenekén meglátott egy szép, szőke, fehér nőt. Nem tudni, falubéli volt-e, vagy máshonnan érkezett. Sikerült kihúznia a víz mélyéről, de aztán elájult. El kellett vinni a varázslóhoz, mert egyre rosszabbul lett. A varázsló mindent tudott, és csak annyit mondott: „A nő, akit kihúztál a víz mélyéről, halott volt. Megérintetted a halált, így a nő halála beléd szállt.” Ekkor Ta Checu megérintette. Megmasszírozta a karját, amiből víz jött ki, a folyó vize. Ezért lett a folyó a megtisztulás helye.

Lány: Szép történet, tényleg szép! Már nem félek!

Anya: Nem fogsz nekem többet kiabálni?

Lány: Megígérem.

Anya: Boldog leszel? El fogsz menni. Tudom... Mi mást lehet tenni, ha valaki eldöntött valamit... Te pedig úgy döntöttél, hogy elmész...

*Az Anya és a Lány énekelnek és isznak.*

#### V.

##### A konyha

*A lány a konyhában van, bonyolultnak látszó ételeket készít. Semmi sem sikerül neki, ki van borulva. Az Anya figyel a lány minden mozdulatát. Belép az Anya.*

Anya: Most elkészítjük ezt az ételt.

*Egy mágikus mozdulattal elkészíti a különleges ételt. A lány csak nézi.*

Anya: Gyere, most próbáld te...

Lánya: Nekem nem megy...

Anya: Ehhez tudás kell.

Lánya: Igen.  
Anya: És hagyomány.  
Lánya: Tudom, mindig is tudtam... Én is tudom ezeket a dolgokat, mert olyan vagyok, mint te...

*Egyszerre készítik el az ételt. Előkészítik a varázsszert egy mágikus rituáléban összedolgozva. Megérkezik a Férfi. A lány felszolgálja az ételt, a férfi eszik néhány falatot, és nyomban beleszeret a nőbe. Az étel meghozta a várt eredményt. Szerelmi örületben ráveti magát a lányra. A szerelmi főzet igazán hatalmas erejű, már egy adag is csodát tesz. A lánynak nagyon elege van a Férfiből, aki már az örületbe üldözi. A Férfi megrészegült a szerelemtől, a Lány próbál szabadulni tőle.*

Anya: És most mi történik? Nem szeretnél egy olyan férfit, aki annyira szeret, hogy akár meg is halna érted?  
Lány: De nem így! Így könnyű! És most mit tegyek?  
Anya: De jó lesz így, szépségem... A lábad előtt hever... Hát most már nem értek semmit.

*A lány nem tud válaszolni, mert a Férfi szinte felfalja.*

Lány: Segítség! Segítség! Valaki segítsen!  
Anya: Hát most már elviseled és vele maradsz... Előbb még bűbájszert, varázsitalt és boszorkányságokat kértél, és most meg? Tessék, itt hever a lábad előtt...  
Lány: De én csalás és ámitás nélkül akartam megkapni...  
Anya: Már nincs visszaút. Nincs olyan, hogy valaki kér valamit, és utána azt mondja, hogy mégse. Még csak az kéne!

*A lány futva távozik, az Anya mögötte megy. A Férfi távozik, halálosan beleszeretve a Lányba.*

## VI.

Anya: Mindig kijöttem a folyóhoz, kétszer vagy háromszor hetente. Később már nem... Nem volt állandó helyünk, csak mentünk az úton, egyik helyről a másikra. Már a folyó sem volt meg. Nagyon rég volt. A férfiak elmennek, lányom, elrepülnek a széllel. Mostanra minden beszáradt, ilyen múlandóak a dolgok... Nincs többé! Nemsokára hajnalodik!

*A vásárban. Az Anya a közösség felé fordulva.*

Anya: Jó napot, tisztelt családok. Megérkezett a cigányok sátra! Ma nagy előadás lesz. Igen, uraim! A rémisztő kígyónő! Sose láttak még ilyet! De nézzék csak! Ajajaj! Kezd megtelni a sátor! Jöjjenek csak, tessék! A sátor mindjárt teli lesz! Hölgyeim és Uraim! Itt van önökkel a hajmeresztő kígyónő, a természet torzszülöttje. Peregjenek a dobok! Kezdünk! Mindjárt megtelik a sátor! Csupa öröm és szórakozás! Milyen szép a sátor! Mennyi ember eljött! Gyerünk, jöjjenek. Kezdüüüüünk!

*Ragyogó fény, valóságérületen hatást kelt. A jelenetet vásári zene kíséri. Dobpergés.*

Anya: Jöjjenek közelebb, kedves közönség! Mindjárt elkezdjük ezt a hajmeresztő mutatványt, vigyázzanak, vérfagyasztó! Nem mindenki bírja végignézni... Vigyázat, nem csalás, nem ámtítás!

*Az Anya színpadias gesztusokat tesz, fel-alá járkál a színpadon, fokozva az izgalmat. A zene egyre hangosabb lesz. Az Anya félrehúzza a függönyt. A kigyónő lassan előbújik. Néma csend, a fény fokozatosan csökken, és csak a szörnyű lényt világítja be.*

Anya: Itt van Önökkel, tapsot neki, tapsot! Meséld el nekünk lányom, miért vagy te ilyen?

Kígyólány: Mert egy rossz nő vagyok, és mert nem fogadtam szót a szüleimnek.

Anya: Hallja hát meg mindenki, hogy mi történik egy rossz nővel! Ez a büntetése! Mióta vagy ilyen?

Kígyólány: Régóta... már nem is emlékszem. Kislánykorom óta mindig vásárokon dolgoztam. Mindig is ezt csináltam... Nem tudom, hogy is mondjam, de mindig is ezt csináltam... Pedig semmi kedvem nincs hozzá.

Anya: Az emberek azt mondják, hogy rossz vagy. Ez igaz?

Kígyólány: A nagyapám és a nagyanyám nagyon szigorúak voltak. Egyik nap beleszerettem valakibe, másnap egy másikba. Így ment ez megállás nélkül. Minthogy az emberek azt mondták, hogy rossz lány vagyok, kiabáltak velem, megdobáltak étellel és szeméttel. Mert nem olyan voltam, mint a többi lány. Egy ilyen kis faluban nem lehet másnak lenni.

Anya: Elég a meséből! Most táncolni fogsz a közönségnek.

*A Lány táncol.*

Anya: Ennyi volt... Szép volt. Megdolgoztál a pénzedért. Most már kimehetsz!

Kígyólány: Szembe mentem a világ törvényeivel, a társadalom normáival. Ezért sújtott le rám ez az átok. Így ébredtem fel. Mindig is különböző lényekbe voltam szerelmes, nem pusztán csak férfiakba... Másról volt szó... Most már ebben a vásárban élek örökre...

*A lány kimegy. Az Anya visszahúzza a függönyt. Futva lép be a Férfi. Virágokat hoz magával.*

Férfi: Azért jöttem, hogy lássam a kigyónőt.

Anya: Már zárunk. Nem fogad ma már látogatókat.

Férfi: Dupla árat fizetek az előadásért. Csak látni szeretném...

Anya: Már zárunk, eredjen innen!

Férfi: Nem tart sokáig...

Anya: A fenébe is, mindjárt kezdődik a kedvenc filmem! *Szünet.* 500 lesz.

*Az Anya elmegy. A Férfi belép és beleszeret a lányba. A férfi egy gyűrűt vesz elő, térdre ereszkedik. A lány kacag.*

- Lány: Nem szeretem! Hagyjon békén!  
Férfi: Gyere hozzám feleségül!  
Lány: Menj innen! Egy szörny vagyok, nem látod? Egy átokból születtem. Amit te akarsz, az nem lehetséges. Menj innen... Most már nem szeretek bele senkibe. Hogy miért? Nem tudom, már nem szeretnék játszodozni. Mostantól csak a munkámat végzem. Ott van az anyám, dolgozik értem, enni ad, és ez minden. Nem panaszkodhatok. Egyik helyről a másikra vándorlunk, amíg egy nap talán megszűnik az átok.  
Férfi: De hát éppen az tetszik benned, hogy különleges vagy. Tetszenek a furcsa nők, akik kiabálnak, mint te. *A nő fülébe.* Ma este eljövök érted. Inkább éjjel...  
Lány: Megszöktetsz? Na ne nevetess! Egyáltalán nem hatódom ettől meg... A szöktetésen kívül nincs jobb ajánlatod? Ez már nem szokás. Boldog vagyok az anyámmal, még ha ki is használ. De ezt leszámítva ad enni, és nekem jó így. Nekem ez a büntetésem, hogy itt járkáljak, mert nem tiszteltem a falu törvényeit. Mindig meg kell büntetni a rossz kislányokat...  
Férfi: Mint a régi időkben. Reggel eljövök érted.

*Megnáltozik a fény. A Férfi belép, elkapja a Lányt, és elviszi az akarata ellenére. Az Anya futva megérkezik, de már túl késő. Eltűntek.*

## VII.

### Az Anya a csónakban

- Anya: A folyó mindent magával sodor. Mindent, ami az útjában van. Még az emlékeket is elsodorja, mert azok a legtörékenyebbek... Már elfáradtam. Százhusz éves vagyok! Nincs már több a számomra. Én is szerettem, örültem szerelmes voltam. Azon az éjszakán egy vásárban voltunk. Hárman felszálltunk a játékokra, részegek voltunk... néhányan felborultak. A védelmező ég menedéket nyújtott. A csillagok ragyogtak felettünk, a szél csapkodta az arcunkat. Tudtam, hogy lassan hajnalodni fog, és hogy ez rossz, mert nem volt már sok idő hátra. Körülbelül hajnali három lehetett. A lányom, a kicsim ott járkált, már abbahagyta a mesélést az épületekkel teli városról, a Szabadság-szoborról és az utazásáról. Néztam őt, és hálát adtam az égnek, hogy újra láthatom a lányom. Mert nekünk, embereknek kapcsolatunk van azokkal, akiket a legjobban szeretünk. Velem is így történt... A lányom és köztem szeretet volt. A szeretetünk mindenek felett állt. Mi egyek voltunk... ilyenek voltunk... És semmi sem volt teljes, ha nem nézhettünk egymás szemébe.

*Az Anya eltűnik. Belép a Lány.*



Lány: Az Anyám kedves és vidám volt, de hihetetlen és hátborzongató történeteket is mesélt. Igen, ilyen volt... Hihetetlen. Képtelenség volt megérteni. Ott, a nagymama házában, mindannyian féltünk a történetektől, amiket este mesélt nekünk. És később, mivel nem volt áram, senki se akart kimenni pisilni a sötétbe, vagy olyan helyre menni, ahova nem értek el a ház lámpáinak a fényei. Mivel vidéken voltunk, hallani lehetett a hangját az embereknek, az állatoknak és mindennek. Halálosan féltünk, de hozzá szoktunk. Ilyen volt ő: furcsa. Mint az összes különleges nő. Más idők voltak akkor. Hová tűnt az az ország, amit ismertünk? Amiben minden paradicsomi volt? A házak, a színpompás piac... minden szép volt. Hová tűnt az az ország, ahonnan senki nem akart elmenni? Legkevésbé a lányok lányainak a lányai? Hová tűnt a mese? És a lányok, akik azért szülnék gyerekeket, hogy benépesítsék a vidéket. Amikor a mező kiszáradt, rengeteg ember átment a másik oldalra dolgozni. Először csak a férfiak, majd a párok is... és utána, hát néhányan visszatértek, de később már senki. Aztán meg a szép fiatal nők is továbbálltak, és aztán... Egy nap én is úgy döntöttem, hogy elmegyek, mert itt nem volt semmi, csak egy őrült öregasszony ábrándja maradt, az Anyámé. Már nem maradt senki, aki megnézzé a filmjeit, a cirkuszát és a sátrát. Már nem volt senki... Én New Yorkról álmództam... Az egyik nénikém elment oda és a leveleiben mesélt nekem New Yorkról.

*Belép az Anya.*

Anya: Igen, emlékszem, de te akkor még nem születted meg. Amiket a faluról meséltél, nem tudhattad, mert akkor még nem születted meg.

Lány: Akkor mégis hogyan emlékszem rá?

Anya: Mert a véredben van. Volt egy barátnőm, aki azt mondta, hogy farkassá, malaccá, párduccá vagy akármivé változott. Nem hittem neki, amíg egy nap meg nem beszéltünk egy találkozót a falu szélén. Azt mondta, hogy egy narancsfá alatt fog rám várni. Megérkeztem, de nem volt ott senki. Hirtelen megláttam egy farkast, igen egy fehér farkas jelent meg. Onnantól kezdve hittem neki, de nem tudtunk már azután barátnők lenni, mert halálosan féltem tőle.

Lány: Ilyen nincs! Nem hiszek neked!

Anya: Ez az igazság.

Lány: Ez annyira mulatságos!

Anya: Úgy érted, szörnyű...

Lány: Szerettem ezt a falut, amikor a nagyszülők még éltek, amikor az embereknek még voltak álmai. Manapság mi maradt az itt lakóknak? Semmi...

Anya: Egyszer igazán elhallgathatnál!

Lány: Akkor is kimondom: csak nyomor, mocsok, szegénység van ebben a faluban, a nagy semmi. Innen vagy elmész, vagy itt pusztulsz el...

Anya: Nem szeretem, amikor így beszélsz. Tele vagy keserűséggel, már egy mosolyt se látni az arcodon. Annyit bántottak amott, lányom? Annyi

fájdalom ért, hogy most már mosolyogni se tudsz! A saját anyádat sem érted meg...

Lány: Kiengesztellek, és utána elmegyünk erről a helyről.

## VIII.

### A kígyónő (Második rész)

Férfi: Jöjjenek, közelebb, tisztelt közönség, jöjjenek bátran! Mindjárt elkezdjük a hajmeresztő mutatványunkat. Vigyázzanak, vérfagyasztó lesz! Nem mindenki bírja végignézni... Vigyázat, nem csalás, nem ámitás! Ő a világ egyik legelátkozottabb teremtménye, és valóban: ő egy nő! Egy megtévedt nőszemély...

Anya: Mi az ördögöt csinálsz? De csak addig csináltad, amíg meg nem találtalak. Ezért raboltad el a lányomat? Ugyanazt csinálsz, mint én!

Férfi: Belefáradtam már, hogy csak nézegessem. Különleges, de ő egy szörny! A lánya nem ért semmihez! Beleuntam, és most már valamit dolgoznia is kell. És, mondja, mi az egyetlen, amihez ért? Ahhoz, hogy szörny legyen, a természet torzszüleménye. Semmi máshoz nem ért. Mihez kezdjek vele? Valamit csinálnia kell! Ráadásul, senkit sem érdekelnek már a vásárok meg a kígyónők.

Anya: Teljesen igaza van. Viszont most elosztjuk a hasznot.

Férfi: Ha nincs más választásom...

## IX.

### Nicanor

Nicanor: Igen, azt mondják, hogy mi, férfiak mindig elmegyünk, hogy a falvakban csak a nők számítanak, és ők túlélnek mindent. De ez nem így van! Mindenféle hazugságokat mondanak rólunk: hogy nem dolgozunk, hogy lusták vagyunk, és hogy elmegyünk innen. Az asszonyoságnak dolgoztam, amikor a sátor a fénykorát élte. Faluról falura vittük a mozit és az előadást. A lány kis taknyos volt még, a kis szerencsétlen, de ő nem emlékszik rám. Így ment ez, egészen addig, amíg ki nem haltak ezek a falvak. Először az idősek maradtak, majd néhány nő, de később már senki. Mi, férfiak nagyon korán keltünk, hogy hajnalban a földeken dolgozhassunk, mivel délelőtt tízkor már pokolian meleg volt. Miután négytől tízig dolgoztunk, egy függőágyon vagy egy szőnyegen sziesztáztunk. Sose kerültük a nőket, ez inkább egy legenda volt, mintsem a valóság. Nekünk sem volt ám könnyű. Csak a kényszer miatt alapítottunk családot, nem számított, hogy mást szerettünk volna... Nem, ide-oda mentünk... Több oka is volt, hogy elmentünk... a férfiak elszállingóztak a faluból, mert nem volt ott már semmi... Így a városokba mentünk, ahonnan sokan nem is tértek vissza soha többé. Mások új családot alapítottak minden bűntudat nélkül. Most, több évtizeddel később, már az öreganyáink is ugyanígy

tesznek... most ők mennek el... most már mindenki elmegy... mindenki el akar menni ezekből az istenverte falvakból... ebből a szegénységből és ebből a kétségbeesésből.

Anya: Várunk rád...

Nicanor: Ugyan, asszonyom... fáradt vagyok, mindjárt hajnalodik, és akkor mindennek vége lesz.

Anya: Hagyd abba a hülyeségeket... Még meg kell neki mutatnunk rengeteg mutatványt.

Nicanor: Asszonyom, mindennek vége... Az ábrándoknak is.

Anya: Hát akkor legyenek ezek az utolsó ábrándok. Eredj dolgozni! Mindjárt sírva fakadok...

## X.

### A csónakban

*Anya és lánya egy csónakban.*

Anya: Most is, mint tízezer éve, az idő telik, felemészti az életet. Ilyen volt régen az élet. A mindenre igent mondó és a mindig szerető nagyanyák énekei. Mindig csak azt hajtogatták, hogy „házasodj meg, hogy ne menjenek el a férfiak”. És én is ezt mondom most neked. Mire jó ez neked? Ha nincs egy férfi az oldaladon. Manapság ilyenek a lányaink, nem érdekli őket semmi. „Házasodj meg, hogy sose menjenek el.” „Házasodj meg lányom, hogy sose menjenek el.” Az egyedüllét a legrosszabb, ami egy nővel történhet. Most függetlennek érzed magad, de mi vagyunk a tegnap, a ma és az örökkévalóság. Ne válaszolj, drágaságom. Egyszer az életben ne mondj semmit, és hallgass meg, ördögfiókám.

Lány: Sírhatunk egy kicsit, van tequilám kettőnknek is. Meg akarsz nézni egy filmet?

Anya: Neked melyik volt a kedvenced?

Lány: *Az azalea virága, azt szerettem a legjobban.*

Anya: Az mindig megríkat...

Lány: A nő a kikötőből...

Anya: Miért ne? Az jó film... tequilával még jobb. Most sírhatunk együtt. Egészségünkre!

Lány: Miért vagy ennyire elégedett?

Anya: Mert kezdek becsicscenteni. Egészségünkre!

Lány: Egészségünkre, anya!

Anya: A mára!

Lány: A tegnagra!

Anya: Arra, hogy bármennyire is szeretjük azt a nyavalyás tegnapot, csak a ma számít. A holnapot nem ismerem.

Lány: De a nosztalgia, a régi filmek... mind ilyenek voltunk... A cirkuszra, Nicanorra és a gyerekekre, akik jót szórakoznak a mutatványokon...

Anya: És ami ezután jön...

Lány: Igazi anya vagy! Egészségünkrel!  
Anya: Értettél ebből valamit?  
Lány: Nem értettem semmit, de jól érezte magam.  
Anya: Na látod.

## **XI.**

Anya: Azon az éjszakán ide-oda vittem őt, megmutatva neki a filmek helyszíneit és a cirkusz legijesztőbb mutatványait. Ő végignézett mindent. Hajnali négy óra volt, mi pedig csak mentünk a cirkusz nyomában... Senkinek sem volt kedve aludni, nem volt rá idő. Tudtam, hogy nem kéne lefeküdnünk... Ittunk egyet. Csatlakozott hozzánk Nicanor, aki sose beszélt, sose mondott semmit. A cirkuszi számokban azért segített. Elmentünk a folyóhoz, a házakhoz, minden-hova, még a multságba is. Megmutattam neki, hogy milyen szép is volt egykor a falu... Sokan csatlakoztak hozzánk, míg végül egy egész kis csapat jött már a nyomunkban...

## Harmadik rész

### I.

*A következő jelenetek majdnem egyszerre játszódnak. Az Anya csontokat keresgél a sivatag homokjában, a lánya ugyanezt teszi az első jelenet helyszínén. Mindkét jelenetben, ellentétben a korábbi képekkel, ahol este történtek az események, itt nappal van. Olyan benyomást kell kelteni, mintha déli tízenkét óra lenne. Mindkét helyszínén meleg van.*

Anya: A lányom sosem érkezett meg az Egyesült Államokba. A szomjúságtól, az éhségtől, és a hidegtől pusztult el a sivatagban. Nem rögtön tudtam meg, de később megtudtam. Hogy honnan? Hát tudják, ahogy ezeket a dolgokat megtudja az ember... A lányom folyton csak egy helyről, amit New Yorknak hívnak, mindig azt mondta, hogy néhányan az unokanővérei közül ott dolgoznak, és hogy egyszer ő is eljut oda. Nem tudtam őt megállítani, elment az az ördögfióka. Azt mondta, hogy elmegy, és el is ment. Itt van ebben a sivatagban. Most eljöttem, hogy összegyűjtssem a kislányom csontjait, hogy magammal vigyem. Most már tudom, hol halt meg. Sokat szenvedhetett, mert ez a sivatag maga a halál, a sírás és a kétségbeesés vidéke. Itt hagyta magára a lányomat az a csirkefogó embercsempész. Itt hagyták nekem minden viszontagságnak kitéve. Ő csak arra a városra gondolt, ami megváltoztatta volna az életét, és ahova sosem érkezhettek meg az én kicsikém. Itt halt meg, félelemben, szorongva, szegénységben. Miért ment el? Mert semmi sem maradt ott. És hiába mondtam neki, hogy ugyan kevés dolgunk van, de legalább van valamink. Az őrangyalok magára hagyták itt nekem, és elhagytak engem is... Ezért nem imádkozom már.

Lány: Tegnap volt egy álmom, és rájöttem, hogy meghaltál. Hogy már nem vagy, és ez az érzés annyira elszomorított. Hogy már soha többé nem foglak látni, nincs rá esélyem, anyácskám. Hogy a puha, ráncos bőröd már nincs többé. Hogy már nem simogatsz és dédelgetsz többé. Hogy nem mondtad el az összes receptet, amit csak tudtál, és hogy magaddal vitted a mozit, a dívákat meg az összes hagyományt. Nem tanítottad meg, hogy készítsem a molét vagy a babos-sajtos tamalét. És nem tanítottad meg azt sem, hogyan varrjam meg a ruháimat, mert sose volt rá időm... most meg már elmentél, és vége mindennek. Nincs többé. Nem álom volt, nem az volt, mert ébren voltam. Valami más volt, és engem elöntött a szomorúság. Rájöttem, hogy nem volt senki ezen a helyen, és mióta megérkeztem, nem volt senki se a kunyhóban, se a faluban. Hogy már régen meghaltál. Hogy a pénz, amit küldtem, nem érkezett meg senkihez. Hát eljöttem, hogy magammal vigyek valamit ebből a földből, hogy elvigyem a hamvaidat, és hogy továbbálljak...

Anya: Mert több száz történetet hallunk emberekről, a testvéreinkről, akik a sivatagban haltak meg. De mi nem is tudunk róla. Mert nem tudjuk, és a valóságban nem is érdekel minket, mert amiket mondanak, csak szóbeszéd. Egy nap azonban megtudtam, hogy a lányom nem érkezett meg. Nem érkezett meg soha, az unokatestvérei sem látták.

Lány: Szinte azonnal rájöttem, hogy ez a falu tele van kísértetekkel, nem volt senki... Nem mondott senki semmit. Az ember itt vagy az elhagyatottságba vagy a szegénységbe hal bele. Más lehetőség nincs...

Anya: Ezért hát eljöttem, hogy összegyűjtssem a kicsim csontjait, és látva ezt a sivatagot elszomorodom, mert pontosan látom, hogyan haltál meg. Milyen volt itt lenni, megőrülve a szomszédoktól, az éhségtől, és a haláltól? Mert te nem féltél semmitől... De ha az ember lányát itt hagyják, mihez is kezdhet? Az a gazfickó ráadásul a rokonod volt... Ezért egy nap abbahagytam az imádkozást.

Lány: Mindenki halott volt, és amikor megérkeztem senki se volt ott!

Anya: Teltek az évek, és senki sem mondott semmit. A cirkusz bezárt, és szép lassan én is elsorvadtam. Bezártam a sátrat, a cirkuszt, a mozit és mindent... Akkor ismerkedtem meg a mágussal, Nicanorral, és ő segített megtalálni téged. Ezért jöttem el ideáig, hogy magammal vigyelek. Senki se adott hírt rólad. Egy nap felhívtam az egyik unokanővéred, és azt mondta: „nem érkezett meg.” Akkor tudtam meg, hogy a sivatagban maradtál. Egyszer azt álmodtam, hogy életben vagy, hogy egy olyan helyen futkostál, mint ez, és tele voltál álmokkal, és elaludtál, felkeltél, elaludtál... lányom, kicsim... és nagyon szomjas voltál, nagyon éhes és kétségbeesett, mert tudtad, hogy a te amerikai álmodnak itt lett vége. Azt mondtad: „Egy nap nekem más életem lesz, New Yorkba megyek... az Amerikai Egyesült Államokba.”

## II.

*Nicanor és az Anya napfelkeltekor. Nicanor cigarettára gyújt és figyel.*

Nicanor: Hát, már felkelt a Nap, asszonyom. És a lány elment, visszatért a másik oldalra.

Anya: Nem kellene felkelnie a Napnak...

Nicanor: Én egyetlen egy estét ígértem. Tessék, vissza is hoztam őt...

Anya: Szép volt... Szerintem tetszett neki... Láttam nevetni, és nem is tudom, olyan...

Nicanor: A kigyónő olyan jól játszott, hogy majd meghaltam a nevetéstől... És a cirkusz, a sátor, minden olyannak tűnt, mint régen, amikor kislány volt, és minden ragyogott.

Anya: Legalább sikerült becsapnunk. Szerintem most már meg tud békélni a szülőföldjével.

Nicanor: Nemsokára hajnalodni fog... menjünk aludni...

Anya: És mindenki olyan jól tette a dolgát... a falu emberei, a sátor, a muzsika, a zenekar, a mulatság. Mindenki eljött, és segített. A lányom csak nevetett és nevetett... A folyó meg... lenyűgöző volt.

Nicanor: Igen, de ma már egy másik nap kezdődik, asszonyom... De legalább működött... Nem tudom, hogy észre vett-e valamit belőle, mert folyton csak azt hajtogatta, hogy senki sincs ezen a helyen.

Anya: Mert félt... Most már sokkal nyugodtabbnak láttam.

Nicanor: Utoljára láthatta... Az istenek velünk voltak.  
Anya: Szép munkát végeztek.

### III.

Anya: Sohasem érkezett meg az Egyesült Államokba... Itt van, ebben a sivatagban. Mindenesetre úgy alakult minden, ahogy elterveztem. Sikerült őt visszahoznom, megengedték, hogy elutazzak Mexikó és az Egyesült Államok közti határhoz. Több száz, több ezer csont és tetem volt ott, a rothadás szaga terjengett a levegőben. Sikerült, megtaláltam... és vissza hoztam. Most már itt van velem. Ahogy annak lennie kell... újra együtt... Csak egy dolog van hátra, amit meg kell tennem... egy utolsó dolog. Segítesz, Nicanor? Velem jössz? Megteszed, vagy sem? Jössz, vagy maradsz?

Lány: Amikor hajnalodott, a konyhó ajtaja nyitva volt. Megérkezett az a Nicanor, vagy ki a csuda, és azt mondta, hogy az anyukám évekkkel ezelőtt meghalt... Betegségben, szegénységben, elhagyatottságban... Azt mondta, hogy ő is ott él, és hogy ő a falu egyik utolsó lakosa. Elkezdett zuhogni és akkor minden zöldbe borult a hegyen. Ennem adott, és csendben bámultuk egymást. Hallottuk, ahogy a levegőt vesszük, és minden körülöttünk lévő zajt is. Nem tudom, mennyi időt maradtunk így... de elmentem anélkül, hogy bármit is mondtam volna, köszönés nélkül mentem el. A konyhó padlóján hagytam a Szabadság-szobrot. Soha nem néztem vissza.

### IV.

Nicanor: Az asszonyág is halott volt, meg a lánya is, mindkettő... Különös érzés ennyi fájdalmat látni. Végül újra találkoztak, a gyermekeim. Az asszonyág, a cirkusz tulajdonosa. A lánya amott, a sivatagban. A halál sivatagjának hívják azok, akik túlélik az utat. Ő volt az a lány, aki soha nem érkezett meg, az az arc, amit senki sem ismert fel. Ő csupán egy újabb szám az éves halálozási listán. Semmi több. Egy nap megismer-tem az asszonyt, a cirkusz nagyasszonyát. Ritkán engedte, hogy lássuk, és mindig részeg volt. Igen, valóban van hatalmam, és tényleg mágus vagyok, még ha nem is tűnök annak. Így történt, hogy egy nap az asszonyág szívességet kért tőlem, amit én örömmel teljesítettem. Mert ez a történet a lányról a sivatagban és az anyáról a cirkuszban a leg-szomorúbb történet volt, amit valaha hallottam, és hát igen, teljesítettem a kérését, visszahoztam őt... Tudósítások, statisztikák... és mi van az emberrel? Mi van az asszonyággal? Így egy nap azt mondtam neki: kérjen tőlem valamit, teljesítem egy kívánságát. És ő kért, így hát... Hej! Hamarosan kezdődik a cirkusz... Csupa szórakozás az egész családnak, ezért vagyunk itt, hogy boldogságot hozzunk a szívekbe. Barátaim, vegyenek jegyet, jöjjenek! Álljanak sorba! Mindjárt

megtelik a sátor. Csupa élvezet! Ajajaj! Nézzék csak, mindjárt megtelik a sátor! Micsoda gyönyörűség! Mennyi szép ember! Vegyék meg a jegyeiket! Mennyi család! Mennyi gyerek, mennyi szép kislány! Jöjjenek! Megtelik a sátor, nem marad több hely! Szerezzenek örömet a családjaiknak! Tessék, tessék, jegyeket tessék! Ne tolkodjanak, jut mindenkinek! Hej, milyen szép is a teli sátor! Halljuk a dobpergést! Mert csak ehhez értünk, örömet vinni a szívekbe. Lépjenek bel! Kezdüüüünk!

## V.

*New Yorkban, a Hudson folyón. Anya és a Lány a csónakban. Nicanor evez.*

Anya: Ez az! Felismerem! Mit mondtál, hogy hívják?  
Lány: Szabadság-szobor a neve.  
Anya: Hatalmas...  
Lány: Ez New York, az új élet... Az amerikai álom.  
Anya: Hallgasd csak! Hallani a város ritmusát és a szép nőket, akik táncolnak...  
Lány: Egy csoda.  
Anya: Nicanor, gyorsabban! A szobor alatt menj!  
Lány: A Szabadság-szobor! Engem vár! Mindig is erről az életről álmodtam... És most itt van!  
Anya: Az egész élet előttem van, lányom.  
Lány: Ott, azon az oldalon, egy vásár... egy cirkusz...  
Anya: Bizony, az! Volt ott egy folyó, Hudson folyónak hívják. Szép. A folyók mindent magukkal sodornak. Az embereket, az emlékeket... A megtisztulás helyei is.

*Az Anya a csónak másik oldalára búzódik. Sír. Kiszáll a csónakból.*

Lány: Hová mész?

*Az Anya nem válaszol, csak kiszáll a csónakból. Sír. Férfiak és nők suttogása hallatszik, különböző nyelveken beszélnek.*

Anya: Így tanulunk meg elbúcsúzni. Te itt maradsz, az álmaid városában. New York a lehetőségek, egy jobb élet földje. Én meg ott, a hegyek között. Egy új út El Zapotito felé, New Yorkon keresztül. Odaát találkozunk, itt találkozunk. Megyünk és jövünk... itt vagy ott, mit számít már... Van egy csónak, ami New Yorkon át El Zapotitoba visz.

*Az Anya kiszáll és eltűnik. A lány egyedül marad. Nicanor tovább evez. A folyó zúgását hallani.*



## VI.

*Nicanor egyedül van a színen, kezében egy petróleumlámpa. Megáll, lassan elszív egy cigarettát. Kívülről a két nő hangját lehet hallani: az Anyáét és a Lányét.*

Anya és a Lány:

Nőstényfarkas vagyok...  
A tenger asszonya, az óceán asszonya, a hegyek asszonya, a folyó  
asszonya vagyok...  
Elhozom a fényt a férfiaknak... Utat mutatok nekik.  
Érzem a szelet, összeborzolja a hajam.  
A föld asszonya vagyok...  
Egy szerencsétlen asszony vagyok...  
Fa vagyok...  
Az vagyok, aki megmondja az utat...  
Én vagyok, aki nézi a férfiakat...  
Varázsló vagyok...  
Szolgáló vagyok...  
Tökéletes vagyok...  
Nő vagyok...  
Én...  
Szeretem az univerzumot...  
Cigánynő vagyok...  
Táncolok...  
Éneklek...  
Szeretek...  
Itt vagyok, itt a kikötőm...  
Én vagyok a mindenség...  
Gyönyörű vagyok...  
Én...  
Itt vagyok...  
Ott, a hegyen...  
Ott, a folyóban.

*A Lány és az Anya folytatják ezeket a mondatokat, miközben Nicanor elfújja a lámpa lángját. Teljes csend és sötétség.*

VÉGE

2010 tavasza  
Mexikóváros / Nyugati-part

# KRÓNIKÁK ÉS KRÓNIKÁSOK SZEMINÁRIUM

2017. február – május

---





RAMÓN PANÉ

## BESZÁMOLÓ AZ INDIÁNOK RÉGMÚLTJÁRÓL

Jerónimo Ramón Pané munkája az első, az amerikai kontinensen, de európai nyelven íródott munka, amely az őslakos indián törzsek kultúráját mutatja be. A szerző 1498-ban fejezte be műve szerkesztését Hispaniola szigetén, és munkája az Antillák lakóinak hitvilágáról készült egyetlen primer forrásnak tekinthető.

Ramón Pané, a katalán származású szerzetes, remete hittérítőként érkezett Kolumbusz Kristóf második útja (1494) során Hispaniola szigetére, majd az Admirális parancsára az őslakos (taino) indiánok közé költözött, próbálta elsajátítani a nyelvüket és összegyűjtötte a hitvilágukra vonatkozó információkat. Kolumbusz harmadik útja során (1498-1500) adta át munkáját, amelyet az Admirális magával vitt Európába. Ott többek között Bartolomé de Las Casas is elolvasta és kivonatolva bizonyos részeit beépítette az *Apológica historia de las Indias* (1536) című művébe. Pedro Mártir de Anglería latinul írt munkájában, *De Orbe Novo decades octo*<sup>1</sup> szintén idézi. A teljes kézirat pedig a Kolumbusz fia által írt *Historia del almirante don Cristóbal Colón*<sup>2</sup> című munka LXI. fejezetében került kiadásra.

\*\*\*

*Ramón testvér beszámolója az indiánok régmúltjáról, melyeket, mint az az ember, aki ismeri a nyelvüket nagy szorgalommal összegyűjtött a nagyméltóságú Admirális Úr kérésére*

Én, Ramón testvér, a Szent Jeromos rend szegény remetéje, a nagyméltóságú Admirális Úr, az Indiák szigeteinek és az indiánok által lakott földszoros alkirályának és kormányzójának kérésére leírom most azt, amit megtudhattam és megérthettem az indián őslakosok hitvilágáról és bálványimádatáról és azt, hogy mily módon tisztelik isteneiket, melyekről a jelen beszámolóban szólni fogok.

Mindegyikük azáltal, hogy egy ceminek nevezett bálványt imád otthonában, egy sajátos világlátást és babonát képvisel. Úgy hiszik, hogy a cemi az égből lakozik, halhatatlan és láthatatlan, van anyja, de nincs kezdete, és akit Yúcahu Bagua Maórocotinak hívnak és az ósanyjának öt neve is van, Atabey, Yermao, Guacar, Apito és Zuimaco. Ezen istenségek, melyekről most írok, mind Hispaniola szigetén élnek; lévén, hogy a többi szigetekről vajmi keveset tudok azon egyszerű oknál fogva, hogy még sosem jártam azokon. Az indiánok ugyancsak tudják, hogy honnan származnak, honnan eredeztethető a nap és a hold, hogyan jött létre a tenger és hová távoznak a holtak. Úgy hiszik, hogy ha egyedül mennek az úton, találkozhatnak a holtakkal. Ám amikor többen együtt mennek, a halottak nem jelennek meg. Mindezt az elődeik hitették el velük, hiszen ők nem tudnak sem olvasni, de még tíznél tovább számolni sem.

---

<sup>1</sup> Pedro Mártir de Anglería (1457–1526): olasz származású történész, tudós és spanyol krónikáíró, aki a spanyol király szolgálatába állt. Műveit elsősorban latinul írta, ezek közül a leghíresebbek *Legatio Babylonica*, *Opus epistolarum* y *Las Décadas de Orbe Novo*. Ebben az utóbbi munkájában, amely különböző levelekből tevődik össze, Amerika felfedezését mutatja be, bár ő maga soha nem járt az új földrészen. Összesen nyolc kötetből van szó, amely teljességében először 1550-ben került kiadásra.

<sup>2</sup> A mű önéletrajzi könyv Kolumbusz Kristóf életéről és utazásairól. A könyv 108 fejezetből és két részből áll, az első részben a szerző apja életéről, a másodikban pedig az Új Világban tett utazásairól ír. 1537–1539 között íródott és először Velencében jelent meg nyomtatott kiadásban 1571-ben Alfonso de Ulloa fordításában olaszul.

## I. fejezet

### *Honnan és hogyan jöttek az indiánok?*

Hispaniola szigetének van egy Caonao nevezetű tartománya, ahol van egy hegy, amit Cantanak hívnak. A hegyen két barlang is található, a Cacibajagua és az Amayanba. Cacibajaguából származott az emberek nagy része, akik benépesítették a szigetet. Amikor a barlangban éltek, éjjel őrt állítottak, mely feladattal Maocaelt bízták meg, akit miután egy nap késve ért vissza a bejárathoz, a Nap magával ragadott. Látván azt, hogy a Nap magával vitte hanyagsága miatt, bezárták előtte az ajtót, így a bejárat közelében kővé változott. Azt is mondják, hogy, akik halászni mentek, azokat foglyul ejtette a Nap és mombinszilvafákká<sup>3</sup> változtak, amiket ők mirabálanosnak neveznek. Az ok, amiért Maocael virrasztott és őrt állt az volt, hogy megnézzze, melyik részre küldené vagy osztaná szét az embereket, és úgy tűnik, hogy a késlekedése még nagyobb bajt okozott.

## II. fejezet

### *Hogyan különültek el a férfiak a nőktől*

Történt egyszer, hogy valaki, akit Guahayonának hívtak, mondta Yahubabának, hogy szedjen digo füvet<sup>4</sup>, amivel a testet tisztítják, ha fürdeni mennek. Ő hajnal előtt elindult, de a Nap elragadta útközben és énekesmadárrá változott, olyanná, mint a fülemüle, amelyet yahubabayaelnek hívnak. Guahayona, látván, hogy az, akit elküldött digoért nem tért vissza, elhatározta, hogy előjön a Cacibajagua barlangból.

## III. fejezet

### *A felháborodott Guahayona úgy döntött, hogy elmegy miután látta, hogy nem jöttek vissza, azok, akiket elküldött, hogy digo füvet hozzanak a fürdéshez*

Azt mondta az asszonyoknak: „Hagyjátok a férjeiteket és menjünk új területekre és vigyünk sok güeyót<sup>5</sup>. Hagyjátok a gyerekeiteket és csak ezt a füvet vigyünk magunkkal, és később majd visszajövünk értük.

## IV. fejezet

Guahayona elindult az összes asszonnal új területeket keresni, és így érkezett meg Matininóba, ahol rögtön ott is hagyta az asszonyokat, és elment egy másik helyre, amit Guaninnak hívtak; a kisgyerekeket pedig egy patak mellett hagyták. Azt mondják, hogy később, hogy amikor éhesek lettek, sírni kezdtek és hívták az anyjukat, akik elmentek; az apák nem tudták megvigasztalni őket, akik éhesen csak az anyjukat hívták, amivel tulajdonképpen a cicit kérték. Így sírtak, és miközben a cicit kérték, azt a szót ismételték, hogy „toa toa”, mint amikor valaki valami után nagyon vágyakozik. Kis állatokká, békaszerű lényekké változtak át, melyeket tonának<sup>6</sup> hívták, és így maradt minden férfi nő nélkül.

---

<sup>3</sup> Latin neve *Spondias lutea*.

<sup>4</sup> Bartolomé de Las Casas a kokalevéllal azonosítja ezt a növényt. Ha nem is pontosan az, hasonló hatást fejt ki.

<sup>5</sup> Nem derül ki egyértelműen, hogy a güeyo megegyezik-e a digo füvel.

<sup>6</sup> A kifejezés több indián nyelvben a víz megfelelője.

## V. fejezet

*Hogyan lettek később asszonyok Hispaniola szigetén, amelyet korábban Haitínek hívtak, és így nevezik a lakói; és ezt a szigetet más szigetekkel együtt Bohiónak<sup>7</sup> hívták.*

Mivel az itteni indiánok nem ismerik az írást, nem tudnak megbízható információval szolgálni arról, hogy mindezt hogyan hallották az őseiktől, és ezért különböző-féleképpen emlékeznek, és így még kevésbé lehet rendszerezve leírni azt, amiről beszámolnak. Amikor Guahayona elment, aki magával vitte az összes asszonyt, és elvitte Anacacuya törzsfőnök asszonyait is, mert őt is rászedte, ahogy becsapott másokat is. Ráadásul Guahayona egyik sógora, aki vele tartott tengerre szállt: és a kenuban Guahayona azt mondta sógorának: „Nézd, mily szépséges tengeri csiga van a vízben”. Amikor Anacacuya a víz fölé hajolt, hogy megnézzé a tengeri csigát, a sógora megragadta őt a lábánál fogva és a tengerbe dobta: és így szerezte meg az összes asszonyt a maga számára és Matininó szigetén hagyta őket, ahol, ahogy mondják most csak nők élnek. Ő maga pedig továbbállt Guanín szigetére.

## VI. fejezet

*Hogyan tért vissza Guahayona a Cauta hegyhez, ahonnan az asszonyokat hozta*

Azt mondják, hogy Guahayona az ott tartózkodása alatt észrevette, hogy egy asszonyt hagyott a tengerben, akiben nagy örömet lelte, és rögvést mosdóhelyeket keresett, hogy megfürödjön, mert tele volt olyan fekélyes sebekkel, melyet mi csak francia bajnak<sup>8</sup> hívunk. A nő azután egy távoli helyre vitte őt, ahol meggyógyította az elfekélyesedett sebeit. Utána pedig engedélyt kért, hogy tovább folytathassa az útját és ezt meg is kapta. Ezt az asszonyt Guabonitónak hívták. Guahayona is nevet változtatott, és ezen túl Albeborael Guahayona névre hallgatott. Guabonito asszony Albeborael Guahayonának guanínt<sup>9</sup> és cibát adott, hogy kösse azokat a karjára, lévén, hogy abban az országban a cibát, ami egy márványhoz hasonlatos kő, karkötőként és nyakláncként hordják, és a guaníneket, amelyek fémből készülnek, akkorák, mint egy pénzérme, a fülükben hordják, amit még kisgyermek korban lyukasztanak ki. Ezen guanínek eredetéről azt beszélnek, hogy Guabonito, Albeborael, Guahayona és Albeborael apjától származnak. Guahayona ezen területen telepedett le az apjával, Hiaunával. A fiát az apja után Híaguaili Guanínnak nevezte el, melynek jelentése Hiauna fia, és azóta Guanínnak hívják, és ma is ugyanezt a nevet viseli. Mivel az indiánok nem ismerik az írást és a betűket, nem igazán tudják jól elmesélni ezeket a történeteket, és ily módon én sem tudom pontosan leírni azokat. Ezáltal úgy hiszem, hogy elsőnek azt a részt tettem, amit talán az utolsónak kellett volna, és utolsónak azt, amit elsőnek. Viszont mindazt, amit leírok, az úgy van, ahogy elmesélték nekem, tehát, mindenről úgy számolok be, ahogyan én azt az indiánoktól megtudtam.

## VII. fejezet

*Hogyan lettek ismét nők Haiti szigetén, amit most Hispaniolának hívnak*

Azt mondják, hogy egy napon a férfiak mosakodni mentek, és miközben a vízben voltak, nagyon esett az eső, s nagyon vágyakoztak az asszonyaik után; és sokszor, amikor esett, elmentek megkeresni asszonyaik nyomait, azonban nem találtak semmilyen új nyomot. De azon napon, miközben mosakodtak, azt mondják, hogy láttak leesni néhány fáról az

---

<sup>7</sup> A szó maga pálmalevélből készült tipikus indián kunyhót jelent.

<sup>8</sup> Szifilisz.

<sup>9</sup> Arany, ezüst és réz ötvözet.

ágakon keresztül bizonyos emberi alakokat, akik nem voltak sem férfiak, sem nők, nem voltak sem hím- sem nőneműek, és akiket meg akartak fogni; azonban úgy kisiklottak a kezeik közül, mintha angolnák lennének. Ezért a törzsfőnök parancsára hívtak két vagy három férfit, hogy nézzék meg, hányan is vannak, és keressenek mindegyikük számára egy olyan férfit, akinek érdes keze volt, és így szorosan fogják meg őket. Mondták a törzsfőnöknek, hogy négyen vannak; és így négy férfit vittek el, akik caracaracoltól szenvedtek. A caracaracol egy olyan betegség, mint a rühesség, ami nagyon érdessé teszi a testet. Miután elkapták őket, kitalálták a módját, hogy miként tudnának belőlük nőket csinálni, mivel nem voltak sem hím-, sem nőneműek.

### VIII. fejezet

*Hogyan találtak megoldást arra, hogy legyenek asszonyok*

Kerestek egy iniriri<sup>10</sup> nevű madarat, korábban cahubabayaelnek nevezték, amely lyukat fúr a fába azzal, amit a mi nyelvünkön csórnek hívunk. Fogták a se nem nő-, se nem hím-nemű asszonyokat is, összekötötték a lábaikat és a kezeiket, majd hozták az említett madarat, és az asszonyok testére kötötték. Így azt hitte, hogy az asszonyok is fák, és elkezdte a megszokott munkát, megszurta, kilyukasztotta azt a helyet, ahol az asszonyok szeméremteste van. Az indiánok ily módon mesélik el, hogyan lettek asszonyaik, a legidősebbek elbeszélései szerint. Mivel sietősen kellett írnom, és nem volt elegendő papírom, tévedésből máshova helyeztem a történetet, de ennek ellenére nem tévedtem, mert ők valóban úgy hiszik, ahogy én azt leírtam. Térjünk vissza most arra, amit elsőként kellett volna megemlítenünk, hogy mit gondolnak a tenger keletkezéséről.

### IX. fejezet

*Amit a tenger keletkezéséről mondanak*

Volt egy ember, akit Yayának hívtak, akinek nem ismerték a nevét<sup>11</sup>, és annak a fia, Yayael, amelynek jelentése Yaya fia. Ez a bizonyos Yayael, amiért meg akarta ölni az apját, az száműzte őt, és így négy hónapot<sup>3</sup> száműzetésben töltött; később az apja megölte és csontjait egy lopótökbe tette, amit aztán a háza tetejéről lelógatott, és így ott lógott egy ideig. Történt, hogy egy nap Yaya látni akarta a fiát, és ezért így szólt asszonyához: „Látni akarom a fiunkat, Yayaelt”. Az asszony megörült, és leemelte a lopótököt, feltörte azt, hogy megnézzze a fia csontjait. Abból viszont sok kicsi és nagy hal jött ki. Látva, hogy azok a csontok halakká alakultak, úgy döntöttek, hogy megeszik azokat.

Mondják, hogy egy nap, amikor Yaya kiment a földjeire, melyeket örökölt, egy Itiba Cahubaba nevezetű asszony négy ikerfia érkezett, aki belehalt a szülésbe, amikor felnyitották és kihúzták belőle az említett négy fiút. Az első, akit kivettek belőle rühes volt, és ez a rühes a Deminán nevet kapta, míg a többiek név nélkül maradtak.

---

<sup>10</sup> Fakopáncs.

<sup>11</sup> Látszólagos ellentmondás van a szövegben, amelynek az a magyarázata, hogy ebben az esetben a Yaya nem személynév, hanem azt jelenti, hogy legfőbb lélek.

## X. fejezet

*Hogyan szerezték meg a szülésbe belehalt Itiba Cabubaba négyes ikerei együtt Yaya lopótökét, amelyben a fia, Yayael volt, akinek csontjai halakká változtak és senki nem merte megfogni őket, kivéve Rühes Deminánt, aki leemelte és így mindenki jól belakmározott a hallal*

És mialatt ettek, észlelték, hogy jön Yaya a földjeiről, és ebben a szorult helyzetben vissza akarták rakni a lopótököt a helyére, de nem tudták jól visszaakasztani, és így az leesett a földre és összetört. Azt mondják olyan sok víz ömlött ki abból a lopótökből, hogy teljesen elöntötte a földet, és a vízzel együtt rengeteg hal is kijött; és azt mondják, hogy innen származik a tenger. Innen indultak el és találtak egy férfit, akit Conelnek hívtak, és aki néma volt.

## XI. fejezet

*Azokról a dolgokról, amelyek a négy testvérrel történtek, miközben megszóktek Yayától*

Amint megérkeztek Bayamanaco ajtajához és észrevették, hogy van nála cazabe, azt mondták: „Ahiacabo guárocoel”, ami azt jelenti: „Ismerjük meg ezt a nagyapánkat”. A testvérei mögött Rühes Deminán is belépett, hogy lássa, vajon sikerül-e neki cazabét, vagyis olyan kenyeret szerezni, amelyet azon a vidéken fogyasztanak. Mikor belépett Bayamanaco házába, kérte tőle a cazabét, ami jukkából készült kenyér volt. Ez a kezét az orrába tette és egy aznap készített cohobával teli guanguayót<sup>12</sup> vágott a hátához. A cohoba egy olyan por, amit alkalmanként arra használnak, hogy megtisztuljanak és még más célokból is, amelyekről később ejtek néhány szót. Félkarnyi hosszúságú nádpálcika segítségével fogyasztják, melynek egyik végét az orrba a másikat a porba helyezik, vagyis orron keresztül szívják fel, és ez alaposan megtisztítja őket. A guanguayót adta oda nekik a kenyér helyett, amit készített, majd a törtétek miatt mélységesen felháborodva elment. Deminán ezután visszament a testvéreihez, elmesélte, mi történt Bayamanacóval, és hogy mit kapott a hátára, ami igencsak fájt is neki. Akkor a testvérei látták, hogy nagyon feldagadt. Annyira megnőtt az a duzzanat, hogy majdnem belehalt. Akkor megpróbálták levágni, de nem tudták; ezért fogtak egy fejszét és szétnyitották, és egy élő nőstény teknős jött ki belőle; így megépítették a házat, és nevelték a teknőst. Erről nem tudtam meg többet, és csak keveset segít, amit eddig írtam.

Azt is mondják, hogy a Nap és a Hold egy barlangból bújtak elő, ami egy indián törzsfőnök, Mautiatihuel országában van és a barlangot Iguanaboinának nevezik, nagy tiszteletben tartják és sajátos módon díszítették, a falakra nem alakokat, hanem növényeket és más hasonló dolgokat festettek. És az említett barlangban volt két kicsi, félkarnyi magas, összekötött kezű, kőből készült címí, melyekről úgy tűnt, hogy izzadnak. Ezeket a címiket nagyon megbecsülték, és azt mondják, amikor nem esett az eső, meglátogatták őket, és akkor azonnal eleredt. Az egyiket a címik közül Boinayelnek, a másikat Márohunak hívták.

---

<sup>12</sup> A cohoba vagy yopo – latin neve *Anadenanthera peregrina* – egy pszichoaktív, hallucinogén hatású növény. A guanguayó az ezzel a porral teli lopótököt jelenti.



## XII. fejezet

*Arról, hogy mit gondolnak a halottak bolyongásairól, hogyan néznek ki, és milyen dolgokat csinálnak*  
Hiszik, hogy van egy hely, ahová a halottak járnak, melyet Coaybaynak neveznek, és ami egy Soraya névre keresztelt sziget egyik oldalán található. Az első személyt, aki ezen a helyen járt, Maquetaurie Guayabának hívták, és aki az említett Coabay, vagyis a halottak házának és szobájának az ura volt.

## XIII. fejezet

*Arról, hogyan képzelik el halottaikat*

Azt beszélnek, hogy napközben bezárkóznak és éjszaka indulnak útnak, továbbá, hogy egy guayaba nevezetű gyümölcsöt esznek, amelynek a birsalmához hasonló íze van, és napközben...<sup>13</sup> és éjjel gyümölcsé válnak, multságokat tartanak, és együtt mennek az élőkkel. Ahhoz, hogy felismerjék őket, ezt a rituálét követik: kézzel megérintik a hasukat, s ha nem találják a köldöküket, azt mondják, hogy az illető operito, vagyis halott: ezért mondják, hogy a halottaknak nincs köldökük. Így olykor megtévesztik magukat, hogy nem figyelnek erre, amikor a coaybayi asszonyok egyikével hálnak, és úgy hiszik, hogy a karjaik közt tartják, nem találják őket, mert egy szempillantás alatt köddé válnak. Ez az, amit hisznek a mai napig. Amikor az ember még életben van, a lelkét goeizának nevezik, viszont halála után a lelke az opía nevet kapja; azt mondják a goeiza számos alkalommal megjelenik nekik akár férfi akár női alakban, és azt beszélnek, hogy volt férfi, akinek volt mersze megküzdeni vele, de amikor magához akarta ölelni, a lélek elillant, és a férfi addig nyújtózkodott utána a fák ágain túl is, míg végül fennakadt rajta. És ez az, amit általában hisznek mind a fiatalabbak, mind az idősebbek, és azt is, hogy a holtak megjelennek nekik anyjuk, apjuk, testvéreik, rokonaik vagy más alakjában. A gyümölcs, amelyből, mint mondják, a halottak fogyasztanak, birsalma nagyságú. A holtak napközben sosem jelennek meg nekik, mindig csak akkor, ha már leszállt az éj, ezért senki nem mer éjjel egyedül útnak indulni.

## XIV. fejezet

*Miért gondolják így, és kik hitetik el velük ezt*

Van néhány férfi köztük, akik ezt teszik, és akiket behiquéknek<sup>14</sup> neveznek, ők azok, akik sok csalást követnek el, ahogy majd a későbbiek folyamán még beszámolunk erről, hogy elhíttessék a többiekkel, hogy ők beszélnek a holtakkal, ismerik a többiek minden tettét és titkát, továbbá, hogy betegség esetén képesek megszabadítani őket a kórságtól, és így becsapják őket. Mivel részben én magam is a saját szememmel láttam, jóllehet a többi dolgról csak aszerint számoltam be, ahogyan azt többektől hallottam, különös tekintettel a falu előjáróira, akikkel többet érintkeztem, mint másokkal; ők nagyobb bizonyossággal hisznek ezekben a mesékben, mint mások. Nos, éppúgy, mint a móroknál, náluk is az ősi vallási dalaikban találhatóak meg azok a törvényszerűségek, amelyek szabályozzák az életüket, úgy ahogyan a mórok esetében teszi ezt a szentírás. És amikor énekelni akarják ezeket a dalokat egy bizonyos mayohabao nevezetű hangszert hívnak segítségül, amely fából készült, erős, üreges, és nagyon kecses zeneszerszám, és amely oly hosszú, mint a karunk, és félkarnyi széles. Annak a résznek, ahol megszólaltatják a hangszert olyan formája van, mint a kovács fogószerszámának, a többi rész inkább

---

<sup>13</sup> Az eredeti szövegben is három pont szerepel ezen a helyen.

<sup>14</sup> Kuruzsló, javasember, gyógyító.

buzogányhoz hasonlatos, vagyis úgy tűnik, mintha egy hosszúnyakú lopótök volna. És amikor megszólal ez a hangszer, olyan hangja van, ami még másfél mérföldre is elhallatszik. Ennek a kíséretében éneklük a dalokat, melyek szövegét fejből ismerik; és a hangszeren az előljárók játszanak, akik gyerekkoruktól kezdve tanulják a használatát és énekelni hozzá, ahogy ez szokás. Most pedig szánjunk néhány sort arra a sok más dologra, amelyek ezen pogányok más szertartásaikhoz és szokásaikhoz köthetőek.

#### XV. fejezet

*A behique indiánok megfigyeléseiről, és hogy hogyan gyakorolják az orvoslást, hogyan tanítják az embereket, és hogyan tévednek sokszor a gyógyító módszereikben*

Mindenkinek, vagy legalábbis a Hispaniola szigetén élők többségének különböző szerencsehozó cemicái vannak. Több közülük az apjuk, anyjuk, rokonaik, és az őseik csontjait tartalmazza; ezek kőből vagy fából készültek. És mindkét fajtából sok van; olyanok, akik beszélnek, olyanok, akik élelemhez segítetik őket, mások esőt csinálnak, megint mások pedig szelet fújnak. Ilyen bálványokban, vagy pontosabban szólva ilyen démonokban hisznek ezek az egyszerű tudatlanok, ilyeneket csinálnak, mivel nem ismerik a mi szent hitünket. Amikor valaki beteg, elviszik hozzá a behiquét, aki a fent említett gyógyító. A gyógyítónak ugyanazt az étrendet kell követni, mint a betegnek és annak is kell látszania. A következőképpen cselekszik. Fontos, hogy ő is ugyanúgy megtisztuljon, mint a beteg, és ehhez a művelethez egy bizonyos cohoba port szívnak fel, ami úgy elbódítja őket, hogy nem tudják, mit cselekszenek; öntudatlan állapotukban sok mindent mondanak, és azt állítják, hogy a cemicével beszélnek, és hogy azok azt mondják, hogy belőlük jön a kórság.

#### XVI. fejezet

*Arról, amit ezek a behiquek csinálnak*

Amikor elmennek meglátogatni valamelyik beteget, mielőtt elindulnak hazulról fazekakról összeszedett korommal vagy szénporral feketítik be az arcukat, hogy elhíthessék a beteggel, amit sejtene a betegségéről; és aztán fognak néhány kis csontdarabot és egy kis húst. És mindezt becsomagolják valami olyan dologba, amiből nem esik ki, beleteszik a szájába, miközben a beteg már megtisztult a porral, amelyet említettünk. Amikor a gyógyító belép a beteg otthonába, leül, és mindenki hallgat; és ha vannak gyerekek, kiküldik őket, hogy ne akadályozzák a behiquét a munkájukban, még a fontosabb emberek közül sem marad ott mindenki, csupán egy vagy két ember. Amikor magukra maradnak, güeyo nevű füvet esznek... és egy másik fajta füvet is, amit fél arasznyi hosszú hagymahéjba csomagolnak, a füvet szétmorzsolják a kezükkel majd összegyúriják, a szájukba veszik, hogy kihányják, amit ettek és ez ne legyen ártalmas. Majd elkezdik énekelni a már említett dalt, fáklyát gyújtanak és megisszák azt a levet. Amikor ezzel végeznek, egy ideig nyugodtan ülnek, majd felkel a behique, és a beteghez megy, aki a ház közepében egyedül ül, ahogy mondtuk, és tetszés szerint kétszer megkerüli, elé áll, és megragadja a lábánál fogva, megtapogatja az izmait egészen a lábfejéig; majd kifeszíti, mintha ki akarna tépni belőle valamit. Onnan a ház kijáratához megy, becsukja az ajtót és beszél hozzá: „Menj a hegyhez vagy a tengerhez, vagy ahova akarsz.” És egy fújással, mintha szalmaszálat fújna, megint visszamegy, összeteszi kezeit és becsukja a száját; és remegnek a kezei, mint amikor valaki nagyon fázik, fújja a kezeit, és úgy szívja be a levegőt, mint amikor kiszívják a velót a csontból, és megszípolyozza a beteget a nyakánál vagy a gyomránál, vagy a hátánál vagy az arcánál, vagy a mellkasánál, vagy a hasánál, vagy több testrészénél. Amikor ezzel végez, köhögni és csúnyán

fintorogni kezd, mintha valamilyen keserű dolgot evett volna, a kezébe köp és kiveszi azt, amit már mondtunk, hogy az otthonában vagy az úton a szájába tett, legyen az kő, vagy csont, vagy hús, ahogy az már elhangzott. Ha ez ehető dolog, akkor azt mondja a betegnek: „Tudnod kell, hogy olyan dolgot ettél, ami megbetegített; nézd, hogyan téptem ki a testedből, amit a cemíd beletett, mert nem imádkoztál érte, vagy nem építettél neki templomot, vagy nem adtál neki valamilyen javat”. Ha kő ez a dolog, azt mondja neki: „Őrizd meg jól!” És néha biztosra veszik, hogy azok a kövek jók és segítenek a nőknek megszülni a gyermekeiket, és nagyon vigyáznak rájuk, gyapotba csomagolják, kis kosarakba rakják, és megetetik azzal, amit ők is esznek; és ugyanígy tesznek a cemíkkal, amiket otthon tartanak. Ünnepnep, amikor sok enivalót visznek magukkal, halat, húst vagy kenyeret, vagy bármely más dolgot, mindenképp tesznek a cemí házába, hogy mindenképp ehessen az említett bálvány. A következő napon ezeket az ételeket hazaviszik, miután a cemí evett belőlük. Így segít nekik Isten, ahogy a cemí azokból eszik és nem másból lévén a cemí, egy kőből formált vagy fából készült élettelen dolog.

## XVII. fejezet

### *Arról, hogy a fent említett gyógyítók néha hogyan tévedtek*

Ha az említett beavatkozások után a beteg mégis meghal, és amennyiben a halottnak sok rokona van, vagy egy falu ura és így szembeszállhat az említett behiquével, aki tulajdonképpen egyfajta gyógyító személy, – mert a szegények nem merészkednek harcolni ezekkel a gyógyítókkal –; de az, aki ártani akar neki a következőt teszi: ha tudni szeretné, hogy a beteg a gyógyító hibája miatt halt-e meg vagy azért, mert nem tartotta be az általa előírt étrendet, egy güeyo nevű növényt fogyasztanak, amelynek a bazsalikoméhoz hasonló vastag és hosszúkás levele van, melyet más néven zacónnak hívnak. Veszik ennek a levélnek a nedvét, levágják a halott körmeit és a homlokán lévő haját, majd porrá őrlik azt két kódarab segítségével, melyet azután elkevernek az említett növény nedvével, és megitatják a halottal a száján vagy az orrán keresztül, majd ezután a halottat kérdezik, hogy a gyógyító okozta-e halálát és betartotta-e az étrendet. És ezt annyiszor kérdezzük tőle, amíg az végül oly tisztán és érthetően nem beszél, mintha csak élne; így válaszol is mindarra, amit kérdeznek tőle, és elmondja, hogy a behique nem figyelte az étrendre vagy, hogy ő okozta a halálát. Továbbá, azt is mondják, hogy a gyógyító megkérdezi tőle, hogy életben van-e és hogyan képes olyan tisztán beszélni, mire az azt válaszolja, hogy már halott. És miután megtudták, amit akartak, visszateszik a halottat a sírba, ahonnan kivették, hogy megtudják tőle azt, amit az előbb elmondtunk. De más módon is képesek az említett varázslatra ahhoz, hogy megtudják, amit akarnak; fogják a halottat és egy hatalmas tüzet raknak, ahhoz hasonló, amivel a szénégető csinálja a szenet, és amikor a fahasábokból már csak a parázs marad, rádobják a halottat arra a nagy máglyára és utána földdel borítják be, úgy ahogyan a szénégető teszi a szénrel, és otthagyják annyi időre, amennyire jónak látják. És amikor ott van, úgy kérdezzük őt, ahogyan azt már az előzőekben elmondtuk, mire a halott azt válaszolja, hogy nem tud semmit. Tíz alkalommal teszik fel a kérdést, és onnantól kezdve már nem beszél többet. Megkérdezik, hogy halott-e, de ő nem mond többet, mint az említett tíz válasz.

## XVIII. fejezet

*Hogyan állnak bosszút a halott rokonai, amikor megkapták a választ az italok varázslatával kapcsolatban*

Egy nap összegyűlnek a halott rokonai és várják az imént említett gyógyítót, és úgy ellátják a baját, hogy eltörik a lábát, a karját, betörik a fejét, eltángálják, és ott hagyják, mert azt gondolják, hogy megölték. És este, azt mondják, hogy sok fajta kígyó jön, fehérek, feketék, zöldek és sok más fajta színűek, amelyek összenyalják az arcát és az egész testét a halottnak vélt gyógyítónak, ahogyan azt már említettük. A gyógyító pedig így fekszik két vagy három napig, ahogy mondják, és ez idő alatt a csontjai összeformnak, majd felkel, járkál egy kicsit és hazamegy. És, akik látják őt, azt kérdezik tőle: „Te nem haltál meg?” Mire ő azt válaszolja, hogy a cemík a segítségére voltak kígyók alakjában. És a halottak rokonai, akik nagyon mérgesek, mert azt hitték, hogy megbosszulták a rokonuk halálát, amikor élve látják a gyógyítót, kétségbeesve próbálják a halálba kergetni, elkapják, kikaparják a szemeit és összetörik a heréit, mert azt mondják, hogy ezen gyógyítók közül egyik sem hal meg csupán a sok veréstől és ütéstől, amit kap, ha nem tépik le a heréjüket.

## XVIII. fejezet (kiegészítés)

*Honnan tudják meg azt, amit akarnak attól, akit megégettek és hogyan állnak bosszút*

Amikor széthúzzák a tüzet, pattogó hang hallatszik, a füst felszáll, majd eltűnik a szemük előtt. Bekerül a gyógyító behique házába, aki azon nyomban beteg lesz, ha nem követte a beteg étrendjét, tele lesz fekélyekkel és levedlik az egész teste. Ez bizonyítja, hogy nem tartotta be az étrendet és ezért halt meg a beteg. Amiért megpróbálják megölni, ahogyan már említettük. Ezek hát azok a varázslatok, amelyeket csinálni szoktak.

## XIX. fejezet

*Hogyan készítik és őrzik a fából vagy kőből készült cemi bálványokat*

A fából készületeket így csinálják: amikor valaki útközben lát egy fát, melynek mozog a gyökere; akkor félelemtől reszketve megtorpan és megkérdezi, hogy ki az. Mire ő azt válaszolja neki: „Hívj ide nekem egy behiquét, majd ő megmondja, ki vagyok.” Az ember pedig felkeresi az említett gyógyítót, és elmondja neki, mit látott. Mire a varázsló vagy kuruzsló rögvest odaszalad, hogy megnézzze azt a fát, amiről az ember beszélt neki, leül mellé és cohoba port készít neki úgy, ahogyan arról már korábban említést tettünk a négy testvér története kapcsán. Miután elkészült, feláll, felsorolja minden címét és rangját mintha csak egy nagyhatalmú uraság lenne, és ezt kérdezi tőle: „Mondd, ki vagy te, mit csinálsz itt, mit akarsz tőlem és miért hívatnál? Mondd meg, ha azt akarod, hogy kivágjalak, vagy ha velem akarsz jönni, és hogyan szeretnéd, hogy elvigyelek, és építek neked egy házat birtokkal körülvéve.” Akkor az a fa vagy cemi, melyből a bálvány vagy a gonosz készült, elmondja neki, hogy mit szeretne. És akkor a behique kivágja, és mindezt teszi oly módon, ahogyan azt a fa parancsolta; megépíti a házat a birtokkal és évente többször cohoba port készít neki. Ez arra szolgál, hogy imádkozzon hozzá, hogy kiengesztelje, hogy megtudja az említett cemitől mind a jó, mind a rossz dolgokat, továbbá, hogy gazdagságot kérjen tőle. És amikor azt akarják megtudni, hogy vajon győzelmet aratnak-e majd az ellenségeik fölött, belépnek a házba, ahová csak a kiváltságos előjárók léphetnek be. És közülük is a legfőbb úr az első, aki elkezd a cohoba szertartást és a zenélést; és amíg ezzel foglalatoskodik, a kíséretéből senki sem

szólal meg addig, amíg be nem fejezi. Miután végzett az imádsággal, lehajtott fejjel, karjait a térdén pihentetve ül egy darabig, majd tekintetét az ég felé emeli és beszélni kezd. Akkor mindannyian egyszerre hangosan válaszolnak neki; és miután mindenki megszólalt, hálát adnak, ő pedig elmondja, hogy milyen látomása volt az orrán keresztül felszívott és a fejébe szálló cohoba por okozta mámoros állapotban. És miután beszélt a cemivel, megmondja, hogy győzelmet fognak-e aratni, vagy az ellenségeik elmenekülnek, vagy nagy vérfürdő lesz-e, vagy háborúk, éhínség vagy más hasonló dolog fog-e történni, aszerint, ahogy a bódult állapotában arra emlékszik. El lehet képzelni milyen tudat-állapotban lehet, ha úgy tűnik neki, mintha a házak fejjel lefelé állnának és az emberek lábukkal az ég felé sétálnának. És ezt a port nem csupán a kőből vagy fából készült cemiknek készítik, hanem a holtaknak is, ahogyan arról már fentebb beszámoltunk.

A kőből készült cemik különbözőek. Vannak, akik azt beszélnek, hogy a gyógyítók veszik ki a betegek testéből és, hogy azok teszik a legjobb szolgálatot az állapotos asszonyok esetében a szülés megindításakor. Más cemiknek vastos répagyökérszerű formájuk van földre szétterülő levelekkel, melyek olyan hosszúak, mint a kapribogyó levelei, és amelyek általában a szilfa leveleihez hasonlatosak; mások levelei csak három levélkében végződnek, és úgy hiszik, hogy tőlük függ a jukka növekedése. A retekhez hasonlatos gyökerük van. A jukka levele több mint hat vagy hét levélkéből áll, nem is tudom, mihez tudnám hasonlítani, hiszen nemhogy Spanyolországban, de még más országban sem láttam semmi olyat, ami ehhez hasonlítana. A jukka szára ember magasságú. Beszéljünk most a bálványokkal és cemíjeikkel kapcsolatos hitvilágról, és azokról a csalásokról, melyekben ez által részük van.

## XX. fejezet

*Buya és Aiban cemiről, akiről azt mondják, hogy amikor a háború idején megégették, és ezután jukka levéllel mosdatták meg, kinőttek a karjai, új szemei lettek, és új testet öltött*

A jukka kicsi volt, és a vízzel és a már említett nedvvel locsolták, hogy megnőjön; és állítják, hogy azok, akik az említett cemivel rendelkeztek, megbetegedtek, mert nem tették jukkával. Ezt a cemít Baibramának hívták. És amikor valaki beteg lett, hívták a behiquét, és megkérdezték, hogy mi okozza a betegségét, azt válaszolta, hogy Baibrama küldte rá, mert nem küldtek neki ennyivalót azokkal, akik a házat őrizték. Így mondta a behique, aki ezt Baibrama cemítől tudta.

## XXI. fejezet

*Guamorete cemijéről*

Azt mondják, hogy amikor Guamorete házát építették, aki egy elöljáró volt, elhelyeztek benne egy Corocote nevű cemít. Amikor egyszer háború tört ki közöttük, Guamorete ellenségei felgyújtották a házat, amiben a már említett Corocote volt. Azt mondják, hogy akkor felkelt és elment egy nyilvánzó lövésnyi távolságra lévő helyre, ami a víz közelében volt. És azt is mondják, hogy esténként lejött a ház tetejéről és nőssel hált; és miután Guamorete meghalt, a cemí egy másik törzsfőnök kezébe került és továbbra is nőssel hált. Továbbá azt mondják, hogy a fején két korona nőtt, amiről azt szokták mondani: „Mivel két koronája van, biztosan Corocote fia.” Ezt biztosra vették. Ennek a ceminek hamarosan egy másik törzsfőnöke lett, akit Guatabanexnek hívtak, a lakhelyét pedig Jacaguának nevezték.

## XXII. fejezet

*Egy másik cemíróól, akít Opiyelguobiránnak hívtak és egy Sabananiobabo nevű főember tulajdona volt, akinek az irányítása alá nagyon sok alattvaló tartozott*

Annak az Opiyelguobirán nevű cemínek, azt mondják, hogy négy lába van, mint a kutyának, fából készült és éjjelente sokszor elcsatangolt otthonról az őserdőbe. Ott találtak rá, és amikor hazahozták, megkötözték, de mindig visszatért az őserdőbe. És amikor a keresztények az említett Hispaniola szigetére érkeztek, azt mesélik, hogy megszökött és egy lagúnához ment; és azok, akik követték a nyomait, soha többé nem látták, s nem tudnak róla semmit. Ahogyan hallottam, úgy adom tovább.

## XXIII. fejezet

*Egy másik cemíróól akít Guabancexnek hívtak*

Ez a Guabancex nevű cemí egy, a főurak törzsfőnökének, Aumatexnek az országában volt. Ez egy női cemí, és mondják, hogy két másik társa is van; az egyik hírnök, a másik meg az, aki összegyűjti a vizet és rendelkezik felette. Mondják, hogy amikor Guabancex haragra lobban, képes megmozgatni a szelet és a vizet, földig rombolni a házakat és kitépni a fákat. Ez egy női cemí és annak az országnak a köveiből készült; és a társaságában lévő két cemí közül az egyiket Guataubának, ő a hírnök, aki Guabancex parancsára felszólítja az ország összes cemíjét, hogy segítsenek sok szelet és esőt csinálni. A másikat Coatrisquiének hívják, és azt mondják róla, hogy ő gyűjti egybe a hegyek között a völgyekben található vizet és utána hagyja lezúdulni, hogy elpusztítsa az országot. És ezt teljesen biztosra veszik.

## XXIV. fejezet

*Amit egy másik, Baraguabael nevű cemíróól hisznek*

Ez a cemí Hispaniola sziget egyik főemberének a cemíje, egy bálvány, és különböző nevekkal illették, és úgy találták meg, ahogy most hallani fogjátok. Azt mondják, hogy egy nap, mielőtt a szigetet még felfedezték volna, a múltban, nem tudni mennyi idővel ezelőtt, egy vadászat alkalmával, találtak egy bizonyos állatot, amelyet üldöztek, és az az állat egy gödörbe menekült; és amikor keresték az állatot, és egy faröngköt láttak, ami egy élő dolognak tűnt. A vadász, aki ezt látta, elfutott az urához, aki főúr és Guaraionel apja volt, és elmondta neki, amit látott. Aztán odamentek és úgy találták a dolgot, ahogy a vadász mondta; és megfogták azt a rönköt, és építettek neki egy házat. Azt mondják, hogy többször elhagyta azt a házat, és arra a helyre ment, ahonnan hozták, de már nem ugyanoda, hanem a közelébe. Ezért az előbb említett főúr vagy az ő fia Guaraionel, megparancsolta, hogy keressék meg, és elrejtőzve találtak rá; újból megkötözték, és beletették egy zsákba. S annak ellenére, hogy megkötözték még így is elment. És ezt a tudatlan emberek teljesen biztosra veszik.

## XXV. fejezet

*Azokról a dolgokról, melyek megerősítik azt, amiket Hispaniola sziget két törzsfőnöke, nevezetesen Caciabaquel, aki a már említett Guarionex édesapja volt, és Guamanacoel mondtak*

Annak a nagy úrnak a tiszteletére, akiről azt mondják, hogy a mennyekben van, ahogyan azt már megírták ennek a könyvnek az elején, Cácihu böjtöt tartott, melyet rendszerint mindannyian megtartottak. Amely böjt miatt be vannak zárva hat vagy hét napig anélkül, hogy bármit is fogyasztnának, kivéve a növények nedvét, melyekkel meg is mosakodnak. Miután letelt ez az idő, elkezdnek tápláló ételeket magukhoz venni. És

abban az időszakban, amikor böjtöltek, a legyengülés következtében, melyet a testükben és a fejükben éreztek, úgy mondják, hogy tán néhány általuk áhított dolgot is láttak. Ez oknál fogva mindannyian tartják a böjtöt a cemíjeik tiszteletére, hogy megtudják, vajon győzedelmeskednek-e ellenségeik felett vagy azért, hogy vagyonhoz jussanak, vagy bármely más dolog miatt, amire áhítoznak.

És mondják, hogy ezen indián törzsfőnök megerősítette, hogy beszélt Yucahugamával, aki elmondta neki, hogy akik életben is maradnak az ő halála után, csak kevés ideig fogják élvezni hatalmukat, mert jönni fognak olyan emberek, kik ruhát hordanak, és akik uralkodni fognak felettük és megölik őket és éhen fognak halni. De ők először úgy vélték, hogy ezek valószínűleg kannibálok lesznek, majd később azt gondolván, hogy ezek nem tesznek mást, csak fosztogatnak és továbbállnak, azt hitték, hogy másféle embereknek kell lennie azoknak, akikről a cemí mesélt. Ezért most úgy hiszik, hogy az Admirálisról van szó és az embereiről, akiket magával hoz.

Most pedig szeretném elmondani azt, amit láttam és tapasztaltam, amikor én és a rendtársaim Kasztíliaba készültünk. És én, Ramón testvér, a szegény remete, itt maradtam és elmentem a Magdalena erődhöz, melyet Kolumbusz Kristóf, az Admirális úr, a Szigetek és az Indiák földjének alkirálya és kormányzója építtetett legfőbb méltóságaink, Ferdinánd király és Izabella királyné utasítására. Ott, abban az erődben, annak kapitánya, Artiaga társaságában, akit a már említett Kolumbusz úr nevezett ki annak, kérem az Urat, hogy a szent keresztény hit fényével világosítsa meg az említett Magdalena tartományban lévő eljárók házáat, mely tartományt Macorísnak neveztek, annak urát pedig Guanáoboconelnek, melynek jelentése Guanáobocon fia. S ebben az említett házban éltek a szolgálóik és kegyeltjeik is, akiket naboriáknak hívtak; összesen tizenheten voltak, egytől-egyig rokonok, akik közt volt öt fivér is. Közülük az egyik meghalt, a másik négy viszont megkeresztelkedett. És úgy hiszem mártírként haltak meg, ahogy az halálukban és állhatatosságukban kitűnt. Aki először keresztelkedett meg és elsőként is lelte halálát egy Guaticaba nevű indián volt, aki a keresztségben a Juan nevet kapta. Ez a keresztény indián volt az első, aki erőszakos halált halt, és biztos vagyok abban, hogy ez mártírhalál is volt egyben. Mert ahogyan én azt másoktól megtudtam, akik jelen voltak halálának pillanatában, azt mondta: „Én Isten szolgája és fia vagyok.” És ugyanígy, ugyanezen szavakkal az ajkán halt meg testvére, Antón is. Ezen ház emberei mind a társaságomban voltak, ami engem nagyon megörvendeztetett. Azok, akik életben maradtak és a mai napig élnek, mind keresztények az említett Kolumbusz Kristóf, az Indiák alkirálya és kormányzója művének köszönhetően, és mára már az Úr kegyelméből még több keresztény van.

Most pedig meséljük el azt, ami Magdalena tartományban történt. Amikor az említett Magdalena területén voltam, az említett Admirális úr Artiaga és néhány keresztény segítségére sietett, akiket egy magas rangú indián törzsfőnök, Canoabó alattvalói ostromoltak. Az Admirális úr akkor azt mondta nekem, hogy Magdalena területén, vagy hívják azt Macorísnak, más nyelvet beszélnek, amelyet az ország többi részén nem értenek. Én azonban menjek és éljek a másik magas rangú indián törzsfőnökkel, Guarionexszel, aki sok ember felett uralkodott, mert azt a nyelvet mindenhol megértették. Így az ő parancsára elmentem, hogy a nevezett Guarionexszel éljek. És bizony az is igaz, hogy azt mondtam Kolumbusz kormányzó úrnak: „Uram, hogyan akarhatja Őfelsége, hogy én Guarionexszel éljek, mikor nem tudok más nyelvet, csak amit a Macoría tartományban beszélnek?” Kérem, adjon nekem engedélyt arra Őfelsége, hogy jöjjön velem valaki a nuhireyiek közül, akik később keresztények lettek, és akik

mindkét nyelvet ismerték. Amely engedélyt meg is adta nekem, és azt mondta, hogy vigyem magammal azt, akit a leginkább szeretnék. És az Úr az ő jóságából kísérőként adta nekem az indiánok legjobbját, aki leginkább jártas volt a szent keresztény vallás tanaiban; és később elvette őt tőlem. Dicsértessék az Urat, aki nekem adta, és aki elvette tőlem. Az igazat szólva, én őt jó fiúnak és testvéremnek tartottam; ő volt Guaticabanu, aki később keresztény lett és Juannak hívták.

Azokról a dolgokról, melyek ott történtek velünk, én, szegény remete, ejteni fogok most néhány szót, és arról is, hogyan indultunk el én és Guaticabanu, és mentünk az Izabella erődhöz, ahol az Admirális úrra vártunk addig, amíg vissza nem tért a Magdalena erődből. És amint visszatért, a kormányzó úr elküldött minket egy másik személy, Juan de Ayala kíséretében, aki egy olyan erőd kapitánya volt, melyet a nevezett kormányzó, Kolumbusz Kristóf úr építtetett fél mérföldre attól a helytől, ahol nekünk kellett laknunk. És az Admirális úr megparancsolta az említett Juan de Ayalának, hogy adjon nekünk enni mindabból, ami az erődben volt található, amelyet Concepciónnak hívtak. Ennek következtében mi majdnem két évig éltünk azzal a Guarionex törzsfőnökkel, miközben folyamatosan tanítottuk a keresztény hitre és szokásokra. Kezdetben igyekezett és azt a reményt keltette, amit mi annyira szerettünk volna, hogy keresztény lesz belőle, és kérte, hogy tanítsuk meg neki a Miatyánkot, az Ave Mariát és a Hiszekegyet és az összes imádságot és dolgot, melyek a keresztény hit sajátja. És így megtanulta a Miatyánkot, az Ave Mariát és a Hiszekegyet, melyeket azután sokan mások is megtanultak a házából; és minden reggel imádkozott és tette ezt azért, hogy az ő házából valók is naponta kétszer mormolják az imádságokat. Viszont később megneheztelt, felhagyott ezen jó törekvésével a terület más előjáróinak hibájából, akik megrótták őt, amiért engedelmeskedni akart a keresztények törvényének, mely keresztények gonoszak voltak és erővel uralmuk alá kényszerítették a földjeiket. Ezért azt tanácsolták neki, hogy ne foglalkozzon többé a keresztények dolgaival és inkább összpontosítson és esküdjön fel az elpusztításukra, lévén, hogy úgysem tudják kiengesztelni őket, és megakadályozni, hogy ne azt tegyék, amit akarnak. Így, miután már nem akart keresztény lenni, hogy eltávolodott attól, amit tanítottunk neki, úgy döntöttünk, hogy otthagyjuk azt a helyet és elmegyünk oda, ahol több babér teremhet számunkra az indiánok tanítása és a szent hit dolgainak megismertetése vonatkozásában. És így elmentünk egy másik rangos törzsfőnökhöz, aki igaz hajlandóságot mutatott keresztény hit iránt. Ezt a törzsfőnököt Mabiатуének hívták.

## XXV. fejezet (kiegészítés)

*Hogyan indultunk el az említett Mabiатуé földjére, vagyis én, Ramón Pané testvér, a szegény remete; Juan de Borgoña, ferences rendi szerzetes és Juan Mateo, aki elsőként keresztelkedett meg Hispanola szigetén*

A második nap, miután elindultunk Guarionex falujából és birtokáról, hogy elmenjünk egy másik törzsfőnök, Mabiатуé földjeire, Guarionex emberei építettek egy házat a szentély mellé, amelyben hagytunk néhány képet, ami elé le tudnak térdelni, imádkozni és vigaszra lelteni azok, akik meg akartak keresztelkedni, mint a már előbb említett Juan Mateo anyja, testvérei és rokonai. Juan Mateo volt az első keresztény, akihez hét másik csatlakozott; és utána a házuk valamennyi lakója kereszténnyé lett és végig kitarítottak a hitünk mellett. Ily módon, az említett család ott maradt vigyázni a szentélyre és néhány birtokra, amit korábban én műveltem vagy műveltettem. És a Mabiатуé földjére való távozásunkat követő második napon hat férfi ment a szentélyhez és Guarionex



parancsára felszólították az azt őrző hét katekumént<sup>15</sup>, hogy fogják meg és rombolják szét azokat a képeket, amelyeket Ramón testvért hagyott az említett hívőknek megőrzésre, mivel Ramón testvér és a társai már elmentek és nem fogják megtudni, hogy kik tették. Mert Guarionex hat szolgálója, aki a szentélyhez ment, hat fiatalot talált ott, akik őrizték azt, félve attól, ami azután be is következett. És a fiatalok, mert erre tanították őket, azt mondták, hogy nem akarják, hogy bemenjenek; azonban a szolgálók erőszakkal behatoltak, fogták a képeket és elvitték azokat.

## XXVI. fejezet

*Arról, ami a képekkel történt, és arról a csodáról, amit Isten tett, hogy megmutassa hatalmát*

Miután kijöttek a szentélyből, ledobálták a földre a képeket, földet dobtak rá, majd rájuk vizelve ezt mondták: „Most lesznek csak szépek és nagyok a te gyümölcsaid.” Jó termést hoznak majd abban a szántóföldben, mondták, és mindezt pusztá gúnyból cselekedték.<sup>16</sup> Ezt látva, a szentélyt az említett katekumenek parancsára őrző legények szaladtak a feljebbvalóikhoz, akik a birtokaikon voltak, és elmondták nekik, hogy Guarionex emberei szétzúzták és megszenteltelenítették a képeket. Értesülve a történetről, félbehagyták, amit csináltak, és kiáltozva rohantak az Admirális testvéréhez, Bartolomé Colónhoz, akihez az a kormányzóság tartozott, miután az Admirális visszatért Kasztíliaába, hogy tudomására hozza mindezt. Ő, mint az alkirály helyettese és a szigetek kormányzója, pert indított a gonosztevők ellen, és miután megbizonyosodott az igazságról, megparancsolta, hogy nyilvánosan égessék meg őket. Guarionexet és hűbéreseit azonban ez sem tántorította el attól a gonosz szándékuktól, hogy az adóbeszedésre, melyet aranyban fizettek, kijelölt napon, megöljék a keresztényeket. De az összeesküvésük kitudódott, és így azon a napon, amikor azt végre akarták hajtani, elkapták őket. Mindezek ellenére továbbra is kitartottak perverz tervük mellett, és azt végre is hajtották, megöltek négy embert és Juan Mateót, a legfőbb keresztényt, valamint a testvérét, Antónt, akit szintén megkereszteltek. Elrohantak oda, ahová a képeket rejtették és darabokra törték azokat. Néhány nap elmúltával azon területnek a földesura kiment, hogy kihúzkodja a gumókat<sup>17</sup> a földből, mely gumók a karórépához hasonlatos bizonyos gyökerek voltak, míg mások a retekhez hasonlítottak; és azon helyen, ahol a képek voltak eltemetve, két vagy három ilyen gumó is nőtt úgy, hogy keresztet formáztak. Lehetetlen volt, hogy bárki is ilyen keresztet találjon, de Guarionex anyjának sikerült, aki a legrosszabb asszony volt, akit megismertem azokon a területeken, és aki ezt hatalmas csodának tulajdonította, és ezen szavakat intézte Concepción várparancsnokának: „Isten mutatta ezt a csodát ott, ahol a képeket találták, és csak Isten tudja, hogy miért.”

Most pedig meséljük el, hogyan váltak keresztényekké az első lakosok, akik a szent keresztiségben részesültek, és arról is ejtsünk néhány szót, hogy mi az, ami szükséges ahhoz, hogy mindannyian keresztényekké váljanak. És ténylegesen a szigetnek nagy szüksége van ilyen emberekre, hogy megbüntessék az urakat, amikor azok arra rászólgálnak, továbbá, hogy megismertessék a lakosokkal a szent katolikus hitet, és megtanítsák őket erre; hiszen nem tudnak és nem is képesek szembeszállni. Őszintén

---

<sup>15</sup> Keresztelésre előkészülő személy.

<sup>16</sup> José Juan Arram megjegyzése szerint nem bosszúból cselekedtek, hanem ez a földműveléshez kapcsolódó rituálék része volt, amellyel jobb termést akartak elérni.

<sup>17</sup> A szövegben az *ajes* szó szerepel, amely a batátához hasonló gumós növény.

mondhatom, belefáradtam, mire mindezt megtudakoltam, de biztos vagyok abban, hogy így is érteni fogják, amit idáig elmondunk; hisz kevés szóból is ért az okos.

Az első keresztények Hispaniola szigetén azok voltak, akiket fent említettünk, nevezetesen Naboría, kinek házában tizenhét ember volt, akik mindannyian keresztények lettek csupán azért, hogy megtudták, egy Isten van, aki teremtett mindent, a földet és az eget, anélkül, hogy más dolgot vitattak volna, vagy ezt bárki megmagyarázta volna nekik, hiszen hajlamosak voltak könnyen elhinni bármit. De a többieknél bizony szükség van erőszakra és találgatásra, mert nem vagyunk egyformák. Ahogy az ő esetükben minden jól kezdődött és még jobban végződött, talán lesznek mások is, akik ilyen jól fogadják a tanításunkat, melyekhez most erőszakra és büntetésre van szükség.

Az első, aki szent keresztiségben részesült Hispaniola szigetén Juan Mateo volt, aki Máté apostol napján keresztelkedett 1496-ban, és később mindenki azzá vált a házából, amelyben így sok keresztény élt. Persze kicsit gyorsabban menne, ha lenne, aki oktassa őket és megismertesse velük a katolikus vallást és lenne, aki megzabolázza őket. És ha valaki azt kérdezi tőlem, miért hiszem, hogy ez így egyszerű, azt felelem, hogy a saját két szememmel láttam, és különösképp egy Mahubiatíbire nevű indián törzsfőnök esetében, aki már három éve erős akarattal mondogatja, hogy keresztény akar lenni, és csak egy feleséget akar, kettő vagy három is van nekik, sőt az előjáróknak akár tíz, tizenöt vagy húsz is.

Ez az, amit megtudhattam és megérthettem a Hispaniola szigetén élő indiánok szokásairól és rítusairól az ebbe fektetett igyekezetemnek köszönhetően. Nem törekszem sem spirituális, sem világi haszonra. Engedelmeskedjek a mi Urunknak, ha ez hasznára és szolgálatára válik, hogy megadja a kegyet, hogy továbbra is ki tudjak tartani, és ha másképp kell lennie, hát vegye el a józan eszemet.

*Vége a szegény remete, Ramón Pané munkájának.*

A fordítás Fray Ramón Pané: *Relación acerca de las antigüedades de los indios* (el primer tratado escrito en América), edición de José Juan Arrom, México, Siglo Veintiuno, 1988. kiadás alapján készült.

Fordították: Andrasek Fruzsina, Kis Cintia, Péter Ildikó, Zádori Ramóna  
Lektorálta és a lábjegyzeteket készítette: Csikós Zsuzsanna



# BALATONFÜREDI FORDÍTÓMŰHELY

2017. május 24–27.

---



## Darvasi László Csókok története



„Köztudott, hogy csókban a portugálok a legjobbak. Igen játékos a spanyol és az olasz csók. Az angoloknak, németeknek, hollandoknak hideg és nehéz a nyelve, a svédeknek, norvégoknak, finneknek hideg és fúrge. A dánok álmatagok. Ritkán csókolnak az írek és a svájciak. A csehek nyálasak, de kitartóak. A lengyelek nem szeretik lehunyni a szemüket. A románok szenvedélyesek, a görögök fáradékonyak. Az oroszoknak alatt jár a kezük. A magyarok a fogaikat is használják...”

(Darvasi László, *Portugál*, Budapest, József Attila Kör – Pesti Szalon Könyvkiadó, 1992, 38.)

## László Darvasi Historia del beso



“Es bien sabido que, en lo que respecta a besar, los portugueses son los mejores. El beso español y el italiano es bastante travieso. La lengua de los ingleses, alemanes y holandeses es fría y pesada; la de los suecos, noruegos y finlandeses, fría y ágil. Los daneses están en las nubes. Raras veces besan los irlandeses y los suizos. Los checos son babosos pero persistentes. A los polacos no les gusta cerrar los ojos. Los rumanos son apasionados. Los griegos tienen poco aguante. Las manos de los rusos se pierden por abajo. Los húngaros, además, utilizan sus dientes...”

Fordították: Bíró Orsolya, Fuchs Bernadett, Majoros Csilla  
Lektorálta: Marcos Eduardo de Juana Espinosa

## László Darvasi História do beijo



“É sabido que a beijar os portugueses são os melhores. O beijo espanhol e italiano é bastante brincalhão. A língua dos ingleses, alemães e holandeses é fria e pesada, e a dos suecos, noruegueses e finlandeses é fria e ágil. Os dinamarqueses são sonolentos. Os irlandeses e os suíços raramente dão beijos. Os checos são babosos, mas perseverantes. Os polacos não gostam de fechar os olhos. Os romenos são passionais e os gregos cansam-se facilmente. Com os russos, as mãos vequeiam lá por baixo. E os húngaros até os dentes utilizam...”

Fordították: Bense Mónika, Böngyik Ádám, Mészáros Enikő  
Lektorálta: João Miguel Henriques

## László Darvasi Storia dei baci



“Ben noto che nel baciare i portoghesi sono i migliori. Il bacio italiano e quello spagnolo sono assai vivaci. La lingua degli inglesi, dei tedeschi e degli olandesi è fredda e dura. Quella degli svedesi, dei norvegesi e dei finlandesi è fredda e vispa. I danesi quasi si addormentano. I baci irlandesi e svizzeri sono rari. Quelli dei cechi sono viscosi, ma tenaci. I polacchi non amano chiudere gli occhi. I rumeni sono focosi, i greci un fuoco di paglia. I russi smanacciano dabbasso. Gli ungheresi ci danno dentro con i denti...”

Fordították: Bimbó Dorina, Ferencz Judit, Godó Edit, Jenei Orsolya  
Lektorálta: Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter

## László Darvasi Història del petó



“És ben sabut que en fer petons els portuguesos són els millors. Els petons dels espanyols i italians són força juganers. Els anglesos, els alemanys i els holandesos tenen la llengua freda i pesada, els suecs, els noruecs i els finlandesos la tenen freda i destra. Els danesos estan endormiscats. Poques vegades besen els irlandesos i els suïssos. Els txecs són cursis, però perseverants. Als polonesos no els agrada tancar els ulls. Els romanesos són apassionats, els grecs es cansen fàcilment. Les mans dels russos llisquen cap avall. Els hongaresos utilitzen també les dents...”

Fordították: Kupecz Orsolya, Nemes Krisztina, Szekeres Mónika  
Lektorálta: Andreea Isabella Stefan

## László Darvasi Musuen historia



“Jakínekoa da, musuetan portugaldarrak onenak direla. Nahiko jostalariak dira musu espainiarrak eta italiarrak. Ingelesen, alemaniarren eta holandarren mihia hotza eta astuna da, suediarrena, norvegiarrena, finlandiarrena hotza eta bizkorra da. Daniarrak logaletuak. Guxtitan musu ematen dute irlandarrek eta suitzarrek. Txekiarrak lerdetsuak, baina saiatuak. Poloniarrek ez dute atsegin begiak ixtea. Errumaniarrak sutuak, greziarrak nekaerazak. Errusiarren eskuak azpian dabilta. Hungariarrek hortzak ere erabiltzen dituzte...”

Fordították: Molnár Sára, Ulicsni Viktor  
Lektorálta: Oxel Uribe-Etxebarria Lete

## Szív Ernő A kerékpározás dicsérete



Ezzel a tárcával voltaképpen Herr D.-nek tartozom. Herr D.-vel egy Münchentől délre eső, festői falucskában ismerkedtem meg. Vagyis először Frau Herz ismerkedett meg velem. Herr D. egy napon felsántikált a szállásunkra, s ott tudomására adta Frau Herznek, hogy a tekintélyes délnémet lap helyi mellékletében olvasott egy írást az urától, s bár örül, hogy itt, e festői helyen magyar tollforgatóra lel, kritikai észrevételeit mégsem tudja – nem is akarja – elrejtetni, lévén az említett írás tartalmilag és formailag elhibázott. Herr D. szerette volna a hibákat személyesen is elemezni, s ezért randevút ajánlott Frau Herz férjének, aki ezt a találkozózt el is fogadta. Mint később kiderült, Herr D. magyar származású, a világhírű Siemens cég nyugalmazott aligazgatója, és aktív korában a világközlekedéssel foglalkozott. Herr D.-nek volt lakása São Paulóban, aztán volt otthona New Yorkban, illetve München Rózsadombján is. Búskomorság miatt évente egy hónapot mégis magánklinikán töltött a festői falucskában, spártai körülmények között, a betegfehér falakat és a gyógyszeres fibulákat bámulva. Mintha függőlegesen feszülő damilrengeteg lenne, zuhogott az eső, amikor a klinikára értem. Herr D. az ágyban feküdt, és éppen búskomor volt. Szomorúan elmondta, hogy az az írás, amiben a sörivás magyar sajátosságait taglaltam, nemcsak neki, de tudós kezelőorvosa, mi több egynémely magasan kvalifikált betegtársa számára is csalódást okozott. Helytelen elképzelés, miszerint a sört magyarul, csehül vagy németül lehetne inni. Nem vitatkoztam, mert egy magánklinikán nem vitatkozik az ember. Aztán Herr D. a közlekedésről beszélt, igen szomorúan, de olykor megcsillanó szemekkel. Hogy a közlekedés története voltaképpen az emberiség története, hogy közlekedés nélkül nincsen történelem, nincsen megváltás és bűnbeesés, és nincsen remény. Például Jézus Krisztus és Mohamed, hovatovább az Ördög is igen sokat közlekedett – közlekedik. Zuhogott kint az eső, és jó volt hallgatni a szomorú Herr D.-t. Azóta is gyakran gondolok rá, ha közlekedem. És én is gyakran közlekedem.

Köztudomású, hogy a tárcáírásban a sétát nevezik az emberi közlekedés legadekvátabb megnyilvánulásának. Szerintem ez egy jó szándékú, ám felszínes, következképpen alapvetően elhibázott megállapítás. A sétáló ember lassú és megbízhatatlan, hovatovább rendre leragad a részletekben. A sétáló ember ábrándozó, túl komoly és sajnos hiú is. Nárcisztikus hivatástudat jellemzi. Talán túlon túl szigorú vagyok. De vegyük figyelembe, hogy az emberiség egyik fele, jelesül a nők általában véve nem tudnak sétálni, mert nyomban útjukat állja a tavaszi divat kirakata vagy egy másik nő, és akkor ez már egy más jellegű tevékenység. Sétálni csak pénzzel a zsebben lehet. A pénztelen ember nem sétál, hanem lődörög, lófrál, és azon gondolkodik, hogyan lehetne pénzt szerezni. A sétálás magabízó és megingathatatlan arisztokratizmusától idegen a kétségbeesés, a szenvedély, a hit. A sétálás panteizmusa olykor kóros önimádatot leplez. Mindezzel együtt sétálni jó, olykor hasznos is; temetőben, klinikakertben, börtönudvaron vagy számocás erdei úton más irányú mozgásforma nem is igen ajánlatos. Ám ezzel csaknem ki is merültek a lehetőségek.

Vonal alá szorítva képtelenség valamennyi közlekedési eszközt az érdemei szerint számba venni. Autó, repülő, vonat és hajó – megannyi fontos és nélkülözhetetlen jármű. Fölöttébb megnyerő közlekedési mód a kutyaszán, a lanovka, a magasvasút, a biga, a bob, a kínai kézi húzó kocsi, valamint a komp. Azt hiszem, a komp a

legfilozofikusabb jármű, világokat és távoli partokat köt össze, mélységek fölött hajóz lassú méltósággal, városnyi embereket enged a testére – és igen könnyen elsüllyed.

De vajon Herr D., aki a világgözlekedéssel foglalkozott, szeretett-e kerékpározni? Volt-e kerékpárja egy ilyen befolyásos embernek? Tulajdonképpen ezért íródik e tárca, a kerékpározás dicséretéért, azért a közlekedési eszközért, amely leginkább harmóniában van az emberi gondolkodás sebességével. A kerékpár az a jármű, amely roppant távlatokat ad, mégsem kényelmesít el. S bár a világ egyre kisebb, a kerékpár ebben a bűnös földzsugorító tranzakcióban nem vesz részt. Hajthatunk olyan gyorsan, ahogy odafenn kergetőznek a hülye báránnyelűk, s olyan lassan, ahogyan Vidács néni ballag az uráért a kocsmába. A kerékpár a közlekedés szigorú és igazságos tekintete. Ami a literatúrában epikus sodrás, a nyelv szabad, mégsem teljesen öntörvényű áramlása, az a közlekedésben a kerékpár. A bicikli. Esetleg a tricikli, ha túl súlyos a terhünk – a mondanivalónk. Kerékpározunk át a szomszéd városrészbe, máris kész egy tárca, egy kisnovella. Békéscsabától Szegedig kerékpározva kigondolhatjuk egy szép és kietlen regény első fejezetét. Nincs egyetlen olyan közlekedési eszköz, amely a szerelmi aktus jóleső, boldog sóhajtozásait olyan történeti hűséggel lenne képes felidézni, mint a nyikorgó, régen olajozott kerékpár. És aztán az is milyen szép, ha leesik a lánc. Nem esünk kétségbe, mert kerékpárt szerelni még a hülye is tud. Na és a szembe fúvó, süvítő szél! Meredeken felfelé megismerkedünk Sziszifusz szenvedésével, és alig várjuk, hogy visszafelé jöjjünk. Vázon lehet vinni a nőt, vagy ha szert teszünk egy harcos feministára, akár ő is vihet bennünket – férfiakat. Esetleg férfi is vihet férfit, nő nőt, egy kerékpár erre is fel van készítve, a kerékpár ezt is tudja. Egyszerűen alig akad olyan igénye a világnak, ami előtt a kerékpár kapitulálna. Beavatottak szerint némi gyakorlás után még a haladó kerékpáron is nagyszerűen és igen nagy élvezettel lehet nemi cselekedeteket végezni. Továbbá a kerékpárral lehet ölni, életet menteni, és a postások is kerékpárral járnak. A kerékpár feloldja a legrongyabb szorongást, a kishitúséget. Magyarországon nincsen olyan polgár, akitől életében ne loptak volna el legalább egy kerékpárt. Ily módon, ha egy magyartól kerékpárt lopnak, akkor a kárvallott a következő mozdulattal máris másikat lop helyette. Vagyis a kerékpár mobilizálja és összetartja a társadalmat, miközben folyamatos kreativitásra, a morál és az emberszeretet újraértelmezésére ösztökél. Talán csak egyetlen olyan tulajdonsága van, amiről nem tudom, erény-e vagy mégis inkább hiányosság. Tanácstalan vagyok, mert ha erény, akkor a kerékpár egyszerűen tökéletes. (Mint az Isten.) Szóval, hogy néha nem árt felpumpálni.

(Szív Ernő, *A kerékpározás dicsérete*, in: *Hogyan csábítsuk el a könyvtáros kisasszonyt?*, Pécs, Jelenkor Kiadó, 1997, 67–70.)



## Ernő Szív

### Elogio a la bicicleta



Este folletín en realidad se lo debo a Herr D. Conocí a Herr D. en un pueblecito pintoresco al sur de Múnich. Mejor dicho, primero le conoció Frau Herz. Un día Herr D. subió cojeando a nuestro alojamiento y dio a conocer a Frau Herz que había leído un texto de su marido en un suplemento de un prestigioso periódico local del sur de Alemania y, aunque se alegrara de haber hallado a un dibujante de palabras húngaro aquí, en este lugar pintoresco, ni podía ni quería, sin embargo, ocultar sus observaciones críticas, dado que, tanto el contenido como la forma de dicho texto eran erróneos. Herr D. también quería analizar los errores en persona y por eso le ofreció un encuentro al marido de Frau Herz, quien aceptó esta invitación.

Como se descubrió más tarde, Herr D procedía de Hungría y era el antiguo vicedirector, ya jubilado, de la empresa mundialmente conocida Siemens, y en su periodo de actividad se dedicaba a la circulación global. Herr D. tuvo piso en Sao Paulo, después hogar en Nueva York y también en el mismísimo Beverly Hills de Munich. Por melancolía, cada año pasaba un mes en una clínica privada de este pueblecito pintoresco, en circunstancias espartanas, contemplando las pálidas paredes y los frascos de medicamentos. Cuando llegué a la clínica, diluviaba de tal manera que parecía un bosque de hilos de nylon colgados verticalmente. Herr D. estaba acostado en la cama y justo en ese momento estaba melancólico. Me contó con mucha tristeza que ese texto en el que yo había presentado las características de la manera húngara de beber cerveza le había decepcionado no solo a él, sino también a su sabio médico e incluso a otros pacientes bien leídos. Es erróneo pensar que se puede beber cerveza en húngaro, en checo o en alemán. No empecé a discutir porque en una clínica privada uno no discute. Después, Herr D. habló de la circulación de manera bastante triste, aunque en ocasiones con brillo en sus ojos. Habló de que la historia de la circulación es en realidad la historia de la humanidad, que sin circulación no hay historia, no hay redención, ni pecado original, ni tampoco hay esperanza. Por ejemplo, Jesucristo y Mahoma, e incluso el Diablo circulaban –circulan– mucho. Fuera estaba diluviando y daba gusto escuchar al triste Herr D. Desde aquel momento pienso en él a menudo cuando circulo. Y yo también circulo a menudo.

Es bien sabido que según los folletines, andar es la manifestación más adecuada de circulación humana. A mi juicio, esta es una afirmación bien intencionada, aunque superficial, y por tanto errónea ya desde su fundamento. Una persona que anda es lenta y no es de fiar; además sus ojos se pierden en los detalles constantemente. Una persona que anda es soñadora, demasiado seria y desafortunadamente también creída. Se caracteriza por un espíritu de vocación narcisista. A lo mejor soy demasiado severo. No obstante, deberíamos tener en cuenta que una parte de la humanidad, mejor dicho, las mujeres en general, no pueden andar, puesto que un escaparate con moda de primavera u otra mujer en seguida les cierra el paso, y entonces esto ya se convierte en una actividad de carácter diferente. Andar es algo que solo se puede hacer con el bolsillo lleno. Una persona sin dinero no anda, sino deambula, vaga por las calles pensando en cómo conseguir dinero. La desesperación, la pasión y la fe son ajenas al aristocracismo seguro e inquebrantable del acto de andar. El panteísmo del acto de andar a veces esconde una egolatría patológica. Con todo, andar es placentero y a veces incluso es útil; en un cementerio, en el jardín de una clínica, en el patio de una cárcel o por un

sendero rodeado de madroños ni siquiera sería recomendable ningún otro tipo de ejercicio físico. Sin embargo, con esto ya casi se han acabado las posibilidades.

Teniendo en cuenta las virtudes de los diferentes medios de transporte, es imposible meterlos todos en el mismo saco. Coche, avión, tren y barco – todos ellos vehículos importantes e imprescindibles. Medios de circulación sumamente atractivos son el trineo tirado por perros, el teleférico, el monorraíl, la cuadriga, el trineo de bobsleigh, el carro de mano chino y también el ferry. Creo que el ferry es el vehículo más filosófico, que conecta mundos y costas lejanas, navega con lenta dignidad sobre las profundidades, acoge en su cuerpo a toda una ciudad de personas – y se hunde con mucha facilidad.

Sin embargo, a Herr D., que se dedicaba a la circulación global, ¿le gustaría andar en bicicleta? ¿Una persona tan influyente tendría una bicicleta? En realidad, por eso se está escribiendo este folletín, como elogio a la bicicleta, ese medio de circulación que se encuentra en el estado de mayor armonía con la velocidad del pensamiento humano. La bicicleta es el vehículo que ofrece mayor alcance, pero sin hacer que uno se apoltrone. Y, aunque el mundo se haga cada vez más pequeño, la bicicleta no participa en esta transacción pecadora que estrecha nuestra tierra. Podemos pedalear tan rápido como juegan las tonas de las nubes al pilla pilla o tan lento como puede ir cualquier señora de pueblo a recoger a su marido al bar. La bicicleta es la mirada severa y justa de la circulación. Lo que para la literatura es la corriente épica, la corriente libre pero no del todo autónoma de la lengua, para la circulación lo es este ciclo. La bicicleta. Quizás el triciclo, en caso de que nuestra carga –nuestro mensaje– sea demasiado pesada. Basta andar en bicicleta al barrio de al lado y ya tenemos listo un folletín, un relato breve. Pedaleando de Békéscsaba a Szeged podemos delinear el primer capítulo de una novela bonita y adusta. Ningún otro medio de circulación es capaz de evocar los suspiros gratificantes y felices del acto amoroso con tanta fidelidad histórica como la chirriante bicicleta que no ha sido engrasada desde hace mucho. Y qué bonito es cuando se sale la cadena. No nos desesperemos porque hasta un tonto puede reparar bicicletas. Ay, y ese viento sonoro que sopla de frente. Subiendo una cuesta escarpada llegamos a conocer los sufrimientos de Sísifo y deseamos estar ya de vuelta. Sobre el cuadro se puede llevar a la mujer o, si conseguimos a una feminista luchadora, incluso puede llevarnos ella a nosotros – los hombres. Eventualmente, un hombre puede llevar a un hombre o una mujer a una mujer, porque una bicicleta está preparada y es capaz de todo esto. En pocas palabras, apenas hay necesidades en el mundo ante las que la bicicleta capitule. Según los iniciados, tras un poco de práctica, aún sobre una bicicleta en movimiento, se pueden realizar actos sexuales perfectamente y con gran placer. Y además, usando la bicicleta se puede matar, salvar vidas, y los carteros circulan también en bicicleta. La bicicleta alivia la ansiedad más roñosa y la pusilanimidad. No hay nadie en Hungría a quien no le hayan robado al menos una bicicleta en su vida. Así, en caso de que a un húngaro se le robe la bici, acto seguido el agraviado robará otra para sustituir la anterior. Es decir, la bicicleta moviliza y une a la sociedad, y al mismo tiempo estimula la creatividad y la reinterpretación de la moral y de la filantropía. Quizás tenga tan solo una característica sobre la cual no pueda decidir si es una virtud o más bien un defecto. Tengo dudas, porque si es una virtud, entonces la bicicleta es simplemente perfecta. (Como Dios). Así que, siempre es bueno hincharla de vez en cuando.

Fordították: Bíró Orsolya, Fuchs Bernadett, Majoros Csilla  
Lektorálta: Marcos Eduardo de Juana Espinosa

## Ernő Szív Elogio da bicicleta



Esta crónica devo-a, na realidade, a Herr D. Conheci Herr D. numa pequena e pitoresca aldeia situada a Sul de Munique. Na verdade, foi Frau Herz que o conheceu primeiro. Certo dia, Herr D. subiu ao nosso alojamento a coxear e informou Frau Herz que tinha lido um texto do seu esposo no suplemento local de um prestigioso jornal do Sul da Alemanha, sendo que, apesar de estar contente de neste lugar pitoresco se ter deparado com um escrevinhador magiar, não era capaz de – nem sequer desejava – esconder as suas observações críticas, estando o texto supramencionado incorreto tanto no conteúdo como na forma. Herr D. desejava analisar os erros também pessoalmente e por isso sugeriu um *rendez-vous* ao marido de Frau Herz, o qual aceitou o encontro. Como mais tarde veio a saber-se, Herr D. era de origem húngara, vice-diretor aposentado da mundialmente conhecida empresa Siemens, e na sua vida ativa fora responsável pelos transportes a nível mundial. Herr D. tinha apartamento em São Paulo, lar em Nova Iorque, e além disso uma outra casa num bairro snobe de Munique, do estilo do nosso Rózsadomb em Budapeste. Mesmo assim, passava um mês por ano na clínica da pequena aldeia pitoresca, por causa da melancolia, em condições espartanas, fitando as paredes de um branco doentio e os frascos de medicina. Quando cheguei à clínica chovia a cântaros como uma mata de fios de pesca verticalmente esticados. Herr D. estava na cama, num dos seus momentos de melancolia. Contou-me entristecido que o texto no qual eu explicava as especificidades húngaras de beber cerveja o tinha desiludido não só a ele, mas igualmente o seu sábio médico, e ainda por cima também uns quantos camaradas de doença altamente qualificados. Era uma ideia descabida que a cerveja pudesse ser bebida em húngaro, checo ou alemão. Não o contrariei pois numa clínica privada não se contraria ninguém. Depois Herr D. pôs-se a falar bastante entristecido sobre os transportes, mas de vez em quando com um brilho nos olhos. Que a história dos transportes é, no fundo, a história da humanidade, que sem tráfego não existe história, nem redenção, nem pecado original, nem esperança. Por exemplo, Jesus Cristo e Maomé, e até mesmo o Diabo se deslocavam muito, e este último ainda se desloca. Lá fora chovia a cântaros e era bom escutar o triste Herr D. Desde então penso muito nele sempre que me desloco. E também eu me desloco frequentemente.

É sabido que nas crónicas o passeio é considerado a manifestação mais adequada de deslocação humana. Penso que esta é uma afirmação bem-intencionada, porém superficial, e por conseguinte fundamentalmente errada. A pessoa que passeia é lenta e de pouca confiança, e ainda por cima fica invariavelmente presa aos detalhes. A pessoa que passeia é sonhadora, demasiado séria e infelizmente vaidosa. Caracteriza-se por uma vocação narcisista. Se calhar sou demasiado rigoroso. Mas temos de ter em consideração que metade da humanidade, designadamente as mulheres em geral não sabem passear porque de repente ficam bloqueadas pelas montras da moda primaveril, ou então por uma outra mulher, pelo que isto se torna uma atividade de outra natureza. Só é possível passear com dinheiro no bolso. Uma pessoa sem dinheiro não passeia, antes vagueia, vagabundeia, e põe-se a matutar como poderia arranjar dinheiro. O desespero, a paixão e a fé são alheios ao aristocratismo do passeio firme a autoconfiante. O panteísmo do passeio esconde, de quando em vez, uma doentia admiração por si próprio. Contudo, passear é bom, e de vez em quando também útil; nem sequer é propriamente

aconselhável outro tipo de movimentação num cemitério, no jardim de uma clínica, num pátio de prisão ou no trilho de um bosque de morangos silvestres. Porém, é nisto que quase se esgotam as possibilidades.

Na estreiteza dos nossos horizontes, é impossível enumerar todos os transportes públicos de acordo com os seus méritos. Carro, avião, comboio e barco – tantos transportes importantes e indispensáveis. O trenó de cães, o teleférico, o comboio elevado, a biga, o tobogã, o riquexó chinês e o *ferry* são formas de transporte extremamente atraentes. Creio que o *ferry* é o transporte mais filosófico. Une mundos e margens distantes, navega com uma lenta dignidade por cima de grandes profundidades, deixa entrar no seu corpo quantidades metropolitanas de pessoas – e afunda-se bem facilmente.

Será que Herr D., que se ocupava dos transportes a nível mundial, gostava de andar de bicicleta? Será que um homem tão influente tinha bicicleta? Na verdade, esta crónica escreve-se exatamente por isso, para elogiar a bicicleta, esse meio de transporte que está na mais perfeita harmonia com a velocidade do pensamento humano. A bicicleta é aquele transporte que nos abre vastas dimensões, e ainda assim não nos torna preguiçosos. E ainda que o mundo seja cada vez mais pequeno, a bicicleta não participa nesta pecaminosa transação de encolher o globo. Podemos andar tão rapidamente como lá em cima se perseguem as tontas nuvens de algodão, e tão lentamente como a tia Vidács se arrasta para a tasca à procura do marido. A bicicleta é o olhar justo e rigoroso do tráfego. O que na literatura é fluxo épico, corrente livre mas não inteiramente autónoma da língua, nos transportes é a bicicleta. A bicicleta. Talvez o triciclo, se o que levamos for demasiado pesado – ou o que tivermos para dizer. Vamos de bicicleta até ao bairro vizinho, e assim já fica pronta uma crónica ou até um pequeno conto. De Békéscsaba até Szeged podemos conceber de bicicleta o primeiro capítulo dum bonito e desolado romance. Não existe outro meio de transporte capaz de evocar com tamanho rigor histórico os suspiros felizes e prazerosos do ato amoroso como a bicicleta que chia, há muito não oleada. E então que bonito se salta a corrente. Não ficamos desesperados, porque até um estúpido consegue arranjar uma bicicleta. E o zumbido do contravento! Numa subida inclinada, vamos conhecendo os sofrimentos de Sísifo, e mal esperamos pelo regresso. Pode-se levar uma mulher no quadro da bicicleta e, se adquirirmos uma feminista militante, até pode ser ela a levar-nos a nós homens. Nalguns casos, homem pode transportar homem e mulher mulher, até para isso está preparada uma bicicleta, até isso sabe fazer a bicicleta. O mundo tem simplesmente poucas expectativas diante das quais a bicicleta capitularia. Segundo os iniciados, depois de alguma prática, também é possível levar a cabo atividades íntimas de forma maravilhosa e com enorme prazer numa bicicleta em movimento. Além disso, com a bicicleta é possível matar e salvar vidas, e também os carteiros andam de bicicleta. A bicicleta soluciona a mais sórdida das ansiedades, o derrotismo. Não há nenhum cidadão na Hungria a quem nunca tenham roubado pelo menos uma bicicleta na sua vida. Desta maneira, se se rouba uma bicicleta a um húngaro, então o passo seguinte do prejudicado é roubar logo uma outra para substituí-la. Ou seja, a bicicleta mobiliza e une a sociedade, e ao mesmo tempo estimula a constante criatividade e a reinterpretação da moral e do amor pelo ser humano. Talvez haja uma só característica que não consigo decidir se será uma virtude ou antes um defeito. Estou indeciso, porque no caso de virtude então a bicicleta é simplesmente perfeita. (Como Deus.) É que às vezes é preciso bombear ar nos pneus.

Fordították: Bense Mónika, Böngyik Ádám, Mészáros Enikő  
Lektorálta: João Miguel Henriques



A dire il vero devo questo elzeviro a Herr D. Ho fatto la conoscenza con Herr D. in un pittoresco paesino situato a Sud di Monaco. O, per essere più precisi, è stata Frau Herz a conoscerlo per prima. Un giorno Herr D., arrancando su fino al nostro alloggio, ha comunicato a Frau Herz di aver letto un articolo di suo marito nell'edizione locale del prestigioso giornale basso-tedesco e che, benché avesse apprezzato l'aver trovato un letterato ungherese in quella località pittoresca, non poteva – e neanche voleva – nascondere le sue osservazioni critiche, considerando il fatto che il suddetto articolo era, nel contenuto e nella forma, errato. Herr D. avrebbe anche voluto discutere gli errori a quattr'occhi, e perciò propose un rendez-vous con il marito di Frau Herz, il quale accettò prontamente. In seguito venne fuori che Herr D., di origini ungheresi, in quel momento in pensione, era stato vicedirettore della ditta di fama mondiale Siemens e che, nel corso della sua vita lavorativa, si era occupato di trasporto internazionale. Herr D. aveva un appartamento a San Paolo, si sentiva a casa a New York come a Rózsadomb di Monaco. Preso dalla malinconia però, ogni anno era solito trascorrere un mese in condizioni spartane presso una clinica privata del pittoresco villaggio, con lo sguardo fisso sulle pareti bianche come la morte e sulle fiale di medicine. Pioveva a catinelle, come innumerevoli invisibili catene tese dal cielo, quando sono arrivato alla clinica. Herr D. stava sul letto, avvolto nella malinconia. Sospirando, mi disse che da quello scritto, in cui avevo trattato delle particolarità ungheresi nel bere birra, erano rimasti delusi non solo lui personalmente, ma anche il suo dotto medico curante, come pure alcuni dei suoi altamente qualificati compagni. È un'osservazione fuori luogo che si possa bere birra all'ungherese, alla ceca o alla tedesca. Non l'ho contraddetto, dato che in una clinica privata non si contraddicono le persone. Gli occhi a volte brillanti, di seguito Herr D. ha preso con tristezza a parlare dei trasporti. Poiché, in verità, la storia dei trasporti altro non è che la storia dell'umanità, poiché senza trasporti non c'è storia, non c'è redenzione né peccato originale, e non c'è speranza. A rigor di esempio, Gesù Cristo e Maometto, e addirittura il Diavolo, sono andati lungamente errando – e quest'ultimo lo fa ancora oggi. Fuori diluviava, ed era bello stare ad ascoltare il melanconico Herr D. Ed è da allora che, ogniquale volta vado da un posto all'altro, penso a lui. Ogni tanto anche io mi sposto.

È noto che, nella scrittura degli elzeviri, la manifestazione più adeguata dello spostamento è l'andare a passeggio. Secondo me queste sono belle parole, anche se superficiali, quindi di conseguenza l'affermazione è errata già nelle premesse. L'uomo che va a passeggio è lento e inaffidabile, addirittura si perde nei dettagli. L'uomo che passeggia ha la testa fra le nuvole, è troppo serio e, purtroppo, è anche vanitoso. È caratterizzato da una vocazione narcisistica. Forse sono eccessivamente severo. Ma teniamo in considerazione che una parte dell'umanità, o per meglio dire le donne, generalmente non riesce ad andare a passeggio, perché subito ostacolata dalle vetrine della collezione di primavera o da un'altra donna, e allora già si tratta di un'attività differente. È possibile fare una passeggiata solo con le tasche piene. L'uomo senza soldi non va a passeggio, ma piuttosto va a zozzo o bighellona, pensando a come rimediare dei soldi. La fede, la passione e la disperazione sono aliene dalla presuntuosa incrollabile aristocrazia del passeggio. Il panteismo del passeggiare vela a volte un egotismo patologico. Tutto considerato, è bene andare a passeggio, a volte anche utile; nei cimiteri, nei giardini delle

cliniche, nei cortili delle prigioni o lungo i sentieri di fragoline di bosco non è consigliabile proprio alcun altro tipo di movimento. Con questo, le possibilità sono già quasi esaurite.

Con uno sguardo d'insieme, è impossibile enumerare tutti i mezzi di trasporto secondo una scala di merito. Auto, aereo, treno e nave – sono tutti veicoli importanti e indispensabili. Mezzi di trasporto più attraenti sono la slitta trainata da cani, la cabinovia, la soprelevata, la biga, il bob, il riscio, come anche il traghetto. Credo che il traghetto sia il mezzo di trasporto più filosofico: congiunge mondi e coste lontane, naviga sopra le profondità con lenta dignità, accetta abitanti di intere città sul proprio corpo – e affonda con facilità.

Ma allora Herr D., che si era occupato di trasporto internazionale, amava o no andare in bicicletta? Un personaggio così influente aveva o no una bicicletta? Comunque, appunto per questo scrivo questo elzeviro: è una lode al pedalare, al mezzo di trasporto che è maggiormente in armonia con la velocità del pensiero umano. La bicicletta è il veicolo che ci regala distanze immense senza eccessive comodità. E anche se il mondo diventa sempre più piccolo, la bicicletta non collabora alla viziosa transazione di ridurre il pianeta. Si può pedalare alla velocità delle nuvole a pecorelle giulive che scorrazzano lassù, o alla lentezza della vecchia che si trascina fino alla bettola per ripescare il marito Caio. La bicicletta è giudice severo e giusto del trasporto. Quello che in letteratura è corrente epica, vortice libero ma non del tutto autocefalo della lingua, nel trasporto è la bicicletta. La bici. O eventualmente il triciclo, se il nostro peso, le nostre parole, sono troppo gravi. Facciamo una breve pedalata in città, ed ecco pronto un elzeviro o raccontino. In mezza giornata da Békéscsaba a Szeged possiamo concepire il primo capitolo del guscio di un bel romanzo. Non esiste nessun altro mezzo di trasporto che sia in grado di rievocare con tale fedeltà storica i sospiri di piacere e di gioia dell'atto amoroso, come la bicicletta cigolante e da tempo non oliata. E poi, com'è bello quando cade la catena. Non cadiamo nel panico, perché a riparare una bicicletta è buono anche un ignorante. E ancora, il vento furioso che soffia in faccia. Lungo una ripida salita affrontiamo i tormenti di Sisifo, e non vediamo l'ora di tornare indietro. Sulla canna possiamo portare la nostra donna o, se troviamo una femminista D.O.C., anche lei può portarvi noi, maschi. Eventualmente anche un uomo può portarvi un altro uomo, una donna un'altra donna, una bicicletta è equipaggiata anche per questo, è un mezzo in grado di farlo. Semplicemente, è quasi impossibile trovare una sfida nel mondo davanti cui la bicicletta capitolerebbe. Secondo gli iniziati, con un po' di pratica, con gran piacere si possono performare magnificamente atti sessuali su una bicicletta in corsa. Inoltre, con una bicicletta si può uccidere, si possono salvare vite, e anche i postini vanno in giro pedalando. La bicicletta libera dalle ansie più cenciose, dallo scoramento. Non c'è un cittadino in Ungheria a cui non sia mai stata rubata una bicicletta. Di conseguenza, se a un ungherese viene rubata la bicicletta, allora il danneggiato di riflesso ne ruberà un'altra. Per meglio dire, la bicicletta tiene in movimento e tiene unita la società, mentre stimola la gente alla creatività perpetua e alla reinterpretazione della morale e dell'amore verso il prossimo. Forse c'è solo un'unica sua caratteristica di cui non posso decidere se sia virtù o piuttosto imperfezione. Sono in dubbio, perché se si trattasse di una virtù, allora la bicicletta sarebbe proprio perfetta. (Come Dio.) Insomma, a volte non fa male pompare le gomme.

Fordították: Bimbó Dorina, Ferencz Judit, Godó Edit, Jenei Orsolya

Lektorálta: Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter



Ben mirat, dec aquest fulletó al Herr D. Vaig conèixer en Herr D. en un poblet pintoresc al sud de Munic. Més ben dit, el va conèixer primer la Frau Herz. Un dia en Herr D. va pujar coixejant fins al nostre alberg, on li va fer saber a la Frau Herz que havia llegit una redacció del seu marit en el suplement local d'un prestigiós diari del sud d'Alemanya, i, encara que estava satisfet que aquí, en aquest lloc pintoresc, havia trobat una ploma hongaresa, no volia i tampoc sabia com amagar els seus comentaris crítics, davant del contingut i la forma equivocats. En Herr D. volia analitzar els errors personalment, per això li va proposar una cita al marit de la Frau Herz, que aquest va acceptar. Més tard va resultar que en Herr D. era d'origen hongarès i vicedirector retirat de Siemens, l'empresa coneguda internacionalment, i que, a la seva època activa, es dedicava al transport global. En Herr D. tenia un apartament a Sao Paulo, una casa a Nova York i una altra als barris alts de Munic. Tot i així, cada any, a causa de l'abatiment, passava un mes al poble pintoresc, en una clínica privada amb condicions espartanes, mirant els flascons amb medicaments i les parets d'un blanc malaltís. Quan vaig arribar a la clínica, plovia a bots i barrals com si la pluja fos una infinitud de fils de llinya estesos verticalment. En Herr D. estava estirat al llit i es trobava precisament en uns dels seus moments d'abatiment. M'explicava amb tristesa que l'escrit en el qual jo detallava les característiques del consum de cervesa dels hongaresos havia resultat decebedor no només per a ell, sinó també per al seu metge savi, així mateix per a alguns dels altres pacients d'alta qualificació. Era una idea errònia que la cervesa es pogués beure en hongarès, en txec, en alemany. No el vaig contradir, perquè en una clínica privada això no es fa. Després, en Herr D. va parlar del transport amb força tristesa, però de vegades amb ulls brillants. Va dir que la història del transport era, de fet, la història de la humanitat, que sense transport no hi ha història, no hi ha redempció, no hi ha ni pecat original ni esperança. Per exemple, Jesucrist i Mahoma, i fins i tot el Diable, van circular molt – i el darrer continua fent-ho. Fora estava plovent, i m'anava bé escoltar aquell Herr D. trist. Des de llavors, sovint penso en ell quan circulo. Jo també circulo bastant sovint.

És ben sabut que, en el gènere del fulletó, passejar és la manifestació més adequada de la circulació humana. Al meu parer aquesta és una constatació ben intencionada però superficial, per tant, fonamentalment defectuosa. L'home que camina és lent i poc fiable, i a més es perd en els detalls. L'home que camina és un somiador, és massa seriós i desgraciadament massa vanitos també. Està caracteritzat per una vocació narcisista. Potser sóc massa estricte. Però cal tenir en compte que la meitat de la humanitat, més precisament les dones en general, no poden passejar perquè de seguida les aturen els aparadors de la moda de primavera, o una altra dona i, en aquest cas, ja és un altre tipus d'activitat. Sense diners a la butxaca no es pot caminar. L'home sense diners no passeja sinó que vaivereja, fa la cercavila i rumia sobre com fer diners. La desesperació, la passió i la fe són aliens de l'aristocràticisme segur i ferm de passejar. El panteisme de passejar de vegades amaga una egolatria morbosa. Resumint tot això, passejar és agradable, a vegades també útil; al cementiri, al jardí d'una clínica, al pati d'una presó o en un camí del bosc amb maduixes, on no és gaire aconsellable cap altre tipus d'exercici físic. Però amb això les nostres possibilitats queden gairebé esgotades.

Dins del marc d'un fulletó és impossible contenir tots els mitjans de transport amb els seus respectius mèrits. Cotxe, avió, tren i vaixell – tots ells innumbrables vehicles importants i indispensables. El trineu de gossos, el funicular, el monorail, el carro militar, el bob, el *ricksshaw* i el bac són mitjans de transport força atractius. Crec que el bac és el vehicle més filosòfic que connecta móns i vores llunyanes, navega amb dignitat lenta damunt profunditats. Deixa abordar el seu cos per un munt de gent, tota una ciutat si cal, i s'enfonsa fàcilment.

Però, a veure si al Herr D. que es dedicava al transport mundial, li agradava muntar en bicicleta? A veure si tenia bicicleta un home de tanta influència? En realitat, és per això que s'escriu aquest fulletó, per elogiar la bicicleta que és el mitjà de transport més en harmonia amb la velocitat del pensament humà. La bicicleta és un vehicle que et proporciona horitzons enormes, tanmateix no et fa gandul. I encara que el món es fa cada vegada més petit, la bicicleta no participa en aquest procés pecaminós que encongeix el món. Amb bicicleta es pot pedalejar tan ràpidament com juguen a fet i amagar els núvols de cotó fluix ximpls allà dalt, o tan lentament com la iaia Vidács va al bar a buscar el seu marit. La bicicleta és la mirada estricta i justa del transport. Allò que és l'empenta èpica a la literatura, el corrent lliure però no completament autònom de la llengua, és la bicicleta al transport. La bici. Eventualment, el tricicle, si la nostra càrrega – missatge - és massa pesada. Anem amb bicicleta al barri veí i ja està fet un fulletó o un conte curt. Anant amb bicicleta de Békéscsaba a Szeged es pot concebre el primer capítol d'una novel·la bella i erma. No existeix ni un sol mitjà de transport que pugui conjurar amb tanta fidelitat històrica els sospirs contents i agradables de l'acte amorós, com el gruny d'una bicicleta greixada fa molt de temps. I després, que bonic és quan cau la cadena! No ens desesperem, perquè qualsevol ximple pot reparar una bicicleta. Ah, i el vent que et ve a la cara xiulant! Anant cap amunt en un camí costerut coneixem el sofriment del Sísif i no podem esperar el camí de tornada. Podem dur una dona al quadre, o si conquistes una feminista militant, ella també ens hi pot dur a nosaltres, els homes. Eventualment, un home pot dur un altre home o una dona pot dur una altra dona, la bicicleta està capacitada per a això també, la bicicleta també pot fer-ho. Simplement, no hi ha gairebé cap demanda al món davant la qual la bicicleta es rendeixi. Segons els iniciats, amb una mica de pràctica, es poden realitzar amb gran entusiasme actes sexuals excel·lents en una bicicleta en moviment. I a més amb la bicicleta és possible matar, salvar vides i els carters també van amb bicicleta. La bicicleta desfà l'ansietat més abominable i la pusil·lanimitat. No hi ha cap ciutadà d'Hongria, al qual no li hagin robat almenys una bicicleta en la seva vida. D'aquesta manera si es roba la bicicleta d'un hongarès, aquell sinistrat de seguida en roba una altra per substituir-la. La bicicleta mobilitza la societat i la manté unida mentre que ens motiva contínuament a la creativitat a la reinterpretació de la moral i a la filantropia. Potser hi ha només una sola propietat de la bicicleta de la qual no podria dir si és una virtut o més bé una deficiència. Estic desconcertat, perquè si considero que és una virtut, llavors la bicicleta és simplement perfecta. (Com Déu). Ara bé, de vegades, no està malament inflar les rodes. No es perd res per donar-li vida.

Fordították: Kupecz Orsolya, Nemes Krisztina, Szekeres Mónika  
Lektorálta: Andreea Isabella Stefan



## Ernő Szív Bizikletaren laudorioa



Folletoi hau egiaz Herr D.-ri zor diot. Herr D. Munichetik hegoaldera dagoen herrixka pintoresko batean ezagutu nuen. Hobeto esan, lehen aldiz Frau Herz-ek ezagutu zuen. Herr D. egun batean errenka igo zen gure ostatura, eta ezagutzera eman zion Frau Herz-i Alemania hegoaldeko egunkari ospetsu bateko gehigarri lokalean irakurri zuen bere senarraren testu bat, eta nahiz eta pozten den leku pintoresko honetan lumagizon hungariar bat aurkitzeaz, bere ohar kritikoak ezin ditu ezkutatu —ezta nahi ere—, izan ere aipatutako testua okerra da edukian eta forman. Herr D.-k hutsak pertsonalki ere analizatu nahi lituzke, eta horregatik *rendez-vous*-a eskaini zion Frau Herz-en senarrari, zeinak bilera onartu zuen. Geroago argitu zenez, Herr D.-k hungariar jatorria du, mundu osoan ezaguna den Siemens firmako zuzendariorde erretiratu da, eta jarduneko urteetan mundu mailako garraioan lan egin zuen. Herr D.-k etxebizitza bat izan zuen São Paulon, gero New Yorken izan zuen etxea, gainera Munich-eko “Neguri”-an. Hala ere, oinazeagatik urtero hilabete pasatzen zuen herrixka pintoresko hartako klinika pribatu batean baldintza zorrotzetan, horma zurbilak eta sendagai ontziak ikusmiratuz. Bertikalki tenkatutako arrantza-hari multzo bat balitz bezala jausten zen euri zaparrada klinakara iritsi nintzenean. Herr D. ohean zetzan, eta orduantxe oinazez zegoen. Triste esan zuen, garagardea edateko hungariar era azaltzen zuen testu hark, ez berari bakarrik, medikuari ere, eta are gehiago beste gaixo aditu batzuei desengainua eragin ziela. Ikusmolde okerra da, hungarieraz, txekieraz ala alemanez edatea posible litzatekeela. Ez nuen eztabaidatu, klinika pribatu batean jendeak ez baitu eztabaidatzen.

Ondoren Herr D.-k garraioez hitz egin zuen, nahiko triste, baina noizean behin begi distiratsuekin. Garraioaren historia gizateriaren historia dela zinez, garraiorik gabe ez dagoela historiarik, ez dago salbaziorik ez bekatuan erortzerik, eta ez dago esperantzarik. Adibidez Jesu Kristok eta Mahomak, are gehiago Deabruak ere asko bidaiatu zuten —bidaiatzen dute. Euri zaparrada ari zuen kanpoan, eta ongi zegoen Herr D. tristeari entzutea. Geroztik ere sarritan pentsatzen dut harengan, bidaiatzen dudanean. Eta nik ere sarritan bidaiatzen dut.

Jakinekua da, folletoiko idazkeran oinez ibiltzeari deritzola giza-garraiobide egokiena. Nire ustez hau intentzio onekoa da, baina azalekoa, horregatik funtsean okerra da egiaztapena.

Oinezko gizona geldoa eta fidagaitza da, askotan xehetasunetan trabatzen da. Oinezko gizona ameslaria da, serioegia eta tamalez harroa ere bai. Bokazio sen nartzisistak bereizten du. Beharbada zorrotzegia naiz. Baina kontuan har dezagun, gizakien erdiak, hau da emakumeak, normalean ezin direla ibili; izan ere berehala datoz bere bidera udaberriko moda erakusten duten lehioak, edo beste emakume bat, eta orduan jada beste jarduera mota bat da. Ibiltzea poltsikoan diruarekin bakarrik da posible. Dirurik gabeko gizona ez da egiazki ibiltzen, baizik eta noraezean doa, alderrai, eta dirua nola lortu pentsatuz. Aristokrata ibilkera konfiantzazko eta mugiezinentzat arrotza da etsipena, pasioa eta sinesmena. Ibiltzearen panteismoak noizean behin egolatria gaixobera estaltzen du. Honekin guztiarekin ondo dago ibiltzea, batzuetan erabilgarria ere bada; hilerrian, ospitaleko patioan, kartzelan edo marrubiz betetako baso-bideetan, ez da gomendagarria bestelako mugimendu motarik. Baina hauekin aukerak ia agortuak dira.

Lerro azpian atxikita, ezinezkoa da garraioarekin guztiak banan-banan zerrendatzea merituen arabera. Autoa, hegazkina, trena eta itsasontzia –guztiak dira ibilgailu inportanteak eta ezinbestekoak. Bereziki garraioarekin erakargarriak dira txakur-lera, teleferikoa, trenbide errailbakarra, biga, *bobsleigh*-a, eskuz gidatutako gurdi txinatarrak eta ferrya. Uste dut ferrya ibilgailu filosofikoa dela, munduak eta kostalde urrunak lotzen ditu, sakontasunaren barneetik nabigatzen du duintasun geldoaz, hiri baten neurriko jendetza hartzen du bere gorputzean –eta oso erraz hondoratzen da.

Baina gustuko al zuen Herr D.-k, munduko garraioarekin lan egin zuenak, bizikletan ibiltzea? Hain itzal handiko gizonak ba al zuen bizikletarik? Hain zuzen, folletoi hau idazten ari naiz, bizikletan ibiltzea laudatzeko, giza-pentsamenduaren abiadurarekin harmonia handiena duen garraioarekin. Bizikleta da ibilgailu hori, ikuspegi izugarria ematen duena, alfertu gabe. Eta mundua gero eta txikiagoa bada ere, bizikletak ez du parte hartzen munduaren gainbehera transakzio errudun honetan. Han goian elkar harrapatzen ari diren kotoi-laino ergelak bezain azkar ibil gaitezke, eta amona Vidács bere senarraren bila tabernara patxadaz abiatzen denean bezain poliki. Bizikleta garraioaren begirada zorrotz eta justua da. Literaturan korrante epikoa, hizkuntzaren jario aske, baina ez guztiz beregaina bezalakoa da garraioan bizikleta. Txirrindua. Beharbada trizikloa, zama –esan nahi duguna– astunegia bada. Goazen bizikletaz ondoko auzora, folletoi bat prest dago, ipuin labur bat. Békéscsabatik Szegedera bizikletan goazela irudika dezakegu nobela polit eta elkor baten lehen atala. Ez dago beste garraioarekin, antzina oloztutako bizikleta kirrinkariak bezain zintzoki gogora ekarri ditzakeenik, maitasun hasperen atsegin, alaiak. Eta gero hain polita da baita ere, katea ateratzen denean. Ez gara etsipenean erortzen, ergel batek ere konpon dezakeelako bizikleta. Eta haizeak aurrez ematen du, ziztu egiten du! Aldapan gora –Sisiforen sufrimendua ezagutuko dugu, irrikaz itzarongo dugu, atzera itzultzea. Bizikletaren koadroaren gainean emakumea eraman daiteke, edo feminista borrokalari jartzen bagara, berak ere eraman gaitzake gu –gizonok. Beharbada gizonak ere eraman dezake gizon bat, emakumeak emakume bat, bizikleta bat honetarako ere prestatuta dago, bizikletak hau ere badauki. Sinpleki, bizikleta ia ez da errenditzen munduaren eskaera mota baten aurrean ere. Gaian sartuen arabera, praktika apur bat eta gero, are martxan dagoen bizikleta batean ere bikain eta plazer handiz egin daitezke sexu eginkizunak. Gainera bizikletarekin hil daiteke, bizitza salbatu, eta postariak ere bizikletaz ibiltzen dira. Bizikletak arintzen du larritasun zarpailena, koldarkeria. Hungarian ez dago herritarrik, bere bizitzan zehar bizikleta bat behintzat lapurtu ez diotenik. Modu honetan hungariar bati bizikleta lapurtzen badiote, orduan kaltetuak hurrengo mugimenduan dagoeneko beste bat lapurtu du haren ordeiz. Bizikletak gizarte mobilizatu eta batzen du eta bitartean etengabeko sormena eta moralaren eta filantropiaren berrinterpretazioa suspertzen du. Beharbada ezaugarri bakarra dago, ez dakidana bertute bat ala gabezia bat den. Babesgabe nago, izan ere, bertute bat bada, orduan bizikleta soilik perfektua da (Jainkoa bezala). Hau da, batzuetan ez du kalterik egiten hanpatzeak.

Fordították: Molnár Sára, Ulicsni Viktor

Lektorálta: Oxel Uribe-Etxebarria Lete



# HISPÁN KÖLTÉSZETI SZEMINÁRIUM CHILEI KÖLTŐK VERSEI

2017. szeptember – december

---



## **Gabriela Mistral: Tierra chilena**

Danzamos en tierra chilena,  
más bella que Lía y Raquel;  
la tierra que amasa a los hombres  
de labios y pecho sin hiel...

La tierra más verde de huertos,  
la tierra más rubia de mies,  
la tierra más roja de viñas,  
¡qué dulce que roza los pies!

Su polvo hizo nuestras mejillas,  
su río hizo nuestro reír,  
y besa los pies de la ronda  
que la hace cual madre gemir.

Es bella, y por bella queremos  
sus pastos de rondas albear;  
es libre y por libre deseamos  
su rostro de cantos bañar...

Mañana abriremos sus rocas,  
la haremos viñedo y pomar;  
mañana alzaremos sus pueblos;  
¡hoy sólo queremos danzar!

(<http://www.gabrielamistral.uchile.cl/poesiaframe.html>)

## **Gabriela Mistral: Chile földjein**

Táncoljunk Chile földjein,  
Mik Leánál, Ráhelnél szebbek;  
S hol ember emberségre,  
Jó szóra, meleg szívre lelhet.

Zöldebb e táj a kertektől,  
A távolban szőke a gabona,  
Vörös szőlőt termő drága föld,  
Talpunk oly édesen súrolja!

Porából kelt életre arcunk,  
Folyói csaltak rá mosolyt,  
Csókkal óvja táncoló lábunk,  
S tűri alatt lüktető ritmusunk.

Szép, s mi így szeretjük,  
Táncunkkal vígan járni;  
Szabad, szabadnak akarjuk  
Dalolva örökké látni.

Holnap felfejtjük köveit,  
Gyümölcsét, borát fakasztjuk;  
Holnap felemeljük népeit;  
De ma csak táncolni akarunk!

Fordította: Jernei Gabriella  
Lektorálta: Mészáros Enikő

## **Gabriela Mistral: Dame la mano**

*A Tasso de Silveira.*

Dame la mano y danzaremos;  
dame la mano y me amarás.  
Como una sola flor seremos,  
como una flor, y nada más...

El mismo verso cantaremos,  
al mismo paso bailarás.  
Como una espiga ondularemos,  
como una espiga, y nada más.

Te llamas Rosa y yo Esperanza;  
pero tu nombre olvidarás,  
porque seremos una danza  
en la colina, y nada más...

(<http://www.gabrielamistral.uchile.cl/poesiaframe.html>)

## Gabriela Mistral: Nyújtssd a kezéd

*Tasso de Silveirához*

Nyújtssd a kezéd, táncoljunk.  
Nyújtssd a kezéd, szeress hát.  
Virágszálként egyek legyünk,  
Virág legyünk, semmi más.

Egyetlen sort énekeljük,  
Lábunk egy ritmusra jár,  
Mint a kalász, úgy hajlongjunk,  
Mint a kalász, semmi más.

Rózsám vagy, én szép reményed,  
De a neved elfeledted már,  
Egy lélekben, kéz a kézben,  
Csak tánc legyünk, semmi más.

Fordította: Jernei Gabriella  
Lektorálta: Mészáros Enikő



## Víctor Jara: Vientos del pueblo

De nuevo quieren manchar  
mi tierra con sangre obrera  
los que hablan de libertad  
y tienen las manos negras.

Los que quieren dividir  
a la madre de sus hijos  
y quieren reconstruir  
la cruz que arrastrara Cristo.

Quieren ocultar la infamia  
que legaron desde siglos,  
pero el color de asesinos  
no borrarán de su cara.

Ya fueron miles y miles  
los que entregaron su sangre  
y en caudales generosos  
multiplicaron los panes.

Ahora quiero vivir  
junto a mi hijo y mi hermano  
la primavera que todos  
vamos construyendo a diario.

No me asusta la amenaza,  
patrones de la miseria,  
la estrella de la esperanza  
continuará siendo nuestra.

Vientos del pueblo me llaman,  
vientos del pueblo me llevan,  
me esparcen el corazón  
y me aventan la garganta.

Así cantará el poeta  
mientras el alma me suene  
por los caminos del pueblo  
desde ahora y para siempre.

(<https://www.poeticous.com/victor-jara?locale=es&page=4>)

## **Víctor Jara: Föltámadott a szél, a nép szele**

Hát újra csak szennyezni akarják,  
munkásvérrel áztatni én hazámat,  
kik a szabadságot prédikálják,  
s kezükön feketélik a gyalázat.

Azok, kik elszakítani vágnak  
egymástól az anyát és gyermekét,  
és kik új keresztet faragnának,  
hogy súlya Krisztus vállát nyomja szét.

Szégyenüket, mit századokon át  
örökül kaptak, most próbálják fedni,  
De a gyilkos színük árnyalatát  
arcukról többé nem törli le semmi.

Már ezrek és ezrek estek el,  
kik éltüket adták a földnek,  
hogy e vérfolyam öntözéssel  
bőséggel jusson kenyér a népnek.

Most nem vágyom másra, csak megélni  
fiam és a testvérem oldalán  
az új tavaszt, mit megépíteni  
majd közösen fogunk nap, nap után.

Fenyegetés nem riaszt már engem  
sem nyomor, sem kolduslét veszélye  
Hisz reményünk csillaga a mienk  
s kiolthatatlan ég bennünk fénye.

Föltámadott a szél, a nép szele.  
Érzem, ahogy hív, s magával ragad.  
Átjárja szívemet az ereje,  
s viszi messzire, tova hangomat.

S így énekel majdan a poéta,  
amíg a nép útjait követve  
hangzik fel benne a lélek szava,  
mostantól kezdve s mindörökre.

Fordította: Péter Ildikó  
Lektorálta: Mészáros Enikő

## Víctor Jara: Somos cinco mil

Somos cinco mil aquí.  
En esta pequeña parte de la ciudad.

Somos cinco mil.  
¿Cuántos somos en total en las ciudades y en todo el país?

Somos aquí diez mil manos  
que siembran y hacen andar las fábricas.

¡Cuánta humanidad  
con hambre, frío, pánico, dolor,  
presión moral, terror y locura!

Seis de los nuestros se perdieron  
en el espacio de las estrellas.

Un muerto, un golpeado como jamás creí  
se podría golpear a un ser humano.

Los otros cuatro quisieron quitarse todos los temores,  
uno saltando al vacío,  
otro golpeándose la cabeza contra el muro,  
pero todos con la mirada fija de la muerte.

¡Qué espanto causa el rostro del fascismo!

Llevan a cabo sus planes con precisión artera sin importarles nada.  
La sangre para ellos son medallas.  
La matanza es acto de heroísmo.

¿Es éste el mundo que creaste, Dios mío?  
¿Para esto tus siete días de asombro y trabajo?  
En estas cuatro murallas sólo existe un número que no progresa.  
Que lentamente querrá la muerte.

Pero de pronto me golpea la consciencia  
y veo esta marea sin latido  
y veo el pulso de las máquinas  
y los militares mostrando su rostro de matrona

lleno de dulzura.

¿Y Méjico, Cuba, y el mundo?

## Víctor Jara: Ötezren vagyunk

Ötezren vagyunk összezárva itt,  
a város e parányi szegletén.

Ötezren.

S vaj' hányan lehetünk így a városokban, az egész országban?

Csupán itt, tízezer tehetetlen kéz, mi nem kérgesíti tenyerét  
sem szántásban, sem gyárakban.

S mennyi ember sorsa most a hideg,  
a pánik, a fájdalom, az éhezés,  
az elnyomás, a terror s az örületbe kergetés?

Hat bajtársunk elveszett,  
a csillagokban járja már útját.

Egyet utolért a halál, egyet az ütlegelések vezettek oda,  
s hogy így embert verni lehet, azt nem gondoltam soha.

A másik négy már nem bírta tovább,  
s hogy lerázzák félelmeik láncait,  
egyikük levetvén magát nyert öröklétet,  
a másik koponyáján a kőfallal vert léket,  
De mindnek tekintetére a halál rajzolt képet.

Hát mily rémület ez, mit a fasizmus arca kivált!

Nem nézvén ők a munkás nép nyomorát,  
terveiket álnok pontossággal hajtják végre,  
s kitüntetést hoz nekik az áldozatok vére.  
A gyilkolás így magasztosul hőstetté..

Hát ez a világ az, mit teremtettél, Istenem?  
Ezért a hét nap fáradozás, hogy most így legyen?  
E négy fal közt az idő mozdulatlan,  
És a halál lesz, mi ránk számol lassan.

De hirtelen az eszmélet visszaránt  
és rezignált látom ezt az árapályt  
és látom a lüktető gépek armadát  
s ahogy kedves matróna vonásukat

őrzik a katonák.

Mexikó, Kuba és az egész világ!

¡Qué griten esta ignominia!

Somos diez mil manos menos  
que no producen.  
¿Cuántos somos en toda la patria?

La sangre del Compañero Presidente  
golpea más fuerte que bombas y metrallas.  
Así golpeará nuestro puño nuevamente.

Canto, que mal me sales  
cuando tengo que cantar espanto.

Espanto como el que vivo,  
como el que muero, espanto.

De verme entre tantos y tantos  
momentos del infinito  
en que el silencio y el grito  
son las metas de este canto.

Lo que veo nunca vi,  
lo que he sentido y lo que siento  
hará brotar el momento...

(<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:SWsn8IW5SpQJ:www.revistas.unam.mx/index.php/archipelago/article/download/19739/18730+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>)

Kiáltsátok most e gyalázat szavát!

Tízezer kezünk már nem fárad munkában.  
S hányan vagyunk így szerte e hazában?

Az elnök elvtárs, Allende vére  
bombánál s repesznél nagyobb csapást mér le  
S általa sújt le majd öklünk a fasiszta népre.

Dalom, mily rosszul hangzik minden sorod,  
ha rettegésről kell énekelnem.

Hisz rettegés lett életem,  
rettegés halálom.  
Magamat örök rettegésben találok.  
S megannyi végtelen pillanat fogságába esve,  
melyben tollamat vezérli e dal kiáltása, csendje.

Az, amit sosem láttam  
Az, amit éreztem, s amit érzek most  
Az leszen majd, mi életre kelté a pillanatot...

Fordította: Péter Ildikó  
Lektorálta: Mészáros Enikő

## **Nicanor Parra: La víbora**

(fragmento)

Durante largos años estuve condenado a adorar a una mujer despreciable  
Sacrificarme por ella, sufrir humillaciones y burlas sin cuento,  
Trabajar día y noche para alimentarla y vestirla,  
Llevar a cabo algunos delitos, cometer algunas faltas,  
A la luz de la luna realizar pequeños robos,  
Falsificaciones de documentos comprometedores,  
So pena de caer en descrédito ante sus ojos fascinantes.  
En horas de comprensión solíamos concurrir a los parques  
Y retratarnos juntos manejando una lancha a motor,  
O nos íbamos a un café danzante  
Donde nos entregábamos a un baile desenfrenado  
Que se prolongaba hasta altas horas de la madrugada.

Largos años viví prisionero del encanto de aquella mujer  
Que solía presentarse a mi oficina completamente desnuda  
Ejecutando las contorsiones más difíciles de imaginar  
Con el propósito de incorporar mi pobre alma a su órbita  
Y, sobre todo, para extorsionarme hasta el último centavo.  
Me prohibía estrictamente que me relacionase con mi familia.  
Mis amigos eran separados de mí mediante libelos infamantes  
Que la víbora hacía publicar en un diario de su propiedad.  
Apasionada hasta el delirio no me daba un instante de tregua,  
Exigiéndome perentoriamente que besara su boca  
Y que contestase sin dilación sus necias preguntas  
Varias de ellas referentes a la eternidad y a la vida futura  
Temas que producían en mí un lamentable estado de ánimo,  
Zumbidos de oídos, entrecortadas náuseas, desvanecimientos prematuros  
Que ella sabía aprovechar con ese espíritu práctico que la caracterizaba  
Para vestirse rápidamente sin pérdida de tiempo  
Y abandonar mi departamento dejándome con un palmo de narices.

(Nicanor Parra, *Poesía y antipoesía*, Madrid, Castalia, 1994, 48.)

## Nicanor Parra: A vípera

(részlet)

Hosszú éveken keresztül gyötört a sors egy hitvány nő szerelmével  
Feláldoztam magam érte, eltértem számtalan megaláztatást, gúnyt,  
Éjjel nappal dolgoztam, hogy eltartsam, hogy öltöztessenem.  
Elkövettem néhány gáztettet, itt-ott némi botlást,  
Az éj leple alatt loptam,  
Kompromittáló iratok hamisításában vettem részt,  
Rettegve, hogy tekintélyemet veszítem ígésző szemei előtt.  
Amikor jól kijöttünk egymással, parkokba jártunk,  
Fényképeket készítettünk motorcsónakázás közben,  
Vagy kávéházakba jártunk táncolni  
Ahol átadtuk magunkat egy féktelen táncnak  
Ami egészen a hajnali órákig is elhúzódott.

E nő bübájának a fogságában éltem hosszú évekig,  
Aki rendszeresen megjelent az irodámban teljesen pucéran  
Még felidézni is nehéz a vonaglásait,  
Amelyekkel egyetlen célja az volt, hogy bekebelezze szegény lelkemet  
És mindenekeelőtt, hogy kicsikarja belőlem az utolsó aprópénzt is.  
Szigorúan megtiltotta, hogy tartsam a kapcsolatot a családommal.  
A barátaimtól is elszakított rágalmozó leveleken keresztül,  
amelyeket a vípera a saját tulajdonában álló napilapban közölt.  
Az örületbe kergetett, egy lélegzetvételnyi időt se adott nekem  
Kénye-kedve szerint követelte, hogy csókoljam meg azonnal  
És hogy habozás nélkül válaszoljak az ostoba kérdéseire.  
Legtöbbjük az örökkévalóságra és az eljövendő életre utalt.  
Olyan témákról kérdezett, amelyektől szörnyű lelkiállapotba kerültem.  
A fülem zúgott, időszakosan a hányinger kerülgetett, néha az ájulás határán voltam.  
Ezeket ő mind kihasználta, mivel gyakorlatias lélek volt,  
Kapkodva felöltözött, és idő előtt  
otthagytott a lakásomban engem, bolondot.

Fordította: Csurgó Márta

Lektorálta: Mészáros Enikő



## Nicanor Parra: Último brindis

Lo queramos o no  
Sólo tenemos tres alternativas:  
El ayer, el presente y el mañana.

Y ni siquiera tres  
Porque como dice el filósofo  
El ayer es ayer  
Nos pertenece sólo en el recuerdo:  
A la rosa que ya se deshojó  
No se le puede sacar otro pétalo.

Las cartas por jugar  
Son solamente dos:  
El presente y el día de mañana.

Y ni siquiera dos  
Porque es un hecho bien establecido  
Que el presente no existe  
Sino en la medida en que se hace pasado  
Y ya pasó...,  
como la juventud.

En resumidas cuentas  
Sólo nos va quedando el mañana:  
Yo levanto mi copa  
Por ese día que no llega nunca  
Pero que es lo único  
De lo que realmente disponemos.

(Nicanor Parra, *Poesía y antipoesía*, Madrid, Castalia, 1994, 69.)

## Nicanor Parra: Az utolsó pohárköszöntő

Ha akarjuk, ha nem  
Három választásunk van:  
A tegnap, a most és a holnap.

Még csak nem is három,  
Mert, ahogy a filozófus mondja,  
A tegnap az tegnap  
Csak az emlékeinkben él  
A rózsáról, amely már elporladt  
Nem lehet szirmot letépni.

Csak két lap maradt  
A kezünkben:  
A jelen és a holnap.

Még csak nem is kettő  
Mert az már rég megállapított tény  
Hogy a jelen nem létezik  
Egészen addig, amíg el nem múlik  
És már el is múlt...  
Mint a fiatalság.

Akárhogy is nézzük  
Csak a holnap marad nekünk,  
Emelem poharam  
Tehát a napra, ami soha nem érkezik el  
De ami mégis az egyetlen,  
Amely igazán a miénk.

Fordította: Csurgó Márta  
Lektorálta: Mészáros Enikő

## Elvira Hernández: Ciudad interior

No puedo ser otra cosa que la pensativa del Patio de los  
Callados, la llorosa del Parque de los Reyes,  
la olvidadiza

ni otra  
que la que recoge papeles con sangre  
ni  
aquella que no quiere el balazo solipsista  
porque nada desaparecerá

A ratos soy la misma, la Una, la del espejo  
que camina con una araña en el ojal  
la sombra  
que se pegó al hombre que dobló la esquina  
y duele su cuello guillotinado

(<http://catedradepoesia.blogspot.hu/2010/10/poemas-de-elvira-hernandez-chile.html>)



## Elvira Hernández: Xerografía santiaguina

En el trazo imperceptible y blanco

contagios

En la oscuridad reptil cetrina

zarpazos

Vegetales humanos en el boulevard  
esparcidos con ornamentación delicada

meditan más que yoghis

(VIDA MONRERA)

“¿Dónde se halla el oasis de este suelo?”\*

Suben

y

bajan ascensores

y piojos el habitante de mayor abolengo ciudadano

Alto Contraste

Estilo Callampero y Bursátil

Mariposas de la Noche y Bailadoras de T´ai-Chí

Cúpula Sacramentina faro

recalada nocturna

Puerto de San Diego apagado

\*Carlos Pezoa Véliz

(<http://catedradepoesia.blogspot.hu/2010/10/poemas-de-elvira-hernandez-chile.html>)

## Elvira Hernández: Santiagói xerográfia

Az alig észlelhető fehér csapáson

Ragály

A sápadt aljas sötétségben

Karmolások

Emberi vegetáció a körúton

szerteszét pompás kis díszekkel

többet meditálnak a jógiknál

(TOLVAJ ÉLET)

„Hol van ezen a földön az oázis?”\*

Felemelkednek

és

leereszkednek

felvonók

s tetvek (a legeredetibb városi származással bíró lakos)

Eles Kontraszt

Külvárosi és Tőzsde Stílus

Éjjeli Pillangók és Tajcsicsuan táncosok

Szent Kupola világítótorony

éjjeli kikötés

Üres San Diegó-i kikötő

\*Carlos Pezoa Véliz

Fordította: Gergely Kata Viola

Lektorálta: Mészáros Enikő

## **Vicente Huidobro: Me alejo en silencio**

Me alejo en silencio como una cinta de seda  
Paseante de arroyos  
Todos los días me ahogo  
En medio de plantaciones de plegarias  
Las catedrales de mis ternuras cantan a la noche bajo el agua  
Y esos cantos forman las islas del mar

Soy el paseante  
El paseante que se parece a las cuatro estaciones  
El bello pájaro navegante  
Era como un reloj envuelto en algodón  
Antes de volar me ha dicho tu nombre

El horizonte colonial está cubierto todo de cortinajes  
Vamos a dormir bajo el árbol parecido a la lluvia

([https://www.vicentehuidobro.uchile.cl/poemas\\_principal.htm](https://www.vicentehuidobro.uchile.cl/poemas_principal.htm))

## Vicente Huidobro: M'allunyo en silenci



M'allunyo en silenci com una cinta de seda  
Passejant de rierons  
Cada dia m'ofego  
Enmig de plantacions de pregàries  
Les catedrals de les meves tendreses canten a la nit sota l'aigua  
I aquests cants formen les illes del mar

Soc el passejant  
El passejant que recorda les quatre estacions  
El bell ocell navegant  
Era com un rellotge vestit de cotó  
Abans de volar m'ha dit el teu nom

L'horitzó colonial està tot cobert de cortinatges  
Dormim sota l'arbre que s'assembla a la pluja

Fordította: Pau Sitjà Márquez  
Lektorálta: Mészáros Enikő



## Vicente Huidobro: Ella

Ella daba dos pasos hacia delante  
Daba dos pasos hacia atrás  
El primer paso decía buenos días señor  
El segundo paso decía buenos días señora  
Y los otros decían cómo está la familia  
Hoy es un día hermoso como una paloma en el cielo

Ella llevaba una camisa ardiente  
Ella tenía ojos de adormecedora de mares  
Ella había escondido un sueño en un armario oscuro  
Ella había encontrado un muerto en medio de su cabeza

Cuando ella llegaba dejaba una parte más hermosa muy lejos  
Cuando ella se iba algo se formaba en el horizonte para esperarla

Sus miradas estaban heridas y sangraban sobre la colina  
Tenía los senos abiertos y cantaba las tinieblas de su edad  
Era hermosa como un cielo bajo una paloma

Tenía una boca de acero  
Y una bandera mortal dibujada entre los labios  
Reía como el mar que siente carbones en su vientre  
Como el mar cuando la luna se mira ahogarse  
Como el mar que ha mordido todas las playas  
El mar que desborda y cae en el vacío en los tiempos de abundancia  
Cuando las estrellas arrullan sobre nuestras cabezas  
Antes que el viento norte abra sus ojos  
Era hermosa en sus horizontes de huesos  
Con su camisa ardiente y sus miradas de árbol fatigado  
Como el cielo a caballo sobre las palomas

(Vicente Huidobro, *Antología poética*, Madrid, Castalia, 1990, 90.)

## Vicente Huidobro: Ella



Ella feia dos passos endavant  
Ella feia dos passos endarrere  
El primer pas deia bon dia senyor  
El segon pas deia bon dia senyora  
I els altres deien com està la família  
Avui és un dia bonic com un colomí en el cel

Ella portava una camisa ardent  
Ella tenia ulls d'adormidora de mars  
Ella havia amagat un somni en un armari obscur  
Ella havia trobat un mort enmig del seu cap

Quan arribava, deixava una part més bonica molt lluny  
Quan se n'anava, quelcom es formava a l'horitzó per esperar-la

Les seves mirades estaven ferides i sagnaven damunt del turó  
Tenia els pits oberts i cantava les tenebres de la seva edat  
Era bonica com un cel sota d'un colomí

Tenia una boca d'acer  
I una bandera mortal dibuixada entre els llavis  
Reia com el mar que sent carbons en el seu ventre  
Com el mar quan la lluna es mira a l'ofegar-se  
Com el mar que ha mossegat totes les platges  
El mar que desborda i cau en el buit en els temps d'abundància  
Quan les estrelles pampalluguen sobre els nostres caps  
Abans que el vent del nord obri els ulls  
Era bonica en els seus horitzons d'ossos  
Amb la seva camisa ardent i les seves mirades d'arbre fatigat  
Com el cel a cavall damunt dels colomins

Fordította: Pau Sitjà Márquez  
Lektorálta: Mészáros Enikő